

קובץ תורני
לכל המשפחה
גליון רט (שנה ו')
תרומה תצוה
אדר א' תשפ"ד

דרישה וחקירה

להערות והצטרפות לרשימת התפוצה, יש לפנות לעורך: יהושע לינטופ בכתובת: lintop200@gmail.com

מישיבה של מטה [מת'ס] לישיבה של מעלה

דברי זכרון על מרן ראש הישיבה

רבינו ברוך ויסבקר זצוק"ל

ראש ישיבות בית מתתיהו ומאור יצחק [חמד]
וחבר מועצת גדולי התורה

הספדו של מרן רשכבה"ג גאון ישראל
רבי דב לנדו שליט"א

אבל כבוד לכולנו בני התורה, כאשר נסתלק מאתנו אחד מגדולי מרביצי התורה בדורנו נודע לשם ולתפארת בהרבצת תורה רבות בשנים, לאלפי תלמידים ושומעי לקח, אשר תורת רבם בקרבם, ורבים מהם מרביצי תורה נכבדים בכל קצוי ארץ, ראש ישיבת בית מתתיהו הגאון הגדול רבי ברוך ויסבקר זכרונו לברכה לחיי העולם הבא.

הגאון ר' ברוך זכרונו לברכה, זכה וזיכה והקים את הישיבה כאן ועוד ישיבות והעמיד תלמידים במסירות לב ונפש, והנחיל את תורת רבו הגדול מרן ראש הישיבה רבינו הגאון ר' שמואל רוזובסקי זכר צדיק לברכה, והוסיף והשפיע מדיליה באופן שהיה יחודי לו, וניכרת השפעת לימוד תורתו המרשימה אצל תלמידיו הרבים המפארים בתפארת תלמודם את כל מרכזי התורה באשר הם.

זכינו והיינו שכנים כאן בגבעת רוקח רבות בשנים, ומפעם לפעם כאשר נפגשנו שוחחנו בדברי תורה, ובכל עת ששוחחנו הרשימה מאד מעלת גודל עיונו, והתבוננותו הרחבה והעמוקה בלב הסוגיות שעסק בהם.

ועוד זאת שמעתי שהיה מסור בצורה מופלגת לכל צרכי תלמידיו הרבים בכל ענין שהוא, ברוחניות ובגשמיות, בעצה ותושיה בכל עניניהם אשר בכל תהלוכות חייהם.

לאחרונה כאשר ביקרתי בעת שמחלתו הכבידה עליו, והיה בחלישות כוח גדולה, נתרשמתי מאד מגודל מסירותו לתלמידיו ולישיבתו, כאשר אמר לי ברגש רב שלמרות חוליו הוא זוכה למסור שיעוריו כאשר היתה באמנה איתו, וכל תקוותו היתה שיוכל לשוב לתפילות ולסדרים בהיכל ישיבתו הרמה.

במסכת אבות (פרק ג' משנה ט') שנינו, רבי חנינא בן דוסא אומר כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת, הוא היה אומר, כל שמעשיו מרובין מחכמתו מתקיימת, וכל שחכמתו קודמת ליראת

חטאו אין חכמתו מתקיימת, הוא היה אומר, כל שמעשיו מרובין מחכמתו מתקיימת, וכל שחכמתו מרובה ממעשיו אין חכמתו מתקיימת. הגאון ר' ברוך זצ"ל, חי את חיי מתוך יראת חטא, בדקדוק הדין, בהתייחסות בכבוד ראש לקיום ההלכה בכל פרטיה ודקדוקיה, ומעשיו היו מרובין מחכמתו, ואכן זכה וחכמתו נתקיימה, וחכמתו ממשיכה ומתקיימת בקרב תלמידיו הרבים.

אבדה גדולה איבדנו כולנו בני התורה, אבדה גדולה לישיבתו הרוממה, ולכל אלפי תלמידיו, ואבדה גדולה למשפחתו הרוממה. הקב"ה ישלח ניחומים לאלמנה הרבנית שתחי', ולכל משפחתו המפוארת, ולכל תלמידיו הרבים.

ויזכו בניו וחתניו הרבנים הגאונים שליט"א, להמשיך בדרכו וברוחו הגדולה כשאיפתו הטהורה.

ובילע המוות לנצח ומחה ד' אלקים דמעיה מעל כל פנים.

הדברים שלא נשכח לעולם

נטפי דמע מתלמידו יהושע לינטופ

לא נשכח לעולם - את מה שמרגלא בפומיה ש'הכל מתחיל מהלילה' [לישון בזמן כדי לקום בזמן].

לא נשכח לעולם - את דבריו התמידיים 'להיות עולים, להיות מתעלים' [ודו"ק שזה דין בגברא].

לא נשכח לעולם - את דרך החינוך שלו, שהיה מדבר תדיר על ה'הנהגות הנכונות'.

לא נשכח לעולם - את המלאך שהיה מכה על קודקודינו ואומר לנו 'גדל'.

לא נשכח לעולם - את הדאגה לכל תלמיד באופן אישי.

לא נשכח לעולם - את דאגתו לכלל עולם הישיבות.

לא נשכח לעולם - את העין הטובה שלו [זכורני שהביא כמה פעמים ראשי ישיבות אחרים, ואפשר לומר 'מתחרים', לדרוש בישיבה].

לא נשכח לעולם - את אהבת התורה שלו.

לא נשכח לעולם - את התמדתו העצומה.

לא נשכח לעולם - את כל מה ש'בנה' בנו ו'העמיד' אותנו.

לא נשכח לעולם - את טרחתו המרובה למען קיום הישיבה ושגשוגה.

לא נשכח לעולם - את הר"ב הגדול, שהיה 'ברוך' בכל מהותו, והשפיע מברכתו לאחרים.

ובלב קרוע ומורתח נאמר: "אוי מי יתן לנו תמורתו"

לא נשכח לעולם - את דמותו האבהית והמאירה.

לא נשכח לעולם - את למדנותו העצומה [שכל מילה נוספת מיותרת].

לא נשכח לעולם - את הסדר והבהירות בשיעורים.

לא נשכח לעולם - את מידותיו הטובות [כגון מעשה שהיה, ששלח בחור באמצע השיעור להביא ספר, ולאחר מכן מצאו את אותו ספר בחדר שיעורים, והמתין עד שאותו בחור חזר, ונטל ממנו את הספר וקרא ממנו, תוך שהבחור אינו יודע שהספר כבר נמצא].

לא נשכח לעולם - את התפילות בקול, בכוונה ובנעימות, וכמונה מעות.

לא נשכח לעולם - את אהבת האמת שלו. כגון מעשה ששמעתי, שפעם חזר מחו"ל ושמע שיש בחורים שמוכרים עוגות בישיבה, ונשא על כך שיחה חוצבת להבות אש, שצריך להתרחק ממותרות וכו'. ולאחר מכן באו בחורים והסבירו לו, שהדבר עוזר ללימוד וחוסך זמן מיותר, ומיד למחרת הביא לישיבה מכונה המוכרת עוגות. וגם זכורני שהיה מתקן עצמו פעמים רבות ואומר 'טעיתי' [כגון כשחשב שטעה במילה מסויימת].

לא נשכח לעולם - את הפשטות והענוה [היה מעשה שהתקשר לבית אחד התלמידים ואמר 'מדבר ויסבקר', ולא הבינו למי הכוונה].

לא נשכח לעולם - את דבריו חוצבי הלהבות היום שישי זה יום רגיל'.

סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה

מאת תלמידו הרה"ג רבי יהודה סטורץ שליט"א

אצל תלמידים שהמשיכו אחר כך ולמדו אצל גדולי עולם אחרים ורואים בהם את רבם המובהק, כמעט כולם ראו בשיעורי מו"ר בסיס ונדבך יסודי שרק עליו בנו את המשך עלייתם ודרך לימודם מהרבנים שקיבלו מהם אחר כך.

הפלא גדול שבעתיים למרות שבדורנו שולט הרטוריקה וכח החידוש ולפחות מציאות מעניינות ומבריקות, והנאת החידוש, וכמעט אי אפשר להצליח בלי כלים אלו, אצל מו"ר שנעדר לחלוטין מכלים אלו, וכל שיעורים היו בנויים על אבני עמל ויגיעה, של פירוק הסוגיא, מה נאמר בהוה אמינא, ומה הגמרא חוזרת בה במסקנא. ולהבין היטב את שני הצדדים ולחשב את כל הפרטים הקטנים לכאורה לא חשובים, ואז לבדוק בעבודה איטית וספציפית האם כל הפרטים אמת ומסתדרים זה עם זה. והיה מתאים שרק יחידי סגולה יהנו מהדברים ויתחברו אליהם.

אמת הדבר שלאחר שלומד התרגל לצורת הלימוד של להבין את הדברים לעומק, כשהוא שומע שיעור שכולו רטוריקה בלי לחשב ולסדר עד הסוף את כל פרטי הסוגיא, כבר אין לו טעם בדברים הללו. יחד עם זה שלאחר תקופה ארוכה לעיתים של שנים שבחור רכש את צורת החשיבה והרצון להגיע לאמת בסוגיא, ההנאה היא בלתי נתפסת, אולם להביא אלפי בחורים למציאות זו, שהיא 'והיה ראשיתך מצער, ואחריתך ישגא מאד' (איוב ח ז),

בפרט בדור של המתיבתא והשוטשנטיין, זה נשמע חלום באספמיא. ואין ספק שהיה כאן נס מופלא וסייעתא דשמיא שלא כדרך הטבע.

ולמעשה כשהדברים ברורים בעומק הדברים, נוצר התלמידים הנאה אמיתית בלימוד, גם אם הדברים לקח זמן עד שהתלמידים הצליחו להגיע לכך, כך שרוב המוחלט של הבוגרים כולל אלו שהגיעו ממקומות שפחות מחוברים לתורה, שקועים בעולמה של תורה, באחוזים גדולים בהרבה מהמקובל.

בגיל צעיר מאד עודדו אותם רבותיו להתחיל למסור שיעורים, ובגיל 26

התחיל כמילוי מקום בישיבת בית התלמוד, והחל מגיל 28 החל למסור שיעורים בישיבת קול תורה במשך 12 שנה. והחל מגיל 40 עד יומו האחרון מסר נפשו על הרבצת תורה בישיבתו בית מתתיהו.

מרון הרב מפונביז' הגר"ש כהנמן זצוק"ל ביקש ממנו [בתקופת נישואיו] ללמוד עם הגר"ש מרקוביץ ועם נכדו הגר"א כהנמן, כיון שיעד להם תפקיד בישיבה, והרגיש שהם צריכים לקבל ממו"ר ושידריכם בצורה הנכונה של לימוד סוגיא. אחד הנקודות המאפיינות מאד את מו"ר הזכירו הגר"ש"מ בהספדו: "רבי שמואל מסר בשיעוריו את הכללים, ורבי ברוך היה תלמידו המובהק בלראות את כל הפרטים המונחים בזה".

המשגיח הגאון רבי נפתלי קפלן שליט"א שבנו הגאון רבי חיים יצחק קפלן שליט"א מראשי ישיבת פחד יצחק ומשגיח ישיבת חברון למד אצל מו"ר בישיבת קול תורה, ואח"כ נסע לחו"ל ולמד אצל מרון הגאון רבי שמואל בירנבוים זצוק"ל, ורבי שמואל אמר לרבי נפתלי שניכר שהיה לרבי חיים יצחק רב שלימדו ללמוד בצורה מושלמת. אף שהמשגיח הכיר היטב את מו"ר וכוחו בשיעוריו, אולם המכה בפטיש היה המציאות הזו שהדברים ניכרים כל כך על הבוגרים שרבי שמואל טרח לשבח נקודה זו. דחף את רבי נפתלי לעודד את מו"ר לפתוח את הישיבה, וסייע לו בכל כוחו בהצלחת הישיבה, כשמסר נפשו בכל פעם שהרגיש שנצרך לקחת על עצמו את התפקידים המתאימים.

הרבה מבוגרי הישיבה שמעו מפיו של מרון בעל האילת השחר זצוק"ל כמה פעמים ש'ראש הישיבה הוא א גרויסע למדן ויש לו הרבה תלמידים ותלמידי תלמידים הממשיכים את דרכו בלימוד'.

כשעוסקים בהספדו של חכם צריך קודם כל להגדיר מהו האבידה שאיבדנו, ננסה לעמוד על כמה דברים מני רבים של מורי ורבי ראש הישיבה הגאון רבי ברוך זצוק"ל הכ"מ.

ביום המר והנמהר כ"ז תמוז תשל"ט בא השמש בצהריים וחשכו המאורות בהלקח ארון האלוקים של הגאון הגדול רבי שמואל רוזובסקי זצוק"ל, ידוע שמרון הגר"ז מבריסק זי"ע נהג לומר שראש הישיבה של הדור הוא הגאון רבי שמואל רוזובסקי, ועמא דבר שמסירת התורה משנת תשל"ט ואילך אינה דומה כלל למה שקדם לה.

אין ספק שההיקף של רבי שמואל היה עצום ובלתי נתפס, הרייד הישיבתי המקובל ודרך הלימוד הם חותמו של רבי שמואל שהשאיר בעולם, חלק ניכר ממרביצי התורה בימינו הם תלמידיו תלמידי תלמידיו ותלמידי תלמידי תלמידיו, אולם בין תלמידיו ומעבירי שמועתו כל אחד נטל אחד ממידותיו הרבות, יש שנטלו את ההיקף והידיעות, יש שנטלו את הסדר והרייד, ניתן לומר שישיבת בית מתתיהו העבירה את עומק העיון והבנת שורשי הדברים של רבי שמואל.

לא פעם כשכותב שורות אלו דיבר עם תלמידי חכמים מבוגרים תלמידי רבי שמואל התבטאו בפני 'אתה עוד זכית ללמוד אצל רבי שמואל', לתדהמתי שאלתי 'כיצד?' 'הרי הייתי תינוק בן שנה בפטירתו'. אולם הם כולם

מתנבאים בסגנון אחד, ומשיבים לי 'אתם ששמעתם את רבי ברוך ואת רבי יהודה אריה עוד שמעתם את רבי שמואל!!!'

אך כעת לקו המאורות בכפליים ביום המר והנמהר כ"ג שבט תשפ"ד כאשר נלקח מאיתנו האפשרות להמשיך לשמוע את רבי שמואל!!!

הרבצת תורה

מו"ר ראה את התפקיד המרכזי של חייו ללמוד וללמד, ומסר נפשו על הענין. רבותיו ראו בו כלי נדיר להעמיד ולחנך כיצד ללמוד, נביא כמה דוגמאות המלמדות על הענין:

מדרך העולם בפרט בצורת הישיבה

בימינו שאף אם התלמיד בוחר את הישיבה [וגם בזה לא תמיד השיקול הוא מיהם רבני הישיבה] לרוב התלמיד אינו בוחר את הרב, ונכנס לשמוע שיעורים בסדר ובמסגרת שהישיבה קבעה. ולכן יש כמה רמות בצורה שהתלמיד מקבל את המגיד שיעור כרב. יש תלמידים שומעי השיעור שנעשים תלמידים מובהקים של רבם מוסר השיעור, וכל לימודם נעשה בדרכו של רבם. יש תלמידים שלוקחים מהרב דרך מסוימת בלימוד, וממשיכים הלאה ולוקחים מרבנים נוספים שלומדים אצלם, והרב מהווה נדבך חשוב בקומת הבנין של התלמיד. יש תלמידים ששומעים את השיעור ומשקיעים בו, אך הרב לא נהפך בצורה ניכרת לאחד ממעצבי דרכם בלימוד. ויש תלמידים שלא מתחברים כלל לשיעור ואין להם כמעט תועלת, לעיתים מחמת שהתלמיד לא השקיע, ולעיתים משום שהאופי והסגנון של הרב והתלמיד שונים כל כך, ולא מכל אחד אדם זוכה ללמוד. וזה דרכו של עולם.

מטבע הדברים אצל רוב מוסרי התורה רק בודדים דבקים ברבם ונעשים תלמידים מובהקים. ואצל המוצלחים ביותר מבין מוסרי התורה יש לפחות חלק ניכר שלוקחים גם מהרב. אך גם אצל יחיד סגולה גדולי מוסרי התורה בדור שרוב שומעי השיעור נהפכים לתלמידים מובהקים, שייכת מציאות זו רק כשמסור השיעורים מכהן כראש ישיבה, וכל הישיבה סובבת סביב דמותו.

אצל מו"ר היה תופעת פלא, שרוב ניכר מאד של התלמידים כולל בקרב אלו ששמעו ממנו שיעורים בתחילת הדרך למשל בשיעור א' בישיבת קול תורה, ראו בו רב מובהק, דבר שכמעט אין לו אח ורע בקרב מוסרי התורה. ובפרט אצל תלמידיו בישיבה שגם עשרות שנים אחר כך רואים בו רב מובהק. וגם

כשנכנסו בשעתו למרן בעל האילת השחר זצוק"ל ביסוד הישיבה התבטא לבני המשפחה אחרי יציאתם: 'הרבה פותחים ישיבות, אבל רבי ברוך יצליח, כי הוא מגדל תלמידים!'

הרגשת האחריות של מו"ר על כל תלמיד באשר הוא שם, לצד דאגתו התמידית על כל יחיד ויחיד, לתורתו וראתו ורווחתו האישית היא מהמפורסמות, כל בחור חש כיצד אין שום הערה שנשלפת לפי מצב הרוח, והכל בא לאחר שיקול הדעת וישיבות צוות כיצד ניתן לקדם כל יחיד ויחיד. כל בחור חש שיש תקופות שהעירו לו יותר ויש שפחות, יש בחור שנהגו עימו ביתר תקיפות, ויש בחור שהתעלמו ממעשים שונים שעשה. וכל בחור חש בעמקי ליבו שהדברים נעשו לאחר מחשבה מעמיקה לפי מצבו האישי וטובתו האישית, או מניעת נזק לאחרים.

תופעה מופלאה קיימת בקרב בוגרי בית מתתיהו אשר הקשר שלהם לישיבה הוא קשר שלא קיים בשום מקום אחר. כשבוגר פוגש בוגר אחר, למרות שמדובר בתקופות שונות לגמרי, זה התחתן לפני שזה נולד, נוצר קשר וכימיה ביניהם, קשר של אח שגדל באותו בית, גם אם הוא התחתן ועזב את הבית לפני שאחיו נולד.

התופעה ידועה, אך קיבלה ביטוי ברבים רק לאחרונה כאשר הישיבה ערכה מצ'ינג' ומרבית הבוגרים מסרו נפשם למען העניין, אף שעברו כבר כמעט 40 שנה מאז דרכו רגלי המחזורים הראשונים בישיבה, תלמידי חכמים שכבר מחתנים ילדים אם לא את אחרוני הילדים, לקחו על עצמם התמסרות שאין דומה לו, כשההרגשה שהם בונים את בית חייהם. נציין שבישיבה שיש לה

בערך 1800 בוגרים ו-550 תלמידים היו מעל 1700 מתרימים, אחוזים שלא היה בשום ישיבה אחרת.

בכנס המקדים ראית את החיבור של אברכים שהתחתנו לפני מעל 30 שנה, שזכו ללמוד בעוד אין ספור מסגרות חשובות במהלך השנים הללו, באמצע לחתן ילדים, מרביצי תורה ידועים, חדורים במוטיבציה להתמסר בכל כוחם לעשות את הדבר הכי לא נעים בעולם 'להתרים'...

החיבור שהבוגרים חשים למקום הוא חיבור שחייב להלמד בקרב אנשי חינוך שכה עמלים לפתח שיטות כיצד ניתן לחבר חניך שירגיש מקום לימודו הוא בית חייו. חיבור אשר יגרום גם כי יזקין לא יסור ממנו, חיבור שיגרום לתלמיד להפנים את המסרים של רבותיו ביסודות נפשו.

אברך ששימש משיב בישיבה, באחד הימים הציעו לו להיות ר"מ בישיבה חשובה אחרת, ובא להציע את ספקותיו על שולחנו של מרן בעל האילת השחר זצוק"ל, שהשיב: 'אמת שהצעה זו הצעה יפה, אבל אם אתה שואל אותי מכיון שתלמידי בית מתתיהו יודעים ללמוד, כדאי לך להישאר במקום זה...!'

אציין שתלמיד חכם אחד [הג"ר א.ק. שליט"א] סיפר לי שבזמנו בהיותו בחור בא למרן בעל האבי עזרי שבדעתו לשמוע בשנה הבאה את אחד המפורסמים הגדולים ביותר בהקניית יסודות הלימוד בדור, וביקש ברכה לרגל המעבר לישיבתו, מרן שאלו אילו לא היית עובר אצל מי היית שומע שיעורים, כששמע שעומד להפסיד לשמוע את שיעוריו של רבי ברוך סירב לברכו, וייעצו שלא יפסיד בשום פנים את שיעוריו של רבי ברוך, משום שאותו גדול אמנם מצויין מאד בהקניית יסודות הלימוד, אך לרבי ברוך אין תחליף.

המציאות בימינו שחלק גדול מאד ממוסרי התורה בדורינו הם תלמידי המובהקים, הן בישיבות שהחלק הארי של הצוות בישיבה הם תלמידיו, והן בישיבות שדרך הלימוד שונה, אך אחד הרמ"ים בולט בכך שהוא מעביר את משנתו ודרכו של מו"ר, והדבר נותן לתלמידים נדבך מסוים לקלוט את עומק הסוגיא ושורשה.

ובכך היה השפעתו של מו"ר עצומה על כלל הציבור, והאבידה גדולה מאד.

דרך הלימוד

אם אני צריך להגדיר מה דרכו של מו"ר בלימוד הייתי מגדיר זאת במילה אחת מתנינות, כל אחד מבין לבד שכדי להבין סוגיא וסברא באמת צריך

הרבה מאד סבלנות, לבדוק כל פרט ופרט לאט וביסודיות, ובעמל להפעיל את הראש לבחון את הפרטים. אולם המח הוא גדול העצלנים בעולם, ואימוץ המח הוא אחד מהפעולות שאנשים הכי פחות אוהבים לעשות, ולכן המח מנסה למצוא קיצורי דרך, כך בנוי המח האנושי. קיצור דרך יכול להיות בלהריץ דפים עם הבנה מינימלית בערך. קיצור דרך יכול להיות בלהבין בערך מה נאמר, או לדקלם משפטים 'כי ככה זה', קיצור דרך הוא לא להתאמץ להבין מה ההוא אמינא וישר לדלג למסקנא. קיצור דרך יכול להיות לחפש הברקה יפה, או רייד יפה, נפקא מינה מעניינת, שיהיה על מה לדבר בלימוד ולקרוא לזה עיון, קיצור דרך יכול להיות דקלום על ספרי קיצורים או אחרים שעשו את העבודה, בין אם זה שיעורי רבי שמואל, או כל מוסר התורה מוצלח אחר, או בימינו גם ילקוט ביאורים או ילקוט עיננים במתיבתא, וכיוצא בזה.

יחד עם זה צריך תכונה של מודה על האמת, בתחילת הסוגיא נראה שיש יסוד אחד נפלא שמיישב את הכל, יסוד שהושג לאחר עמל ויגיעה, אולם ככל שבודקים את הפרטים מתגלים בקיעים ובעיות ביסוד, ואז הלומד יכול לבחור בשני דרכים להרוס את הכל ולהתחיל מהתחלה, או למצוא דוחק להחזיק את דבריו הראשונים. מי שמחפש אמת ויש לו מתינות ולא מפחד מעמל ויגיעה, מיד מתחיל לבדוק את הכל מהתחלה, אולם מי שעצל ואין לו כח ומתינות לאמץ שוב את מוחו בוחר בדרך השניה.

אצל הרה"י היה סבלנות ועצבים של ברזל, בלי התלהבות והתלהמות, ובלי צעקות ואש [בפרט כשהסברא רופפת ורק כשצועקים מבינים...], במתינות

צעד אחרי צעד הוא לא נתן למוחו הגאוני מנוח, ויגע ועמל בתורה בלי שום פירושים ודרכים וקיצורי דרך. יחד עם תכונת מודה על האמת, ולא פעם באתי למו"ר עם כיון חדש בסוגיא, למרות שמו"ר מסר את השיעור כמה וכמה מחזורים, וכבר עמל ויגע על השיעור בלי סוף, הוא התייחס בכבוד ראש לדברי תלמיד צעיר, ובחן עימי יחד את הכל מהתחלה. בדיוק כפי שראה אצל רבותיו ראשי ישיבת פונב'ז' את עמל ויגיעת התורה ומודה על האמת.

אחד המעלות הגדולות של כך, הוא החיבור העמוק שנוצר בין תלמידי הישיבה לחדוות ושמחת התורה, משום שהנאה מהבנה אמיתית נשארת לנצח הרבה אחרי שטעמו הטוב של הרטוריקה המשובחת ביותר פגה ונעלמה.

שמעתי מהגאון רבי מרדכי אלטוסקי שליט"א ראש ישיבת תורה אור כמדומני בשם סבו מרן

הגר"ח"פ שיינברג זצוק"ל כאשר יש ויכוח על דרך מסוים, הצורה לבדוק את הדברים הוא ע"י התלמידים, ולכן המשנה מדברת על תלמידי אברהם אבינו ותלמידי בלעם הרשע, בדור הראשון יתכנו ספיקות אבל כשרואים כיצד יצאו התלמידים ברור דרכו של אברהם אבינו לעומת בלעם הרשע.

כמו"ר התחיל היו שפקפקו מכל מיני טעמים האם הדברים מתאימים לבחורים צעירים, האם הדבר לא ישבור את רוחם. ואכן לפעמים כששומעים בחור צעיר מהישיבה בתחילת דרכו בפרט אם אין לו כישורים טבעיים, מצוי שהסברות הם עדיין בוסר ולעיתים זה נשמע צורם – מאידך אם הוא היה לומד בקיאות או דקלום זה היה נשמע נהדר.

אך כשרואים את אלפי הבוגרים שדבקים בתורה ומתוכם רבים מאד מאד שבקיאים בש"ס בעיון בהבנה אמיתית, ורואים כיצד דוקא דרך לימוד זו נתנה טעם גם לבחורים שהגיעו ממקומות רחוקים או שהיו מנותקים בבחרותם. ואז רואים איך פירות הבוסר הבשילו ונהפכו לפירות מתוקים.

ואגב אולי הסיבה שכמה מגדולי ראשי הישיבות שיש להם צורת הלימוד שונה לחלוטין מהנהוג בישיבה, כשהיה להם בן שהרגישו שצריך יותר לחברו ללימוד או לפתח אצלו את העמל שלחו אותו לישיבה, ושם בניהם הצליחו מאד, משום שדוקא בצורה הזאת החיבור לתורה היא פנימית יותר ואמיתית

יותר, ואינה חולפת עם הזמן. [זהו שבחו של הישיבה, ולא פחות שבח של אותם ההורים גדולי עולם].

דבר שגרים שהרוב המוחלט של הבוגרים נטוע בעולמו של תורה באחוזים שלכאורה לא קיימים במקומות אחרים. וחלק ניכר מהם מרביץ תורה ותלמידיהם רואים בהם רב מבוהק שבונה את יסודות ההבנה.

נסיים אולי בדברי רבו המובהק של רבינו זצוק"ל הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצוק"ל שביאר את מה שנאמר בגמרא (סוכה נג.) שהלל הזקן בשמחת בית השואבה היה אומר: 'אם אני כאן הכל כאן, ואם אני כאן מי כאן'. והכוונה שאם כשאדם שמח בשמחה של מצוה, וכשהוא מודה ומהלל את הבורא, הדברים נובעים מעמקי לבבו, ששם נמצא ה"אני" של האדם, - 'הכל כאן' - הפעולה מושלמת בתכלית השלמות. ואם השמחה ושבחי השם חיצוניים ולא נובעים מהאני הפנימי של האדם, 'מי כאן' אין כאן כלום.

והגמרא מוסיפה שהלל הזקן היה אומר: 'למקום שאני אוהב - שם רגלי מוליכות אותי', וביאר רבי שמואל שהוא המשך של המשפט הקודם, ע"פ דברי הרמח"ל (מסילת ישרים פט"ז) שעיקר העבודה הוא בלב, משום שהלב הוא מלך האיברים, והוא גורם לכל האיברים לפעול כרצונו. ולכן עיקר עבודת האדם שהלב ירצה לעשות רצונו יתברך. וביאר רבי שמואל שזה כוונת הלל הזקן, למקום השלב שהוא ה'אני' הפנימי אוהב, כל הגוף פועל, ולשם ההרגלים מוליכים אותנו.

והוסיף רבי שמואל עוד שרבינו חננאל (סוכה נג.) הביא שבירושלמי (סוכה פ"ה ה"ד) הוסיף שהלל הזקן בשמחת בית השואבה כאשר ראה שהם פוחזים, כלומר השמחה היא חיצונית לא מעמקי הלב, אמר להם שגם אם תעשו את השמחה המושלמת ביותר, הבורא אינו צריך אותכם, יש לו מלאכים שעושים את זה הרבה יותר טוב, שהרי הם שכל נבדל, ויצירותיהם מושלמות הן בביצוע והן בשכל הרבה יותר מכל מה שבן אנוש מסוגל להפיק. ואילו בזמן שהשמחה היתה כשרה, כלומר נעשית מעומק הלב, אמר להם שאף שיש לבורא את המלאכים המפיקים את התשבחות המופלאות ביותר, השבחים שבני ישראל מקלסים אותו חביבים עליו יותר מהכל, משום שרק לבני אדם יש לב, ואת זה הבורא רוצה, וכפי שאמר שלמה המלך (משלי כג כו) 'תִּנְהַבְּנִי לִבְךָ לִי'.

וכפי שכתב רבינו יוחנן לוריא (משיבת נפש הקדמה בשלח) כי השירה חייבת להגיע מעמקי הלב, שהרי אין שום כבוד להשם יתברך בשיר מיופה - שיר שאינו אמיתי אלא רטוריקה.

והדברים תואמים את שירת חייו ודרכו בלימוד של רבינו במדויק.

עבד נאמן

בהספד בהלוויה הזכיר בנו ממשך דרכו מו"ר הגאון רבי צבי שליט"א הזכיר את אחת מאמרותיו אשר אפיינו אותו יותר מכל, רבינו יונה (שערי תשובה שער ב אות כא) מתאר את הדמות האידיאלית של עובד השם: 'כעבד אשר שלחו המלך לעבר הים, שאין עיניו ולבו זולתי על דבר שליחותו עד שובו אל אדונו'. מו"ר רה"י זצוק"ל שאל מדוע דוקא עבד שנשלח מעבר לים, האם בארמון המלך חסרים עבדים נאמנים. האין במקום עבדים הממלאים את שליחותם בשלמות. מדוע דוקא העבד מעבר לים הוא שממלא את שליחותו בשלמות.

וביאר מו"ר בטוב טעם כי עבד בארמון בתום יום העבודה שב לביתו, יש לו חיים אחרים, יש לו עוד תרבות, עוד הווי כשהוא נח מהעבודה. עבד שנסע למלא שליחות מעבר הים אין לו שום חיים מלבד מילוי השליחות. אין לו עוד הווי, הוא אינו מחובר לתרבות המקומית, הוא לא מכיר את השפה, הוא בניכר בגולה.

האדם נדרש לעבוד את השם כאילו שהוא עבד מעבר לים אין לו שום חיבור לשום דבר מלבד רצון השם.

קשה לתאר אדם שעמד במשימה זו יותר ממו"ר. כל חייו לא היה לו שום דבר בחיים, רק מה השם רוצה ממני ברגע זה, הוא לא התחבר לשום מציאות אחרת חוץ מהשאלה כרגע מה יביא אותי לקיום רצון השם.

רבי ברוך נולד במשפחה עשירה בשכונה המנוכרת מאד לתורה, הוריו אמנם אהבו תורה, אך לא ידעו יותר מדי מהו תורה. סיפור ששמעתי ממו"ר ימחיש את הדברים:

תלמידו ידידי הגאון רבי שלמה כהן שליט"א פתח ישיבה בעיר חיפה, אולם במשך כמה שנים היו גורמים "ליברלים" שונים שהחליטו להתנכל בכל צורה אפשרית לישיבה בשם הליברליות. רבי שלמה ביקש ממו"ר שיגיע ויחזק את התלמידים, ומו"ר השיבו שבקרוב יש חתונה של בחור מהישיבה בטבריה, והוא יקדים את היציאה כדי לעצור קודם בחיפה. רבי שלמה אמר למו"ר שבקרוב הישיבה עורכת סיום וסידרו את תאריך הסיום ביום שהוא ובזמן המתאים מבחינת מו"ר.

אולם כאשר מו"ר הגיע למקום הוא ראה מחזה לא שגרת, עשרות צעירים עם כלבי תקיפה אימתניים מתגודדים באיזור. הוא שאל את רבי שלמה במה מדובר. ורבי שלמה הסביר לו שזה 'הפגנת הכלבים', אמנם בחור ישיבה בחיפה לא מפחד מכלבים, אבל הליברלים מגיעים עם כלבים שגם בחור חיפאי מפחד מהם להפגין בשם חופש הביטוי.

מו"ר שהיה אז קרוב לגיל שמונים ניגש אל הצעירים והסתובב בין הכלבים, ואמר להם: תראו אני גדלתי בשכונת בוכרוב בגבעתיים, אתם כנראה לו יודעים מה זה, תשאלו את ההורים שלכם. כמה שאתם חושבים שחיפה אדומה - בורכוב היה המעוז של מפא"י - היא היתה קרויה שכונת הפועלים הראשונה. שם לא ידעו בכלל מה זה ישיבה, שצריך להפגין מולה. [אמנם על בניית בית הכנסת היחיד בשכונה היו מאבקים רבים מתוך טענה כי בשכונת פועלים אסור שיהיה ח"ו בית הכנסת]. כשהורי שלחו אותי לישיבה תיכונית הסתכלו עלינו כאילו נפלנו מהירח, כאילו אני הולך בשכונה עם סיר על הראש. וכאשר משם עזבתי ועברתי לישיבת פונביץ' הם אפילו לא הבינו את ההבדל. ותראו אותי היום ראש ישיבה של 550 בחורים [היום כבר מעל 700 ב"ה]. ואז הוא פנה בנימה אישית אל המפגינים ואמר להם אל תתיאשו אם אני הצלחתי להגיע

לפסגה בעבודת השם גם לכם יש סיכוי...

המפגינים עזבו את המקום וזה הפעם האחרונה שהם הגיעו.

אצל מו"ר היה ניכר שהוא היה עבד ששלחו רבו מעבר לים. התרבות היחידה שהיה למו"ר היה מה השם דורש מעימך, מה הקב"ה רוצה, וכיצד רבותיו מורים לו לקיים את הדברים.

המציאות הזאת נתן למו"ר בהירות נדירה ללכת בין הקווים, מצד אחד הוא הבין יותר טוב מהרבה אחרים את המציאות מה אפשר ומה אי אפשר לדרוש מבחור צעיר, והוא דאג תמיד שהאוכל בישיבה יהיה אוכל טוב, ובצורה קבועה הרבנית או ר' ציון היו עוברים לבדוק כמה הבחורים אכלו, ומה נשאר, וכיצד לשנות את התפריט שהבחורים יאכלו כל שבעם. תוך שהם בודקים אם הבחורים אכלו גם מספיק חלבונים וגם מספיק פחמימות, וכו'. ומאיך הוא גם ידע מה הגבול של מותרות.

למרות שמו"ר הגיע ממשפחה עשירה מאד, אך הבית היה פשוט בדיוק בגבול שמה שנצרך לשוב הדעת ואוירה טובה, ולא משהו יותר. הגבול בין שהאוכל יהיה טעים, שיהיה תאבון לאכול אותו ושיהיה כח ללמוד, וכפי שכתב

הרמב"ם (דעות פ"ג ה"ג) שזה חלק מעבודת השם, אך לא להתעסק עם זה, לא לחפש הנאות וחושים חדשים.

מו"ר היה הראשון שהתחיל עם הקמפים, אך בד בבד הוא גם מהיחידים שהצליח שהקמפ יהיה בדיוק בגבול המתאים, שהתפילות וסדר א' אש אפילו יותר מאמצע השנה, ומצד שני הבחורים נהנים אך בתוך הגבולות המתאימים, וכל הנאות מובילות לעליה בתורה ויראת שמים.

לדוגמא מו"ר אמר לבוגר כי בשאלה האם לקנות לילדיו בגדים עם מיתוג, זה שאלה חינוכית קשה, ויש מקרים שעדיף שהילד ירגיש טוב בחברה ויהיה פנוי ללמוד, אך לקנות לתינוק מיתוג זה שחיתות ומותרות שחובה להמנע מכך. המציאות שמו"ר כל הזמן חונך לחשוב על כל פעולה האם גם היא נצרכת, גם אם לאותו בוגר מסוים נכון במציאות שנכפתה עליו להלביש את ילדיו במותגים, בגיל הקטן שזה לא נצרך ששם ימנע.

מו"ר ראה בסיגריות דבר חמור מאד, וכלי משחית מהרבה מאד סיבות, והיה מתחנן לבחורים למענם שלא יעשנו, והיה לו תיעוב מיוחד לסיגריות. אולם הדבר לא מנע ממו"ר כשבחור מעשן ולא היה לו תקציב, ומו"ר ידע שהבחור ישיג כסף מעבודות שונות וכדומה כדי לעשן, הוא מימן לו מהת"ת את הסיגריות. משום עבד נאמן מעבר לים בודק בכל רגע נתון בנקיות הדעת מה המלך רוצה במציאות הזו, בלי להכנס לשאלות מה אני אישית מתעב ומה אני אישית אוהב.

נקיות הדעת

בעל העקידה (שער סא - תזריע) מבאר את המשנה (אבות פ"ב מ"ח-מ"ט) המתארת את מעלות התנאים תלמידי רבי יוחנן בן זכאי מחד, ואת המידה טובה שסברו שבו ראוי שידבק האדם ביותר מאידך, ומבאר מדוע כל תנא

לפי מעלתו וטבעו הוצרך דוקא לאותה מידה טובה שהורה להדבק בו ביותר.

וביאר שמעלתו של רבי אליעזר בן ערך היא 'מעין המתגבר', כלומר שזכה לשכל בהיר וזך, שהיה מעצמו מתגבר על כל ספק ובלבול שיעמדו לפניו, וראה את האמת ברורה לפניו, ולכן לא היה זקוק לשום מידה טובה אחרת, מלבד לב טוב, שיהיה לבבו שלם עם אלוקיו. ולכן אמר רבי יוחנן בן זכאי שהוא מכריע את כולם.

וביאר שם בעל העקידה שלב טוב היינו שהלב שהוא מהניג את כל האברים נקי וזך מכל נגיעה, והוא עבד נאמן לקונו.

וכפי שהשריש לנו המסילת ישרים (פט"ז): 'והנה באמת זהו המבחן שבו נבחנים ונבדלים עובדי ד' עצמם במדריגתם, כי מי שיודע לטהר לבו יותר הוא המתקרב יותר והאהוב יותר אצלו יתברך'.

הדברים תואמים במדויק את אישיותו המופלאה של מו"ר, כאשר שלטון השכל שלט בצורה מושלמת על כל צעד שלו, לא היה לו מציאות בכלל שהוא הגיע להכרה על משהו שהוא רצון הקב"ה והדבר לא נעשה בשלמות. לא היה פעולה שהוא הגיע בשכל למסקנה שכך רצון הבורא, שלא קרה בצורה מיידית.

מו"ר פעל תמיד בנקיות הדעת בלי שום חשבונות. בלט הדבר כאשר סייע לתלמידיו בענינים שונים בהצנע לכת, מעולם לא ביקש פרסום וכבוד או הכרת הטוב, ואין ספור דברים נודעו לתלמידים בדרך מקרה שנים אחר כך שידו של ראש הישיבה הייתה בענין. ומסתמא ברוב הדברים מעולם לא נדע שמו"ר הוא שפעל בענין. דוגמא אחת מיני רבות, סיפר לי חתנו של אחד מגדולי ראשי הישיבות שפגש באחד מבוגרי הישיבה שהסיח לפניו שהוא מחפש תפקיד במסירת שיעורים, ורבי ברוך לא עוזר לו. ידידי הנ"ל היה המום ושאלו 'האם אינך מודע לכל הפעולות שרבי ברוך פועל למענך במסירות נפש אצל חמי שתקבל תפקיד אצלו בישיבה'. והבוגר היה המום לגמרי, הוא לא ידע בכלל שהוא מועמד לכך, וכי ידו של הראש ישיבה בענין. לא פעם בוגר קיבל ממו"ר טלפון שבו הוא סיפר לו שהוא שמע שהוא נמצא באיזה קושי והציע לו את עזרתו בנידון בלי שהתבקש בכלל.

פתיחת הישיבה לוותה בסיפור אשר עתיד להיות הקו המנחה בישיבה, שהמטרה אינה מקדשת את האמצעים, סיפור שיש בו כדי להסביר את

הסייעתא דשמיא המופלה לה זכתה הישיבה. כאשר מו"ר שהיה באותם ימים ר"מ בישיבת קול תורה החליט לפתוח את הישיבה, הודיע לתלמידיו בישיבה על החלטתו לייסד מקום תורה חדש, רצו ללכת למעלה ממאה מתלמידיו בישיבת קול תורה, אך כדי למנוע פגיעה בישיבת קול תורה נמנע מלקחת אותם, והסתפק ב25, אף שבכך כל המומחים הסבירו לו שהוא מסכן את עתידה של הישיבה.

במאמר המוסגר נציין כי שנים מתלמידיו המובהקים בקול תורה לא השלימו עם רוע הגזירה ובאו בכל זאת לשמוע את שיעוריו בבית מתתיהו, אולם מו"ר סירב בכל תוקף לקבלם כתלמידים מהמנין, רק לאחר שעברו ישיבה, הספיק לקבלם מהישיבה החדשה. ואגב שני תלמידים אלו הם מחשובי מרביצי התורה בדורנו.

וכך נפתחה את הישיבה עם קבוצה מצומצמת של 26 בחורים, רבים מה'מבינים' הסבירו לראש הישיבה שבכך הוא סותם את הגולל על הצלחת הישיבה, בפרט שחלק ניכר מהמייסדים היו מבוגרים בגיל שידוכים, בעוד הנרשמים מישיבת קול תורה היו צעירים יותר, דבר המבטיח את הצלחת הישיבה וביסוסה לאורך זמן.

גם בהמשך כאשר שיעור המייסדים [שנכנסו כשיעור א] כמעט נגמר, ואחד מהאחרונים היה הגאון רבי דוד לאו שליט"א שנוכחתו תרמה רבות לישיבה. והוא התייעץ עם מו"ר, אמר לו מו"ר שלטובתו שיעבור לפונביז' כיון שהוא צריך יותר חברים, ורבי דוד הקשה והישיבה מה תהיה עליה, הישיבה עדיין היתה בראשית דרכה, והיה לכך משמעות, אך מו"ר השיבו הישיבה נועדה לגדל בחורים, הבחורים לא נועדו לגדל ישיבה.

לא פעם כאשר היה בחור שמו"ר הגיע למסקנה שהישיבה הוא המקום היחיד

שהוא יכול להתעלות ולא יגרום לנזק לאחרים, קיבלו אף שהיה בכך פחיתת כבוד לישיבה, והיה חשש של מה יאמרו.

אחד מהסיפורים שיכול לבטא עד כמה שיקולים זרים, שיקולי כבוד ויוקרה לא השפיעו על נקיות הדעת של מו"ר, נוכל ללמוד מסיפור של אחד הבוגרים כאשר הוא סיים ישיבה קטנה הוא כבר היה רחוק מלהיות בחור חלק, ואביו שהיה מקורב מאד למרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל התייעץ עימו להיכן לשלוח אותו. הגר"ש השיב לו שהיחיד שיכול להציל את בנו זה הגאון רבי ברוך ויסבקר שליט"א, הוא יתמסר לבנך ויבנה

לו תוכנית מאימה וילווה אותו על כל צעד ושעל כראוי. אולם אביו הסביר למרן הגר"ש אלישיב כי זה בלתי אפשרי, יש ביננו סכסוך קשה, שהשאיפה משקעים קשים, האב אמר למרן הגר"ש אלישיב כי אין מצב שהוא יקבל את בני, ובודאי שלא יתאמץ עבורו יתר על המידה. אולם מרן הגר"ש אלישיב התעקש אני מכיר את 'רבי ברוך' יש לו נקיות הדעת, זה לא ישפיע כהוא זה על היחס לבנכם.

הבחור תיאר לי את המילים שבהם אביו הכינו לכניסה לישיבה: 'תראה נסיתי להסביר להרב אלישיב את המתח השורר בינינו. והוא לא קלט במה מדובר באמת, כמקורב מאד להרב אני לא יכול להמרות את פיו, והוא מתעקש שרק בית מתתיהו, אך זה ברור שבמהלך זמן אלול יעיפו אותך, אבל תדע שזה לא אתה, מעיפים אותי, ובעזרת ה' בתחילת זמן חורף תתחיל במקום מתאים. אל תקח את זה אישי'. הבחור סיפר לי שבמהלך השנים היו פעמים רבות מאד שמו"ר היה יכול לסלקו ולומר באמת ובתמים עשיתי הכל וזה לא הצליח, אך בכל פעם ישב עימו על תוכנית מדוקדקת כיצד ניתן לשנות את התוכנית כאשר מו"ר דרש רק שני תנאים שהתוכנית תגרום איזה התקדמות ברוחניות של הבחור, ומאידך שלא יגרם מכך נזק לבחורים אחרים, וככל שנמצאה דרך המשיך הבחור עד נישואיו בישיבה.

אחד מחברי שלא הסתדר עם מו"ר בלשון המעטה, ועזב לישיבה אחרת, ורצה לשוב ולא היה שום סיכוי שמו"ר יקבלו חזרה, והוא אמר לנו שהוא מכיר את נקיות הדעת של מו"ר ואין לו בעיה להתקבל. ואכן הוא נכנס למו"ר לביתו ובכה לפניו כי בעודו בישיבה הוא נאבק האם לקום בזמן או לא, והאם להתפלל לפני זמן קריאת שמע או לאחריה. אך מאז שעזב הוא

קם תמיד לא לפני 10:00 ולכן הראש ישיבה חייב להחזירו, כדי שהוא יאבק האם לקום לתפילה או לא. ולמרבה הפלא מו"ר נתן לו הזדמנות נוספת.

הישיבה הוכיחה פעם אחר פעם כי נקיות הדעת הוא המפתח לסייעתא דשמיא, אשר מועילה הרבה מעבר לכל כללי ה'שוק' וחוקי ה'מבינים'. אי אפשר להתעלם מהצלחה העצומה של המייצ'נג' של הישיבה בניגוד לכל התחזיות, תכנית שהיתה מוכנה כבר בתחילת זמן חורף, אולם מו"ר בנקיות דעתו סירב בכל תוקף לעשות מייצ'נג' באמצע הזמן, כדי שלא לפגוע בשטייגען, כל המומחים לחצו עליו כי עליו להזדרז משום הציבור כבר מתעייף ממייצ'נג', וכי אם נחכה אין כבר שום סיכוי, ובפרט שהוא בין הזמנים, ערב בחירות. אולם נקיות הדעת הוכיחה את עצמה שוב, בעוד חברת צ'רדי בעלת הנסיון הרב לחצה שלא לקחת יעד מעבר ל10 מליון משום שהוא חסר סיכוי, משמים האירו פנים, ועם ישראל תרם 21,508,789 ...

הנוטל עצה מהזקנים

אחד הדברים הבולטים ביותר אצל מו"ר הוא הנוטל עצה מהזקנים אינו נכשל, העובדה שמו"ר מעולם לא בא לקבל אישור מהגדולים אלא בא באמת ובתמים להתייעץ, תרמה רבות להצלחת הישיבה ולסייעתא דשמיא המופלאה, והצלחת בוגריה המפארים את כותל המזרח של הישיבות הקדושות והכוללים.

אם בתחילת דרכה ע"י מרן בעל הקהילות יעקב ומרן בעל האבי עזרי צוק"ל.

ומשעה שלא זכינו שמרן בעל האבי עזרי יוכל להשיב, ע"י מרן בעל האילת השחר ומרן בעל המנחת יהודה. בפרט פקחותו ועינו החדה של מרן בעל האילת השחר אשר ליווה כל דבר קטן וגדול בישיבה.

הדברים באו לידי ביטוי בצורה חדה ביותר במכתבם של מו"ר והמשגיח לפני הבחירות שנשלח לבוגרי הישיבה, וכך נכתב: "לפני ט"ו שנה לא זכינו להמשך מנהיגותו הגדולה של מרן הגרא"מ שך צוקללה"ה. מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל בשנים הראשונות נתן מעט מאד מזמנו לענייני ציבור. אין ספק בדבר שמאז כחמש עשרה שנה הנהיגו את עולם הישיבות מרן הגרמ"י ליפקוביץ זצ"ל

ויבדלחט"א מרן הגרא"ל שטיינמן שליט"א, כאשר הגרא"ל בראש... מהתיעצות על פתיחת ישיבה ועד הוצאת תלמיד מהישיבה היתה הכתובת אצל מרן הגרא"ל שליט"א. ישוב הדורים בישיבה, טענות של בחורים כנגד ההנהלה, קביעת זמני הבחינות וכדו' את המשא של כל השאלות הוא נשא על גבו. פעם נקראנו לאסיפה לתיקון פירצה בענייני הדרכת חתנים, היכן, בביתו של הגרא"ל... הגרא"ל שליט"א היה ראש וראשון לנושאי המשא הכבד של הנהגת עולם התורה... נצביע כולנו לחזק את העמוד שהתורה נשענת עליו".

המכתב המדבר בעד עצמו, שמפתיחת סניף לישיבה עד להוצאת בחור מהישיבה הכל נעשה תוך שאלת פי גדולי הדור, לא לקבלת אישור למעשה, אלא התייעצות אמיתית 'מה השם אלוהים שואל מעמך'?

לדוגמא שבשנת תש"ס סיפר לנו מו"ר בועד לועד שישי כי עד לאחרונה הורו לו גדולי ישראל לקבל 10% מהתלמידים כאלו שאינם מתאימים לרוח הישיבה כדי לקרבם לתורה ויראת השם ע"י האוירה של שאר התלמידים - שיקול הדעת של גדולי ישראל כמה הישיבה צריכה לדאוג לתלמידים טובים שירוממו את הישיבה, וכמה היא צריכה לדאוג לבחורים פחות טובים ע"י האוירה הטובה של הישיבה יתרוממו ויצליחו - אך לאחרונה הורה לו מרן בעל אילת השחר שעם התקדמות הטכנולוגיה של אותם ימים... ראוי להפסיק עם הנהגה זו.

ככה זה כשכבוד ושם הישיבה אינו עומד מעל הכל, והשאלה היחיד היא מה הקב"ה רוצה ממני, אפשר להתייעץ באמת, ולקבל את הדברים כפי שהם...

ידועים דברי הגמרא (ברכות ו:): 'אמר רב ששת אגרא דהספדא דלוי'. בימי ההספד והשבעה על מו"ר יש לנו הזדמנות נדירה לדלות מעט שבמעט להיות

קצת יותר עבדים נאמנים, עבדים שנשלחו מעבר לים, ואין להם שום דבר מלבד נקיות הדעת לעשות רצון קונם. אמן כן יהי רצון.

דביקות במטרה

אחד מהדברים שניחון בו מו"ר בצורה נדירה ובולטת ביותר, היה הדבקות במטרה, מצעירותו כשגילה את האור שבתורה, הוא קיבל על עצמו להדבק באור ולגלות את האור לרבים, ועד עת פטירתו היה דבק במטרה זו.

יש אנשים שיש להם דבקות בתפילה והם נכנסים לאקסטזה ומאבדים קשר עם העולם, ומסוגלים להתפלל במשך שעות. הפלא הגדול אצל מו"ר שהתפילה לא היתה בעולמות עליונים, אלא במתינות רבה אמר בקשה ועוד בקשה כשהוא חושב ומתבונן בדעה צלולה על כל דבר, והתפלל במתינות רבה כמי שמדבר עם המלך, בלי תנועות ואקסטזה, בקשה אחרי בקשה. בצורה שאדם רגיל מתעייף ומאבד יכול ריכוז מהר מאד, אך מו"ר היה מאריך מאד בתפילתו, ובמתינות מונה אחת לאחת את כל אשר על ליבו, כל צרכיו וצרכי תלמידיו. ובזה ניתן להבין את מה שהעיד מורנו המשגיח שליט"א שמימו לא ראה עוד מתפלל כמו מו"ר ראש הישיבה מלבד מרן בעל האבי עזרי.

מו"ר ראה לנגד עיניו תפקיד להמשיך את תורתו של מו"ר הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצוק"ל, לצד שליחות להמשיך להרבות תורה בדרכו של הרב מפונביז' שראה בו דמות של אבא ורב. ולכן היה לו הנאה מיוחדת כשאחד מתלמידיו התמנה לתפקיד שיש בו הרבצת תורה, וראה בכך כיצד יש לו

שותפות שדבר השם ממשיך להגיע הלאה. אך לא היה מעורב בזה שום ענין של כבוד. ההנאה שלו היתה כמעט שוה כשסיפרו על תלמיד שהתחיל להרביץ תורה באחד מהישיבות החשובות ביותר, או שהתחיל להרבות תורה במסגרת של ערכים, או במסגרת שונות שיותר שייכים לסוגיא של יחזקאל בן בוזי שביזה עצמו על דברי תורה מאשר לכבוד.

ותרא כי מתאמצת

אחד מהדברים השגורים על פיו של מו"ר היו דברי הגר"א על הפסוק (רות א יח): 'ותרא כי מתאמצת היא ללכת איתה, ותחדל לדבר אליה'. וביאר

הגר"א שמתחילה חששה נעמי שהמניעה של רות להתגייר מגיע ממקום שלא טהור, אך כשראתה שרות מתאמצת וצריכה להאבק עם עצמה, הבינה שהוא ממקור טהור, משום שכל דבר קדוש מגיע עם מאבק ביצר הרע, וכשדבר הולך בלי מאמץ ובלי התנגדות צריכים מאד לחשוש שאינו ממקור טהור, אולם כשהכל הולך במאמצים ובהתנגדות אות הוא משמים שהכל ממניע של קדושה וטהרה ולכן בהסט"א כל כך מתנגד.

ואכן בבניית הישיבה מצינו דבר פלא שכמעט אינו מובן כלל, מצד אחד היו קשיים למעלה מדרך הטבע, מאידך בכל פעם שמו"ר עשה את כל המאמצים עד הקצה האחרון אירעו לו ניסים מופלאים.

הדבר הבולט ביותר הוא בהקמת הבנין כאשר במשך 43 שנות קיום הישיבה נראה כי הדבר שהס"א נלחם נגדו בכל כוחו, היה הרחבת והגדלת מקום התורה. כשהוא יוצר כל התנכלות אפשרית לבניה הנמשכת ונמשכת, במסירות שאין כדוגמתו של מו"ר.

למרות פרסומו ושגשוגו של מקום התורה, בודדים הם התורמים אשר היתה להם הזכות להחזיק בעץ החיים. הקשיים של הישיבה היו מעבר לכל פרופורציה מוכרת של ישיבה, שנים רבות רצפת הבטון והתנאים המינימליים היוו את הסמל של הישיבה. התחושה המופלאה של עמל התורה בתוך אתר בניה, היווה הלוגו הבלתי רשמי של הישיבה. כשהדבר דבר פלא כיצד מקום גדול כל כך, אשר הצליח למעלה מהמשוער אינו מצליח להקים בנין ראוי במשך כל כך הרבה שנים.

מאידך נציין את אחד הניסים הגלויים, כאשר מו"ר הרגיש שאם ימשיך להגדיל את הישיבה הדבר יפגע בבחורים, ומצד שני גבר הלחץ לקבל בחורים, ועלה הצעה להקים את ישיבה נוספת לימים ישיבת מאור יצחק

במושב חמד. ומ"ר הרגיש שאינו יכול לקחת עוד עול כספי, ולכן החליט שיעשה השתדלות אחת, הוא יפנה אל הנדיב היקר רבי דוד בודנר שליט"א שנדבו רוחו לסייע לישיבה, אם הוא יסכים לקחת על עצמו את העול יפתח, ואם לא הוא עשה את ההשתדלות. וכאשר הגיע לפגישה בארה"ב לפני שמו"ר הספיק לספר לו את מטרת בואו, פנה אליו רבי דוד ואמר לו שתיכף ישמע את מטרת בואו, אולם הפעם אני רוצה להקדים ולבקש ממנו בקשה אישית, ואח"כ ידברו על מטרת הפגישה. ורבי דוד אמר למו"ר שהוא תורם לכמה מקומות, אך נפשו חפצה להקים ישיבה על שם אביו, ולכן הוא בירר כיצד להקים ישיבה, והוא צריך את עזרת מו"ר. וכאשר מו"ר אמר לו שזהו מטרת בואו והראה לו את כל הדפים והתוכניות שהכין, נסגר הדבר בשעה טובה, ואכן הוקם בנס מופלא מקום התורה הנוסף שבו הרבה מו"ר תורה ודעת.

בולט הדבר בעוד שבאופן יחסי רק יחידי סגולה מחו"ל זכו לתרום סכום משמעותי לישיבה, מאידך למרבית הבוגרים יש הוראת קבע לא משנה כמה שנים עברו מאז סיימו את הישיבה, אף הוא דבר פלא. אולם במסע ההתרמה של המצ'ינג' הוסיף מרן שר התורה משפט אחד, 'הבנין צריך להבנות ע"י כל כלל ישראל', בודדים הם המיליונרים מחו"ל שיש להם את הזכות הזאת, אך הזכות שייכת ל-22,789 התורמים אשר פתחו את ליבם כאיש אחד בלב אחד, וזכו להמנות מכלל מקימי מקום התורה לדורות. וניכר שבורא עולם רוצה שכל חתיכת חומר ולבנים בבנין יבואו במסירות נפש ממה שאברך בוגר הישיבה מפריש מפיטו ולחמו כפשוטו.

תולדות חייו בקצרה

מורנו נולד בכ' חשון תש"א, לאביו משה ויסבקר יליד גרמניה מהמייסדים של מחלבת טרה. ואמו צביה למשפחת פלדמן ילידת הונגריה, שניהם הגיעו ממקומות שידעו מעט מאד, אך העריכו מאד תורה. התגוררו ברחוב עלית הנוער בין שכונת נחלת יצחק בתל אביב לשכונת בורכוב בגבעתיים. הרה"י הזכיר כמה פעמים כי שכונת בורכוב בה גדל היה המקום הכי מנותק מתורה בארץ ישראל. היתה קרויה שכונת הפועלים הראשונה – והיותה את המעוז של מפא"י, וכונתה קיבוץ בתוך העיר. בשכונה היה בית כנסת בודד [ועד היום הוא בית הכנסת הבודד בשכונה] שהוקם לאחר מאבק עז בין התושבים שטענו שאסור שבשכונת פועלים תהיה בית כנסת.

אביו שלחו לישיבת כפר הרא"ה [באותם ימים לא למדו שם לימודי חול], והרה"י סיפר לי כי בשכונה הביטו עליהם כתמהונים, וגם ללכת לישיבה אפילו ציונית, היה בערך כמו ללכת ברחוב עם סיר על הראש. ואמו היתה מתאמצת לנסוע תמיד להביא לו חלב מהמחלבה שיהיה לו כח ללמוד [בימי קום המדינה זה כמעט מותרות].

וכפי שהזכיר הגאון הגדול רבי אביעזר פילץ שליט"א בהספד בהלוויה, שהם היו חברים עוד מילדותם, והם הגיעו ממקומות שלא רק שלא היה הערכה לתורה היה שם התנגדות עזה, ורק בכח מידת האמת שבערה בו, זנח את הכל והגיע לעולמה של תורה, אך רבי אביעזר הוסיף וציין כי בבית הוריו היה אהבת תורה גם אם לא ידעו מהו. אוסיף פרט נוסף ששמעתי מרה"י על אימו, כי היא הייתה אשה מאד רגועה ומעולם לא שמעה אותה מרימה את הטון להוציא פעם בשבוע כאשר היתה קוראת את הטור של טומי לפיד שר"י בעיתון שיר"ל בארץ בהונגריה [שבו היה טומי מרשה לעצמו לנאץ ולחרף יותר ממה שהע"ז בעברית] והייתה תמיד נרגזת ומרימה את הטון בכאב: 'איך יהודי יכול לכתוב כך'.

הרב משה צבי נריה ר"י כפר הרא"ה שראה שהוא נוצר לגדולות עודדו לעבור לישיבת פונביז'. וכל יומו הרגיש כי מפעל חייו הוא מה ששלח את הרה"י לפונביז', ואף בצוואתו כתב שאיש לא יספידו מלבד הרה"י. מאידך רה"י רחש לו תמיד הכרת הטוב מרובה על כך. בכפר הרא"ה עקב רמתו לא נכנס לשיעור אלא למד חברותא עם הרב נריה בביתו. ע"פ השמועה היו עימו כמה

חברים שהחליטו ללכת לישיבות קדושות, והם החליטו כי לפני המעבר הם יעשו טיול פרידה מהעולם הישן. אולם רה"י ביטל את ההשתתפות בטענה כי אני כבר לא בעולם הישן, מהרגע שהתברר לי האמת וקיבלתי החלטה אני שייך לעולם של תורה.

באחד הפעמים עודדו אחד מרבני כפר הרא"ה הרב קאפל ריינץ שילך לדבר בלימוד עם מרן הישועת דוד כיון שהוציא ספר על שבת, ובכפר הרא"ה למדו שבת, הראש ישיבה הגיע ודיבר עימו 3 שעות בלימוד והם מאד נהנו זה מזה, והתפעל מסברתו הישרה ועומק הבנתו. לאחר מכן כשהרה"י החליט שהוא רוצה להרשם לפונביז' פגשו רבי דוד במדרגות של הישיבה, ואמר לו שהוא רוצה לבא אמר לו טוב מאד ובוזה התקבל, ואמר לו שייכנס מיד לשיעורים שלי בשיעור ג' [היה מקובל שאם מגיעים מכפר הרא"ה בכל גיל נכנסים לשיעור א']. ובהמשך גם אחיו היחיד של הרה"י הגאון רבי שמעון שליט"א הגיע לישיבת פונביז' בעקבותיו.

עם כניסתו לישיבת פונביז' נשאב באהבת התורה, וקבע את מקומו ליד הגמרא מאותו היום עד יום מותו בשקידה מופלאה. ויגע וקיבל מכל רבותיו ראשי ישיבת פונביז', כשהדרך העיקרית בלימוד קיבל מהגאון רבי שמואל רזובסקי זצוק"ל שהגודר ע"י מרן ר"ז הלוי 'ראש הישיבה של הדור'.

באותם ימים לא היו רבים שהגיעו בכלל לישיבות ממקומות לא תורנים, ואותם שהגיעו למרות הכל היו רובם ככולם חדורי אמת בעלי רצון עז ואכן

לא פלא שחלק נכבד מגדולי מרביצי התורה בימינו הגיעו ממקומות אלו, אולם כמדומני שמהמקום שרה"י הגיע לא היו עוד, באותם ימים של קום המדינה תעשיין יק'ה מבורכוב היה רומו של העולם האידאולוגי, ובפרט בימי הצנע כאשר ניסו לצבוע את הדברים כי רק לאנשי העשייה והעמל יש לחם ומותרות בזכות יגיע כפם, ובפרט במקומות הללו הזלזול בלומדי תורה היה בלתי נתפס. ושמעתי מרה"י שאם הוא היה יכול להגיע משם לעולמו של תורה אין לאף אחד תירוץ, וכל הבא להטהר מסייעים בידו.

בישיבת פונביז' נודע בסברתו הישרה ובשקידתו העצומה, רה"י היה מרבה לספר על המתקנות של החברותא עם הגאון רבי צבי פרידמן שליט"א

תוך ניצולת הזמן של שבת קודש, שבו קבעו ללמוד 8 שעות בתענית דיבור בבית הכנסת בעלז [למנוע הפרעות], בחורף חילקו את הלימוד בין ליל שבת ובין הסעודה למנחה, ובקיץ למדו ברציפות מסעודת שחרית עד מנחה.

בשנת תשכ"ב נשא את הרבנית תבלחט"א בת הגאון רבי אליהו דרבקין זצוק"ל רבה של רמת השרון ואביו של הגאון רבי צבי דרבקין שליט"א ראש ישיבת גרודנא ושאר האחים מרביצי התורה. והרבנית נעמדה לימין בעלה במסירות נפש שאין כדוגמתו, תוך ויתור על הכל כפשוטה למען הרבצת תורה של בעלה, והתבטלות גמורה לרה"י, יחד עם דאגה עצומה לתלמידי הישיבה עד הפרטים הקטנים ביותר.

בשנת תשכ"ח בהיות הרה"י בן 26 התחיל להרביץ תורה בישיבת בית התלמוד כמילוי מקום.

בשנים תש"ל תשמ"א במשך 12 שנה, מסר הרה"י שיעורים בישיבת קול תורה, והעמיד שם תלמידים רבים שרואים בו את רבם המובהק.

בר"ח אלול תשמ"א ייסד את ישיבת בית מתתיהו, והשקיע בו את כל מרצו וכוחו במשך מעל 43 שנה, להעמיד אלפי תלמידים להיות להם כאב מסור, וראה בכל אחד ואחד מהם כבן יחיד. וכאשר הרגיש שקשה לתת לכל בחור את המקום פתח את ישיבת מאור יצחק במושב חמד. עד ליום שכבו המאורות בכ"ג שבט תשפ"ד.

אוצר היסודות והחקירות

מרבתינו מעתיקי השמועה, בכל חלקי התורה | מתוך הספר 'דרישה וחקירה', בעריכת יהושע לינטופ

חקירות ויסודות ממרן ראש הישיבה זצוק"ל

קנין - דקל לפירותיו

אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, בין במכר, בין במתנת בריא, בין במתנת שכיב מרע. כיצד, מה שתוציא שדה זו מכור לך, מה שיוציא אילן זה נתון לך, תנו מה שתלד בהמה זו לפלוני, או שאמר: מה שתלד פרתי או שפחתי מכור לך או נתון לך, לא אמר כלום; אפילו היתה הפרה או השפחה מעוברת, לא קנה כלום. (מיהו גבי אילן, אם חנטו הפירות מקרי בא לעולם), ויכול לחזור בו אפילו אחר שתלד הפרה או השפחה ואחר שגדלו פירות האילן ובאו לעולם. ואם קדם הלוקח ותפס הפירות, אין מוציאין. (והוא הדין בשאר דברים שלא באו לעולם. ואפילו לא תפס, אלא כתב ליה שטר ומסר ליה השטר, כמאן דתפיס דמיא). ואם מכר האילן לפירותיו, או פרה ושפחה לעובריהם, קנה מיד, ואין שום אחד מהם יכול לחזור בו (שו"ע חו"מ רט, ד).

יש שלשה מיני קנינים בדבר שלא בא לעולם:

- א. קנין פירות הדקל, שמקנה הפרי עצמו כשיבוא לעולם.
- ב. קנין דקל לפירותיו, והיינו זכות הדקל לפירותיו.
- ג. קנין פירות היוצאים מהדקל.

תבונות חיים (ב"מ סי' יד הערה כא) בשם מו"ר הגר"ב ויסבקר.

קנין - ארבע אמות

אמר ריש לקיש משום אבא כהן ברדלא ארבע אמות של אדם קונות לו בכל מקום [מאי טעמא] תקינו רבנן דלא אתי לאנצויי (בבא מציעא י, א).

וכן ארבע אמות של אדם שהוא עומד בצדן הרי אלו קונים לו, ואם הגיעה המציאה לתוך ארבע אמות שלו זכה בה (רמב"ם גזלה ואבדה פי"ז ה"ח).

יש דין כללי בש"ס שארבע אמות הם מקומו של אדם [כגון לענין שאסור לעבור בארבע אמותיו של המתפלל, ומת מצוה קונה ארבע אמות, ואסור להיות בארבע אמותיו של המנוחה], וכאשר תיקנו חכמים את הדין שארבע אמות קונות לו, האלימו דין זה שיחשב כחצירו, משום שמקומו של אדם נחשב כחצירו.

תבונות חיים (ב"מ סי' יא אות ח) בשם מו"ר הגר"ב ויסבקר, וראה מה שהוסיף בזה.

רוב - גדרו

מנא הא מילתא דאמור רבנן זיל בתר רובא מנלן דכתיב אחרי רבים להטות רובא דאיתא קמן כגון ט' חנויות וסנהדרין לא קא מיבעיא לן כי קא מיבעיא לן רובא דליתיה קמן כגון קטן וקטנה מנלן (חולין יא, א).

האם רוב מברר את המציאות, ומסלק את הספק, או שהוא רק מכריע כיצד לנהוג במקום ספק.

שיעורי הרב (שחיטה, עמ' ד), וראה קובץ ביאורים (הערות על השב שמעתא אות ד).

ענין רוב אינו מועיל מסברא, מחמת הסיכויים, אלא הלכה היא.

שערי יושר (ש"ג), וראה עוד בעמודי שש (מסכתות, עמ' מב).

יסוד ענין הרוב הוא במה שאינו בדין שיהיה המיעוט מנהיג את הרוב, ועל כן הרוב מנהיג את המיעוט. ויש לחקור, האם חידוש התורה הוא להפסיד את כח המיעוט, שדין הוא לזלזל במיעוט במקום הרוב, או שחידוש התורה הוא להאליים את הנהגת הרוב, שיפה כח הרוב להחליט את ההנהגה גם במקום ספק המיעוט.

שערי דעת (רוב, סי' ח אות ג) בשם מו"ר הגר"ב ויסבקר.

שבועת הפקדון

שבועת הפקדון נוהגת באנשים ובנשים ברחוקים ובקרובים בכשרים ובפסולים בפני בית דין ושלא בפני בית דין מפי עצמו ומפי אחרים אינו חייב עד שיכפרנו בב"ד דברי רבי מאיר וחכמים אומרים בין מפי עצמו בין מפי אחרים כיון שכפר בו חייב וחייב על זדון השבועה ועל שגגתה עם זדון הפקדון ואינו חייב על שגגתה גרידתא ומה חייב על זדונה אשם בכסף שקלים שבועת הפקדון כיצד אמר לו תן לי פקדוני שיש לי בידך שבועה שאין לך בידי או שאמר לו אין לך בידי משביעך אני ואמר אמן הרי זה חייב (משנה שבועות לו, ב).

אלמלי שנתחדשה פרשת שבועת הפקדון, היינו אומרים שהנשבע לחבירו חייב משום שבועת ביטוי, והיינו משום שנשבע על סיפור הדברים לשקר. וחדשה התורה שאין זו שבועה שבינו לבין קונו, אלא כלפי חבירו.

תבונות חיים (שבועות סי' א אות יג) בשם מו"ר הגר"ב ויסבקר.

שנים אוחזין בטלית

שנים אוחזין בטלית, זה אומר: אני מצאתיה, וזה אומר: אני מצאתיה. זה אומר: כולה שלי, וזה אומר: כולה שלי. זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה,

וזה ישבע שאין לו בה פחות מחציה, ויחלוקו. זה אומר: כולה שלי, וזה אומר: חציה שלי. האומר כולה שלי - ישבע שאין לו בה פחות משלשה חלקים, והאומר חציה שלי - ישבע שאין לו בה פחות מרביע, זה נוטל שלשה חלקים, וזה נוטל רביע. היו שנים רוכבין על גבי בהמה, או שהיה אחד רוכב ואחד מנהיג, זה אומר: כולה שלי, וזה אומר: כולה שלי - זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה, וזה ישבע שאין לו בה פחות מחציה, ויחלוקו. בזמן שהם מודים, או שיש להן עדים - חולקין בלא שבועה (משנה ב"מ ב, א).

גדר המוחזקות בשנים אוחזין בטלית, היא תפיסה ומוחזקות לעכב מהשני, ולא מוחזקות להחזיק הדבר לעצמו.

תבונות חיים (ב"מ סי' א אות יא) בשם מו"ר הגר"ב ויסבקר.

שויה אנפשיה חתיכה דאיפורא

האומר לאשה קדשתיך, והיא אומרת לא קדשתיני - הוא אסור בקרובותיה, והיא מותרת בקרוביו. (משנה קידושין סה, א).

הוא אסור בקרובותיה - דשוינה עליה חתיכה דאיסורא בהודאתו (רש"י שם).

האם הוא מדין נדר, או מדין הודאת בעל דין ונאמנות.

שער המלך (פ"ט מהל' אישות הט"ו) בשם מהר"י בסאן, קצות החושן (סי' לד סק"ד). וראה באותיות למשה סי' פב. וראה עוד בדברי מו"ר הגר"ב ויסבקר בקובץ כתרה של תורה (עמ' צז ואילך).

אורות אילת השחר

עובדות והנהגות ותשובות ממך בעל 'אילת השחר' זצוק"ל מתוך הספר 'כאיל תערוג'

דברי רבינו בישיבת בית מתתיהו בענין הפלאפונים

שהיצר מתגבר אנו מחויבים לעשות כדי שנוכל לעמוד ולא לירד שחת, ולצורך זה התאספנו לעשות עצה איך להציל את הדור.

ואמרו בגמ' (ברכות ו, א) מיום שחרב בהמ"ק אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד. והנה לומדי הישיבות אשר עליהם ועל ידיהם מתקיים הד' אמות של הלכה והם עתיד כלל ישראל, ואשר נוכל לומר עליהם 'רוח אפינו', והם מבחר נפשות כלל ישראל, אליכם דברינו מופנים, התחזקו מאד להסיר הדברים אשר יכולים להגיע לעבירות הכי חמורות, אשר נצטוונו אפילו ביהרג ואל יעבור, בלי שיצטרכו לנקוט צעדים כאובים מאד. ותזכו לעלות במסילה העולה בית קל ותהיו מאושרים גם בזה וגם בבא ויהי נועם ה' עליכם. (קובץ אגרות – אגרת נא)

הסכנה בהאזנה ל'קווי נייעס'

דברי רבנו בכינוס ראשי ישיבות קטנות, אור לכ"ט תשרי תשע"ג:

כולם יודעים שהענין של חינוך זה דבר מאד לא קל, ובכל הדורות זה לא היה קל, אבל ככל שהדורות יורדים הדבר נעשה יותר קשה, ובפרט בזמן האחרון שהתרבו כל מיני דברים שגורמים מאד קלקולים לבני הנוער. וביניהם מה שאומרים שהתחדש בזמן האחרון שאפשר לטלפן לאיזה מקום ולשמוע את כל הדברים הגרועים, לשון הרע ורכילות הוצאת שם רע... וכל הדברים הגרועים, וגם יש

אינטרנט. כל הדברים האלה התחדשו בזמן האחרון, וגם הנוער ואפילו בגיל פחות מנוער כבר יכולים לעשות את זה, ובפרט שהם סקרנים מאד ורוצים לדעת את החדשות הגרועות האלה, ומאד צריך לטכס כל מיני עצות איך לראות שלא יבואו לזה. ודבר זה הורס את כל האדם, הוא לא יכול להיות 'בן אדם' כמו שצריך. וצריך מאד מאד לחפש עצות על זה, איך להשגיח על הנוער שלא יבואו לידי מכשולים כאלה.

זה מה שאני רוצה להגיד, ויותר מהדברים האלה אין מה להוסיף. הרי כולכם עושים מה שאתם יכולים לעשות, אי אפשר להגיד לכם חלילה וחס ביקורת, בודאי כל אחד עושה מה שיש בכחו, אבל זה דבר שהתחדש לאחרונה וצריך מאד להיזהר לשים לב. פעם היה צריך לדבר על הקנאה והתאוה והכבוד, אבל היום יש דברים כאלו שבכל מקום שנמצאים אפשר להיכשל, אפילו עם דבר [מכשיר] קטן אפשר כבר להיכשל ולשמוע את כל החדשות האלה רח"ל. ממילא כל אחד ואחד צריך לדעת ולהשתדל לשים לב על התלמידים שלא יבואו לידי מכשולים כאלה, ומקווים שעל ידי שישימו לב על זה אולי יצילו מה שאפשר להציל.

הקב"ה יעזור באמת שתוכלו להציל, ותזכו לראות נחת מהתלמידים שילכו בדרך ה' במדות טובות ובדברים טובים, ויהי' לכם הרבה נחת. הקב"ה יעזור לכולכם.

משברים וקשיים

שאל ר"מ בישיבה: בחור אומר לי, אני מתפלל שאבין את השיעור ואצליח, ועדיין הולך לי קשה וממשיך לא להבין. השיב רבנו: בחור חושב כל בעי' שיש לו תיפתר ברגע. הנה מצינו אצל יצחק אבינו שהברכות שבירך לא היו ברוחניות [לפי פשוטו כמבואר בחז"ל]. והטעם כיון שעל רוחניות צריך לעבוד בעצמו לבד, ואצל בני אדם זה הפוך, על גשמיות עובדים קשה ועל רוחניות חושבים שיבוא כבר לבד (שם).

בחנוכה תשס"ה הגיע רבנו לישיבת בית מתתיהו בעקבות קבלת בני הישיבה על עצמם לזרוק את הפלאפונים, וכך אמר בתוך שיחתו:

קודם כל אני שמח מאד על מה ששמעתי מראשי הישיבה כי זרקתם את הדברים הפסולים, וזה מאד משמח שהגעתם ב"ה להכרה הנכונה, ונדבר קצת ג"כ מענייני דינא. והאריך בענייני חנוכה. וסיים:

דבר טוב מאד מה שבטלו את הדברים שיכולים ח"ו להיות ההיפך, דברים שיכולים להרוס את הבן תורה ולגרום שלא יהי' חכמי ישראל, שלא יהי' בני תורה אמיתיים. ואתם צריכים כל אחד ואחד מכם להיות שמח על שבטלתם את זה, ותראו כולכם לעלות מה שיותר בתורה ויראת שמים, ומה שיותר יראת שמים תהיו גדולים מאד, וכל אחד יכול להיות מחכמי ישראל אשר עליהם העולם עומד, וכלל ישראל ימשיך וימשיך עד שנזכה לגאולה האמתית במהרה בימינו אמן סלה.

*

לאחר תקופה הגיע רבנו לכנס חיזוק בעיר פתח תקוה, ושאל אותו אחד על מה שהתפרסם בשם רבנו שמי שמחזיק פלאפון [לא כשר] מקומו לא בישיבה, האם זה נכון? ואמר רבנו שכן. ושאלו: הרי הוא יכול להיזרק לרחוב? אמר לו רבנו: אם יש לו פלאפון הוא כבר כעת ברחוב.

*

כשסיפר הגר"א שטראוס לרבנו שבישיבת 'קול תורה' דיברו לאחר הכינוס עם הבחורים חזק נגד פלאפונים, ואמרו להם שעד היום

זה היה איסור רק של סדרי הישיבה, אבל היום זה נהפך להיות איסור דרבנן אחרי שהרבנים אסרו. ואמר רבנו: ולפעמים זה ג"כ איסור דאורייתא...

מכתבי רבנו בחומר העניין

בס"ד. לכ' ראשי ישיבות הקדושות.

רואים אנו לנכון לשוב ולהבהיר את דעתנו אודות המכשיר הסלולרי אשר חדר למחננו ולישיבות הקדושות, והוא סכנה עצומה ורעתו רבה עד מאוד, ומי שמחזיקו אין מקומו בישיבה, גם הוא בגדר מחטיא את הרבים. אי לכך אתם ראשי הישיבות הקד' אשר הופקדתם לשמור על פך השמן הטהור אשר נותר לנו לפליטה, אנא עמדו על משמרתכם בכל תוקף ועשו משמרת למשמרת על הצד היותר טוב. ונקוה שאם תעמדו על משמרתכם כראוי נזכה לטהר מחננו, ונוכל להשריש בקרב התלמידים יראת שמים ולימוד התורה בטהרה כרצונו יתב' שמו.

נ.ב. הדברים אמורים להזהיר את התלמידים לא רק כשנמצאים בתוך הישיבה אלא גם חוץ למסגרת הישיבה ובבין הזמנים.

וגם נבקש להעמיד את ההורים על חומרת הדבר. (קובץ אגרות – אגרת נג)

*

בס"ד

הן ידוע שיצר מחשבות לב האדם נוטה לירידה ברוחניות, וכתוב בתוה"ק כי יצר לב האדם רע מנעוריו, ומבואר בחז"ל (קידושין ל, ב) בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין. ומבואר בחז"ל כי אין אפשרות לינצל מן היצר אלא בתורה, וכל מה שמתחזקים ומשקיעים עצמם בעמל התורה טוב להם וטוב לעולם, ובזה כל עבודת היצר, שלא יהיו ראשם ורובם בלימוד התורה. והנה בכל הדורות היצר ממציא נסיונות קשים להאדם להתגבר עליו, ובדורנו השפל בעוונותינו הרבים היצר פשט ללכוד מאד לומדי התורה ביחד עם ירידת הצניעות, אשר כל אחד מהם מן הגורמים להאדם לרדת מאד. וכמו

חיים של תורה

תשובות מרן שר התורה הגאון רבי חיים קניבסקי זצוק"ל

עם הוספות ומראי מקומות, מהגאון רבי מתתיהו גבאי שליט"א, מח"ס 'בית מתתיהו' ו'מועדי הגר"ח'
באדיבות מכון 'גם אני אודך', בראשות הגאון רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א

תשובה: כן.

וכ"כ בס' נטעי גבריאל פסח ח"א פי"ד ס"ו ע"ש, ובס' מועדי הגר"ח ח"א תשו' נ"ה ע"ש, ובס' ברכת איתן עניני ברכת אשר יצר ס"ה ס' מ"ו, דרוב פוסקים ס"ל דשרי לברך אשר יצר באמצע בדיקת חמץ ע"ש, ובמועדי הגר"ח, ח"א תשו' נ"ד השיב מרן על ברכת אשר יצר באמצע בדיקת חמץ, כמדומה שהמנהג לברך יעו"ש, מה שציינתי ע"ז.

ברכת רעמים באמצע הלימוד

שאלה: השומע ברכת רעמים באמצע הלימוד אם יפסיק בלימודו בכדי לברך.

תשובה: כן.

וכן השיב מרן בס' שער העין עמ' ת"מ ע"ש, ומש"כ בזה בשו"ת משנת יוסף ח"ס ס' מ"ח, ובס' בסתר רעם פ"ח ס"א ובס' נתיבות הברכה פ"ד ס' ט"ז ובס' עורה כבודי ברכת הגומל עמ' צ"ח ובשו"ת שבט הלוי ח"א ס' נ"ח ובס' מכתבי קהילות הקודש ח"א ס' ובשו"ת באר משה ח"ב ס"ו ובס' ברכת שמואל ס' רכ"ז ובס' קשת יהונתן פ"ג עמ' כ"א, ובשו"ת אור יצחק ח"ב סימן פ"ט, ובשו"ת אדרת תפארת ח"ו סימן ל"א, ובקונטרס הקשת בהלכה סימן כ"ז.

ברכת רעמים באמצע קדיש

שאלה: השומע ברכת רעמים באמצע קדיש אם יברך. תשובה: כן.

ובס' הליכות חיים ח"א עמ' ל"ו השיב ע"ז מרן מסתבר שאפשר ע"י, ובשו"ת מנחת דוד ח"א ס' נ"ד אות נ"ה ע"ש, ובס' קשת יהונתן פ"ג לענין ברכת הקשת באמצע קדיש ע"ש, ובקונטרס הקשת בהלכה סימן כ"ט.

ברכת רעמים בעמידה או בישיבה

שאלה: השומע ברכת רעמים אם צריך לעמוד בשעה שמברך. תשובה: לא.

וכן מובא בס' אלא ד' אמות של הלכה פכ"ד ס"י, שמרן לא עומד בשעה שמברך על רעמים ע"ש, ובספרו נחל איתן ס"ה ס"ה סק"ד, וכן השיב מרן בקובץ בהיכלא ח"ח עמ' קע"ג שא"צ לעמוד בברכת רעמים ע"ש, וכן השיב מרן בס' לגשמים בעתם עמ' ר' ובס' עורה כבודי ברכת הגומל עמ' ע"ד ק"א יעו"ש, וכ"כ בס' חוט שני ברכת ההודאה עמ' קפ"ג שא"צ לעמוד בברכת רעמים, ומש"כ בזה בשו"ת ויצבור יוסף ח"ב ס' ל"ו ובס' מעדני יום טוב להג"ר יו"ט זנגר ח"א ס"ו ס' כ"ז, ובס' שיח הלכה ח"א עמ' ע"ב ובס' שער העין פ"ד ס"כ ובשו"ת שערי חיים ח"א ס' מ"ב ובקובץ אליבא דהלכתא ל"ח עמ' פ' ובס' שערי ציון ח"ב עמ' קל"ז, ובס' מעשה חמד הנדמ"ח פ"ח ס' ט"ז ובס' בסתר רעם פ"ב ס"ח וע"י מה שהארכנו בבית מתתיהו ח"ד ס"ד אות ח', אם צריך לעמוד בברכת השבח, ובדעת מרן בזה, ובס' דעת נוטה ח"א תשו' רס"ג הערה 256 ע"ש, ובקונ' הקשת בהלכה עמ' ס"ז יעו"ש, ובס' קשת יהונתן פ"ב ס"א, ומה שכתבנו בספר גם אני אודך מתשובתי, חלק ד' סימן ו' אות ח' עיין שם.

בדיני ברכת הרעמים

ברכת רעמים על יד קבר או מת

שאלה: השומע ברכת רעמים על יד קבר אומת, אם יענה, דאל"כ יפסיד הברכה. תשובה: מסתבר דלא יקרא אבל על ראיותך יש לדון.

ובבית מתתיהו ח"ב ס"ה הארכנו בשאלה זו, והבאנו הוכחות לזה מש"ס ופוסקים, וע"ז השיב מרן, על ראיותך יש לדון, ובס' שער העין עמ' ת"מ השיב ע"ז מרן, שירחיק ד"א ויברך ע"ש. ובס' עורה כבודי ברכת הגומל עמ' ק"ב השיב הגר"א נבנצאל שלא יברך ברכת רעמים ע"י קבר ע"ש, ומש"כ בשו"ת ודרשת וחקרת ח"ו ס' כ"ז אות ג' ובשו"ת ארחותיך למדני ח"ז ס' י"ח ובשו"ת מעלפת ספירים ח"ב ס' כ"ג או"ג, ובס' מאיר עוז ח"א ס' כ"ג אות ה', ומש"כ הג"ר נפתלי קופשיץ בקונ' מצהלות חתנים עמ' קמ"א, והרה"ג רבי יקותיאל

אוהב ציון בקובץ אליבא דהלכתא ל"ח עמ' ק', וע"ע בשו"ת מנחת שלמה ס' צ"א אות ו' ע"ש. ומש"כ בבית מתתיהו ח"ד סימן מ"ד אות ד', לענין ברכת ברוך שחלק ע"י קבר ע"ש, ובספר גם אני אודך מתשובתי, חלק ה' סימן ז' אות ג' עיין שם.

שאלה: צ"ע מש"כ לי מרן, דמסתבר שלא יברך ברכת רעמים ע"י קבר, ומ"ש ממש"כ לי מרן שיענה קדושה ואיש"ר כששומע ע"י קבר.

תשובה: כאן חיוב וביזיון אם אינו עונה.

וע"י בשו"ת הרדב"ז ח"א ס' רכ"ד בשמע קדיש וקדושה ע"י קבר לא יענה משום לועג לרש ע"ש, ומש"כ בזה בבית מתתיהו ח"ב ס"ה אות ח' יעו"ש.

ברכת רעמים אחר ברכת המפיל

שאלה: השומע ברכת רעמים אחר שבירך ברכת המפיל, אם יברך. תשובה: בהרהור.

וכן השיב מרן בס' ולגשמים בעתם עמ' רל"ה שלא יברך ברכת רעמים אחר ברכת המפיל ע"ש, אולם בשו"ת רבבות אפרים ח"א ס' ק"פ, שיענה ברכת רעמים אחר ברכת המפיל, וכ"כ הגר"א נבנצאל בס' עורה כבודי ברכת הגומל עמ' ק"ג ע"ש, ובשו"ת ודרשת וחקרת ח"ו ס' כ"ב אות ה', ובס' שכב כארי עמ' קמ"ז ובקובץ אליבא דהלכתא ל"ח עמ' פ', ובשו"ת נחלת יואל זאב ס' י"א.

ודעת מרן, דזהו עפמש"כ החזו"א בס' דינים והנהגות חזו"א עמ' נ"ה דאין לברך ברכת אשר יצר אחר המפיל ע"ש, ובמועדי הגר"ח ח"ב תשו' כ"ד לענין ברכת לבנה אחר ברכת המפיל ע"ש, ובבית מתתיהו ח"ד ס"ג אות י"א מה שהבאנו בשם מרן בדעת החזו"א ע"ש, ובספר גם אני אודך מתשובתי, חלק ד' סימן ז' אות י"א ע"ש, ובס' מועדי הגר"ח ח"א תשו' קס"ב לענין בירך המפיל ולא ספר העומר ע"ש, ובס' בנין חיים להגרש"ח דומב ח"א ס"י ובס' מדושני עונג ס' כ"ט, ולענין אם שמע רעמים כשישן במטתו, אם חייב לקום ליטול ידיו, השיב מרן, בס' שער העין עמ' ס"ט בשם החזו"א, דכה"ג לא אטרחהו לקום ולברך.

ברכת רעמים באמצע בדיקת חמץ

שאלה: כששומע ברכת רעמים באמצע בדיקת חמץ, אם יענה.

הדרכות וחיזוקים

ממון ראש הישיבה הגאון רבי ירחמיאל גרשון אדלשטיין זצוק"ל | מתוך סדרת הספרים 'זרכי החיזוק'

מקנייני התורה ללמוד בישוב ובשמחה

וכבר הזכרנו מדברי הגר"א כי הלימוד אינו נקבע באדם כי אם בישוב ובנחת, וכן אמרו באבות פרק ששי שאחד מהדברים שהתורה נקנית בהם הוא 'בישוב'.

ומוזכרים שם עוד שני דברים השייכים לזה, 'בשמחה' ו'השמח בחלקו', בשמחה היינו בשעת הלימוד עצמו, ללמוד מתוך שמחה, שהתורה משמחת, כמו שכתוב (תהלים יט, ט) פיקודי השם ישרים משמחי לב, ושמח בחלקו היינו גם בשעה שהוא אנוס ואינו יכול ללמוד, לשמוח במה שזכה ללמוד כבר, ובמה שעתיד ללמוד אחר כך.

השמחה היא דבר חשוב מאד, ובמשנה ברורה (סימן תרס"ט ס"ק י"א) כתב "והעידו על האר"י ז"ל שאמר שהמעלה העליונה שהשיג באה לו על ידי שהיה שמח בכל עוז בשמחה של מצוה", וכן מובא בהקדמה לספר חרדים.

כל גדולי ישראל תמיד שמחים ושרויים במצב רוח טוב מאד, ולא רק בשנותיהם האחרונות, אלא כבר מילדותם תמיד היו שמחים בחלקם, ועל ידי זה גדלו והצליחו. השמחה היא מקנייני התורה, והמתח מפריע לשמחה, ואם חסר שמחה חסר הצלחה.

להתרכז בלימוד ולדעת שההישגים בידי שמים

מתוך שיחה, י"ב כסלו תשע"ו

הנה בשעת עסק התורה צריכים שכל ריכוז המחשבה יהיה אך ורק במה שלומדים, ולא לחשוב באותו הזמן על המטרות וההישגים שרוצים להגיע.

ויש לדעת כי ההישגים אינם תלויים ביד האדם אלא בידי שמים, כמו שכתב החובות הלבבות (שער הביטחון פ"ד) כי שכר המצוה הוא רק עבור הבחירה וההשתדלות, בחירה היינו מה שאדם בוחר ומחליט בלבו לקיים את המצוה, והשתדלות היינו מה שהוא משתדל וטורח בקיום המצוה לפי כוחו, אבל על התוצאה וקיום המצוה בפועל לא מגיע השכר, כי זה לא נעשה בכוחו, אלא בידי שמים.

ומי שחושב בשעת לימודו על המטרות וההישגים שהוא רוצה להגיע, זה מפריע להצלחה בתורה, כי אינו יכול להתרכז כראוי במה שהוא לומד.

דרך ההצלחה בתורה היא לעסוק בתורה לפי כוחו, מתוך התעניינות ובלי מתח, וזהו שאנו אומרים בכל בוקר בברכות התורה "אשר קידשנו במצוותיו וציוונו לעסוק בדברי תורה", היינו שמצות תלמוד תורה היא "לעסוק בדברי תורה", וכיצד? מתוך התעניינות ומתיקות, כפי שמזכירים אחר כך בהמשך הברכה "והערב נא", ואין מוטל על האדם להגיע להישגים, כי זה לא תלוי בידו, אלא בידי שמים, רק צריך להשתדל לעשות מה שבכוחו, וללמוד בצורה הנכונה, ומן השמים יסייעו בידו, וכבר אמרו (אבות ב, טז) לא עליך המלאכה לגמור ולא אתה בן חורין להיבטל ממנה.

התורה נקנית בישוב הדעת - ולא במתח

וכבר סיפרתי שמרן החזון איש זצ"ל שאל אותי פעם על תלמיד אחד כיצד הוא לומד, ואמרתי שהוא בעל כשרון ויש לו ראש טוב, אך אינו מצליח בתורה, ואמר לי החזון איש "כישרון אינו שכל וחרifות, אלא הוא מלשון כשרות", היינו שההצלחה בתורה אינה תלויה בחריפות השכל, אלא בכשרות, ומה היא הכשרות? - יש ארבעים ושמנה דברים שהתורה נקנית בהם, ומי שמושלם בהם הוא אדם כשר.

והתלמיד הזה אמנם היה כשר ביראת שמים ובמידות טובות, אבל היה לו חיסרון אחר, שלמד מתוך מתח, והמתח הפריע להצלחתו בתורה, ומתח הוא

עמל התורה - ניצול הזמן וריכוז בלימוד כפי כוחו

יש ששואלים, שאם אדם לומד לפי טבעו ובצורה המושכת את הלב, לכאורה אין כאן עמל התורה, שהרי הלימוד לא קשה לו, ואדרבה הוא שמח ומתענג מלימודו, ונהנה מכל ידיעה וסברה שנוספת לו, וכי זהו "עמל התורה"?

אך שאלה זו נובעת מטעות, שלא יודעים מהו עמל התורה. עמל אין פירושו להתאמץ יותר מהכוחות וללמוד לא לפי טבעו, או מתוך לחץ ומתח נפשי גדול, אלא עמל פירושו לנצל את הזמן בשלמות, ולהתרכז בלימוד בלי בטלה.

"עמל" הוא מלשון התעמלות, וכמו בהתעמלות הגוף, מי שמתאמץ יותר מכוחותיו אינו יכול להמשיך הרבה זמן, ולמשל כשצריך ללכת מרחק גדול ברגליו, אם ירוץ מהר ויתאמץ יותר מכוחותיו, יתעייף מיד, ויישאר באמצע הדרך, וצריך ללכת במתינות לפי כוחותיו, שכך יוכל להתקדם ולהגיע אל המטרה.

כך גם בעמל התורה, צריך לעמול לפי כוחו, ובצורה המתאימה לפי טבעו, מתוך התעניינות ומתיקות ושמחת התורה, ובאופן כזה יוכל ללמוד יותר בהתמדה ולנצל את הזמן בשלמות, אבל אם יתאמץ יותר מכוחותיו או

שילמד נגד טבעו, זה יגרום שילמד פחות בהתמדה, וממילא יחסר בעמל התורה, ואם כן אדרבה כדי שעמל התורה יהיה בשלמות צריך ללמוד לפי כוחו ובצורה המושכת את לבו.

תכניות ללמוד למעלה מכוחו גורמות לנזק

יש דבר מצוי הנוגע לצעירים בני תורה, שיש להם שאיפות טובות, ורוצים להגיע להרבה מדרגות, בתורה, בתפילה, באמונה, במידות טובות, ובכל המעלות העליונות, ועושים תכניות כיצד ובאיזו דרך יצליחו, כגון בלימוד התורה, עושים תכניות אך להתקדם ולהגיע למטרה, להיות בקיאים בש"ס וכיוצא בזה, וקובעים לעצמם ללמוד כך וכך, להתאמץ יותר, ולהפחית מזמני השינה, עד שיגיעו למטרה.

אך לפעמים התכנית היא לא לפי כוחותיהם, ומתאמצים יותר מכוחותיהם, וזה מזיק לבריאות עד שאינם יכולים ללמוד כלל, ואחר כך כשרואים שאינם מצליחים לפי התכנית שחשבו, מתאכזבים ומצטערים, וזה יכול לגרום לדיכאון.

יש הרבה מקרים כאלה, שצעירים מלחיצים את עצמם, ודורשים מעצמם דברים שהם למעלה מכוחותיהם, והגיעו אלי כמה מקרים כאלה, וכן שמעתי מאלו שמטפלים בזה שיש הרבה פניות שפונים ומבקשים עזרה בזה.

ובמקרים כאלו אם ילכו למומחים ולא יאמרו להם את הסיבה, הם יכולים לחשוב שיש כאן בעיה נפשית, אבל האמת היא שאין כאן בעיה נפשית, והצעירים האלו בריאים בנפשם לגמרי, רק הם מלחיצים את עצמם ומתאמצים יותר מכוחותיהם, וצריך להסביר להם שלא זו הדרך, ואין להתאמץ יותר מכוחותיהם.

אם אדם עושה תכנית שאינה לפי כוחותיו, זה מזיק מאד, ואינו מצליח, כי כשהוא מתחיל ורואה שלא הולך לו, הוא נכנס מזה למתח, וכיון שהוא מתוח כבר אינו יכול להמשיך, ולפעמים לפני שמתחיל הוא כבר מתוח שמא לא יצליח, ודואג על עתידו מה יהיה אם לא יעלה בידו להיות בקי בש"ס, או תלמיד חכם גדול בהבנה, או בעל מדרגה ביראת שמים, וכשנמצא במתח, זה עצמו גורם שלא יצליח, כיון שאינו רגוע ואינו מיושב בדעתו, ובלי ישוב הדעת אי אפשר להצליח.

גם כן חסרון כשרות, שהרי התורה נקנית 'בישוב', ומתח הוא ההיפך - חסרון ישוב הדעת.

ועוד מקנייני התורה 'בשמחה' ו'השמח בחלקו', בשמחה היינו בשעת הלימוד, ושמח בחלקו היינו גם לאחר הלימוד, לשמוח במה שזכה להשיג מדרגות בתורה ושאר מעלות רוחניות, כמו שכתוב בספרים כי גם בענייני

רוחניות צריך להיות שמח בחלקו, לשמוח במעלות שיש לו, ויחד עם זה לשאוף להשיג עוד מדרגות, ולהשתדל בזה על ידי עסק המוסר ותפילה על הצלחה בתורה, וכשאדם משתדל ועושה כל מה שבכוחו, זוכה לסייעתא דשמיא, כמאמרם (יומא לח, ב) הבא ליטהר מסייעים אותו.

מתיקות התורה

מאוצרותיו של מרן עמוד ההוראה הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

רופא ששחררוהו בערב שבת לביתו, ויתכן שבשבת יקראו לו מחדש

להשאיר את הספר תורה על הבימה בשעת אזעקה ולברוח למקלט

שאלה. בערב שבת קודש פרשת ויחי תשס"ט היו כמה רופאים ערוכים לקראת המלחמה בדרום, אמרו להם הממונים עליהם, שהם יכולים לשוב לביתם, אך יש סבירות גבוהה שהמלחמה תפרוץ בשבת, ואז יצטרכו לבא בשבת. הסתפקו הרופאים איך עליהם לנהוג, מצד אחד נוח להם לשוב לביתם, אך מאידך אם אכן יצטרכו להם, יאלצו לחלל שבת ביציאה מחוץ לתחום, ובנסיעה ברכב. האם היה מותר להם להיכנס לחשש חילול שבת מיותר?

תשובה. כתוב בספר חסידים (סימן תתנה) אשה הרה, וכבר הגיע חודש התשיעי להריונה, בערב שבת עם חשיכה, יטמין מים, כדי שאם תלד בליל שבת או בשבת, הרי המים החמים מזומנים, ולא יחללו שבת. ולפי זה כתב המשנ"ב (סימן של ס"א) מן הראוי לאשה שהגיעה לחודש התשיעי [להריונה] להזמין בכל ערב שבת כל הדברים הנצרכים לה, עכ"ל. ויש להעיר למה כתב המשנ"ב "מן הראוי" כלומר אין זה חיוב מוחלט, הרי כתב בהקדמה לסימן רמ"ח, שאסור להפליג בים שלשה ימים לפני השבת, ולפי בעל המאור הטעם הוא שמא יבא לידי סכנה ויצטרך לחלל שבת. והרי"ף הוסיף וכתב שאם יש חשש שיצטרך לעשות מלאכה בשבת, אסור לצאת אפילו קודם שלושה ימים, ואפילו לדבר מצוה. הרי שיש איסור להיכנס למצב שיצטרכו לחלל שבת. ולא רק הנהגה ראויה.

ויש לתרץ שהמפליג בספינה [סמוך לשבת] הרי הוא מכניס עצמו בידים לסכנה ולחילול שבת, ולכן חייב להימנע מכך, משא"כ היולדת שמשמים הכניסוה לסכנה ולחילול שבת, אפשר שאינה חייבת לדאוג מערב שבת שלא יחללו עליה שבת. עוד אפשר לתרץ, שהמפליג בים, יש חשש גדול שיצטרך לחלל שבת. משא"כ באשה, מי יימר שתלד בשבת. ובזה יובן מה שכתב הביאור הלכה (סימן שדמ ד"ה מצומצמת) איש צבא חייב להכין כל צרכיו מערב שבת, ולא כתב מן הראוי, משום שכיון שברור שיצטרך לחלל שבת, על כן מחויב הוא לדאוג שלא יבא לידי כך. ויעוין מש"כ בספר תורת היולדת (פרק ב הערה א) שעכ"פ לא תתרחק היולדת מבית החולים בערב שבת, כדי שלא יצטרכו לחלל שבת בנסיעה ארוכה.

וא"כ נראה שהוא הדין ברופא אם יש חשש סביר שיצטרך לחלל שבת, אסור לו לנסוע הביתה, שאסור לו להכניס עצמו למצב של חשש חילול שבת. ונראה שאם מסתבר שיהיה תועלת להצלת נפשות שישבות בביתו, כגון שהרופא ינוח יותר, ויאסוף כח לקראת הימים הקשים ויוכל להציל נפשות מותר, וזאת על סמך הנאמר בקהלות יעקב (שבת סימן טו) שכתב: ונראה דדעת בעל המאור ז"ל הוא שדבר זה גורם שיצטרך לחלל שבת מחמת פיקוח נפש, אינו אסור אלא מדרבנן. דאי הוי איסור דאורייתא היה אסור אפילו קודם ג' ימים. וגם בברייתא מבואר דלדבר מצוה מותר אפילו בערב שבת ואילו היה בזה איסור דאורייתא לא היה שרינן במקום מצוה, עכ"ל. ואף לדעת הרי"ף שבאמת אסור גם קודם ג' ימים, וגם לדבר מצוה, מ"מ יתכן שגם לשיטתו, אין האיסור מן התורה, אלא דרבנן, ולמה נאמר שהרי"ף חולק גם בזה. ולכן נראה שבעניינינו שזה לדבר מצוה, ואולי גם פיקוח נפש, יש להקל בזה.

שאלה. בחודש תמוז תשע"ד כאשר שונאי ישראל שלחו חיצו מות על ערי ישראל, וב"ה הקדוש ברוך הוא עשה עמו נסים ונפלאות, והצילנו מידי הקמים עלינו, בשבת פרשת פנחס היתה אזעקה בשבת אחר הצהריים, ונשאלה השאלה מאחת הבתי כנסיות וכדלהלן:

בשבת אחר הצהריים באמצע קריאת התורה של תפילת מנחה נשמעה לפתע אזעקה, המתפללים נבהלו מאד, וברחו למקלט שבבנין בית הכנסת, כמה מתפללים שלא היו מבוהלים כל כך, נתחבטו מה לעשות עם הספר תורה, האם להשאירו על הבימה, ולכסותו בטלית ולברוח למקלט, או להחזירו לארון קודש, או לקחת אותו עמנו למקלט, ושם להמשיך לקרוא בתורה. אנו מקווים שבעזרת השם השאלה תהיה רק להלכה ולא למעשה, כי מעתה ועד עולם יהיה רק טוב לישראל, ולא ישמע עוד אזעקה בגבולנו.

תשובה. נאמר בשו"ע (או"ח סימן קמט ס"א) אין הצבור רשאים לצאת מבית הכנסת, עד שיצניעו ס"ת. וכבר העירו הפוסקים על מה שנוהגים במקצת קהילות שבראש השנה לאחר קריאת התורה הציבור יוצאים לשמוע קידוש, ומשאירים את הספר תורה על הבימה, ובארחות רבינו (ח"א עמ' קפא) כתב שבאמת משום כן נהגו החזו"א והקהלות יעקב להחזיר את הספר תורה מיד לאחר הקריאה, ותקעו ללא ספר תורה. [וכן כתב בקצה המטה סו"ס תקץ, שבמקום שיוצאים הקהל מבית הכנסת יחזירו הספר תורה לבית הכנסת].

אמנם בשו"ת בית ישראל (או"ח סימן כג) ובשו"ת עולת נח (סימן ז) קיימו את

המנהג, וכתבו שהאיסור לציבור לצאת, הוא רק כאשר הם יוצאים ומשאירים אחד שיכניס את הספר תורה, שאין זה כבוד לספר תורה, אבל במקום שהציבור יוצאים, על מנת לחזור לאחר זמן, ולהחזיר את הספר תורה בכבוד, מותר להשאירו על הבימה, וכן אמר מו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, שכיון שהספר תורה נשאר מונח על הבימה במקום מכובד ומכסים אותו בטלית, אין קפידא להשאירו ולצאת.

ולכאורה גם בעניינינו מעיקר הדין היה אפשר להשאיר את הספר התורה על הבימה, ולחזור בעוד דקות ספורות להמשך את הקריאה.

אמנם נראה שבעניינינו לכו"ע יש לקחת עמם את הספר תורה, כי זה בזיון לספר תורה שכולם בורחים ומחפשים מקלט מאימת החיצים, שלא ינזקו, כי הם חוששים שמא יפגע החץ בבית הכנסת, ואת הספר תורה מחמד עינינו משאירים כך על הבימה, חשוף לפגיעה, ולכן עליהם לקחת את הספר תורה, ולהמשיך לקרוא במקלט.

ואף שאסור לטלטל ספר תורה ממקום למקום, ובמעשה רב (אות קכא) כתב דאפילו מחדר לחדר לא יטלטל ספר תורה, מכל מקום בעניינינו שרי, וכמו שהוכיח בשו"ת ציץ אליעזר (ח"א סימן טז) שלצורך שמירת ספר תורה מותר לטלטלו, שהרי אמרו בגמרא (סוטה דף לט ע"ב) שאסור לצאת מפתח בית הכנסת קודם שהספר תורה יצא, ולמה יוציאו את הספר תורה מבית הכנסת, כתב רש"י להניחו במקום המשתמר, הרי שלצורך שמירתו מותר לטלטלו.

אוצרותיהם אמלא

פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך סדרת הספרים 'אוצרותיהם אמלא' מאת הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

גברה תמיהתו של רבי חיים בפני מיטיבו, ושאלו: "אם כר? מדוע לא הבאתם לי את כל הסכום מיד? בעבור מה עכבתם אותי מספר ימים בלתי מבטל, בהם יכלתי להמשיך בהרבצת תורה למאות תלמידים המתנינים לשובי?"

אצל הקדוש ברוך הוא הנתינה אינה נמדדת לפי ערכה ושונה, הרי על זה נאמר: "אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבזוז לו" (שם ח, ז). אלא דוקא לפי איכותה של התרומה. דוקא נתינתם המועטת של בני ישראל מצאה חן בעיניו, חשובה ואהובה אצלו יותר מהכל, כיון שהנתינה הזאת איכותית.

'תוכו רצוף אהבה'!

בכך, מבאר המגיד מדובנא, מדוע נאמר 'ויקחו לי תרומה' ולא נאמר 'ויתנו לי תרומה'. משום שבמקרה רגיל כאשר האדם מעניק לחברו מתנה, עקר רצונו הוא נתינת המתנה בפעל, וכל זמן שעדין לא הגיעה המתנה לידיה, מבחינתו של הנותן עדין לא השלמה הפעלה.

אולם היות ואצל כלל ישראל היה גם את החלק של ה'ידבנו לבו', את ה'תוכו רצוף אהבה', לכן כבר בעת ה'לקיחה' עוד קדם שהנדבה הגיעה לידיה בפעל,

הם כבר פעלו את עקר מטרת התרומה, שהיא הגברת האהבה לאביהם שבשמים!

לכן, גם אין מקום לכפות מצוה זו על הכלל כפי שאר המצוות, ואדרבה התניחה מצוה זו שהיא תלויה בנדבת לבו של כל יחיד ויחיד. משום שמצוה זו אמורה להעשות מתוך הרגשת לבו של כל יחיד מעצמו, 'כל איש אשר ידבנו לבו'. אין הקדוש ברוך הוא חפץ בנתינת המתנה עצמה אלא בתכנה. הוא מענין שהנדבה תבוא מתוך רצון הלב, מתחושות אהבה ולא על ידי כפייה.

הסבר נוסף להבין את לשון הפסוק 'ויקחו לי תרומה', הסביר מרן הגאון רבי

זלמן סורוצקין זצ"ל, על פי מעשה שהיה:

בעת שפנת מרן הגאון רבי חיים הלוי מברסק זצ"ל את רגליו בין שועי ארץ בעיר מינסק, לטובת ישיבת ואלז'ין, נכנס ביום מן הימים לאחד מעשירי העיר הנודעים, רבי ברוך זלדוביץ זצ"ל, שהיה דוע כירא שמים ואוהב תורה, כדי להתרימו למען הישיבה.

רבי ברוך הכניסו לביתו בכבוד רב, ולאחר ששמע את מטרת הגעתו, שאל את רבי חיים מהו הסכום שאותו הוא מצפה להשיג מבין עשירי העיר. כשנאמר רבי חיים בסכום מסוים, אותו שער שישגי במינסק, הציע רבי ברוך לרבי חיים ביראת הכבוד, כי היות וחפץ הוא למנע ממנו לטרח להתרוצץ בין פתחי הנדיבים, על כן יתכבד נא להשאיר ללון בביתו מספר ימים ולהמשיך את סדרי למודו באין מפריע, ובזמן זה ישתדל הוא להשיג עבורו מחצית מהסכום.

ואכן פעבור מספר ימים הגיש רבי ברוך לידי רבי חיים כמסכם מחצית הסכום. רבי חיים הודה לו נרגשות וברכו מעמק לב, ומיד פנה לארז את מטלטליו, ולהשיג את חצי הסכום הנוותר.

בעמדו בדלת לצאת מן הבית, נגש אליו רבי ברוך ובקש ממנו שוב שפא לשאר הוא עוד מספר ימים בביתו, ובינתיים הבטיח להשתדל להשיג גם את חצי הסכום השני. רבי חיים הסכים בחפץ לב, ואכן פעבור ימים ספורים השיג הלה את שאר הסכום.

לפרשת תרומה: 'מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה'

המגיד מדובנא בספרו 'אהל יעקב' מבאר היטב את ענין תרומת המשכן:

בראשית דבריו הוא מעורר מהו הלשון 'ויקחו לי תרומה', מדוע לא נאמר 'ויתנו' ועוד, מדוע דוקא תרומת המשכן נאמרה כנדבה, 'מאת כל איש אשר ידבנו לבו', כמי שתלויה בבחירת טוב לבו של האדם. לכאורה תופעה כזאת לא מצאנו בשום אחת ממצוות התורה שנתנה לבחירת האדם?

המגיד מדובנא מבאר זאת כך:

טפשות היא לחשב שהקדוש ברוך הוא באמת זקוק לכספנו וזהבנו, הרי כל הבריאה כלה עומדת לרשותו, מנהלת ומתקיימת בפעלתו בכל עת ורגע. וכי חסר לו דבר מה? - 'לי הפסוף ולי הזהב נאם ה' צבאות' - אמר הנביא חגי (ב, ח). ברצונו נתנו לנו וברצונו נטלו מאתנו. וכי זקוק הוא לטובתנו ולנדבותינו?

אלא ודאי מה שבקש הקדוש ברוך הוא להביא כסף וזהב לבנות לו מעון לשכינה, לא נבע מכח אהבת ה' לדברים הגשמיים הללו, אלא אך ורק מחמת שהם יקרים בעיני האדם, וכאשר האדם נותן כנדבה את הדבר הכי אהוב עליו ויקר לו, גם אהבתו נתנת עמו. בדומה לכך, כאשר מעניק אדם לרעו או ידיו את הדבר הכי יקר וחשוב בעיניו, עצם הענקת המתנה מהנה אות וסימן לאהבתו כלפיו. כשהוא מעניק את היקר והחשוב לו, הוא מעניק יחד עם זאת את אהבתו.

התורה אומרת: "מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי". הקדוש ברוך הוא דורש מאתנו את נדבת הלב!

את הגברת האהבה שלנו כלפיו הנובעת ומתעוררת בעת הנתינה!

על הפסוק ב'שיר השירים': "אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון עמודיו עשה כסף רפידתו זהב מרכבו ארגמן תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים" (ג, ט), דורשים חז"ל (מדרש רבה ויקהל מט, א): "לעתיד לבוא מתפנסים כל העמים לבטל את האהבה שבין הקדוש ברוך הוא לכנסת ישראל ואינם יכולים".

כיצד ינסו למגר את אהבת ה' כלפינו? מה יטענו? במה יקנטרו?

אומר המגיד מדובנא, העמים יעמדו לפני הקדוש ברוך הוא ויאמרו: מדוע אתה כה מחבב את ישראל? הרי הם בנו לך את משכן שילה רק מעצים, את העמודים רק מכסף, ואת הפפרת שהנחה על ארון העדות רק מזהב. אנו, יתחסדו אמות העולם, בכחנו ויכלתנו לבנות לך בית מאבנים טובות ומרגליות שלא שזפתן עין!...

אך הקדוש ברוך הוא ידחה את טענותיהם וישיב להם נכוחה:

הן אמת כי יכולים אתם לבנות לי בית מעצי הלבנון העשוי כלו מאבנים טובות ומרגליות. להכין עבורי עמודי שש מצפים בכסף וזהב. אך דבר אחד מהותי חסר לכם בתכנה של הנתינה, המשג של 'תוכו רצוף אהבה'!

כלל ישראל, בשונה מכם, מיחדים את לבם עם הנתינה, הם מעניקים את אהבת הלב עם הנדבה שלהם. את אפן הנתינה הזאת אמות העולם אינן מסגלות לעשות בשום פנים ואופן.

לאחר מעשה, נודע לרבי חיים שאות כל הסכום במלואו הוציא רבי ברוך מפיסו הפרטי, וכלל לא עשה שום השתדלות אצל אחרים למען השיבה. גברה תמיהתו של רבי חיים בפני מיטבו, ושאלו: "אם כך? מדוע לא הבאתם לי את כל הסכום מיד? בעבור מה עפבתם אותי מספר ימים בלתי מבטל, בהם יכלתי להמשיך בהרבצת תורה למאות תלמידים הממתנים לשובי?" השיבו רבי ברוך: "וכי נדמה לך שיהיה הדבר קל בעיני להוציא בבת אחת סכום כה רב עבור השיבה? בתחלה משהתחבתי את מחצית הסכום, הייתי

זקוק לכמה ימים של 'עבודה' עצמית, כדי שאהיה מסגל לתת את התרומה בנפש חפצה. מאחר יותר הייתי זקוק לעוד מספר ימים של 'עבודה' כדי לתת גם את המחצית השנייה!..."

בזה הסביר רבי זלמן את לשון הפסוק, מדוע נאמר 'ויקחו לי תרומה', ולא נאמר 'וינתנו לי תרומה'. פי כן, לא הייתה זו נתינת תרומה, אלא לקיחת תרומה. אמנם לא לקיחה מאחרים, אבל לקיחה עצמית הדורשת עבודה.

פניני פרשת השבוע

פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך סדרת הספרים 'פניני פרשת השבוע' הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א

לפתע פתאום, דקות לאחר תחילת התפילה - נשמע קול נפץ עז, ו'בום' מהדהד חריש את אוזני המתפללים. מאוורר תעשייתי ענק צנח מהתקרה הגבוהה, היישר על המקום שנקלח ממודעינו הוותרן, נוחת בדיוק על הכסא בו הוא אמור לשבת!

לפרשת תצוה - כח הויתור

בגדי קודש לאהרן אחיך (כ"ח, ב)

אהרן הכהן, בבגדיו אנו עוסקים בפרשה זו, מידתו היתה אוהב שלום ורודף שלום. המפתח לצעוד בדרכו, הוא לאמץ את הויתור כדרך חיים, את הנכונות להעביר על מידותינו כמושג מוביל. ומי שזוכה בכך - עד מהרה יגלה עד כמה איכות חייו השתנתה. כי כשאדם אינו מוותר - הלב שלו צובר רגשות שליליים, כעסים, ביקורת, טינה על אנשים. לב כזה הוא לא לב חזק, הוא לב שמוטלת עליו משקולת נוראית, והוא מתקשה לשרוד...

לא כן האדם המוותר, החיים מאירים אליו, היקום חייכני כלפיו. הלב שלו נקי, אם מישהו חוטא כנגדו - הוא מוחל ומוותר מיד, חייו מאושרים, והוא גם זוכה לכמה שנות חיים מתנה - בונס מיוחד משמים, הוקרה על היותו וותרן. היש דיל טוב מזה?!

הבה נאמץ את השיטה הזו בכל ליבנו, נחפש את ההזדמנות הקרובה שתיקרה בפנינו, ומעכשיו נחליט שנוותר בה. בשעת מעשה המצב טעון רגשית, קשה לקבל את ההחלטות הנבונות. הבה נחליט עכשיו שנוותר, ונזכה שאיכות חייו תשתפר באמת, ובזאת עולם ירעיף עלינו שנות חיים טובות ומאושרות, מתוך בריאות ונחת!

בית כנסת קהילתי פלוני, בטבורה של שכונת בורו פארק שבברוקלין ניו יורק. במזרח בית הכנסת, סמוך מאוד לכסאו של הרב, יושב יהודי שקבע כאן את המקום לתפילתו. כבר 15 שנה שהוא מתפלל בבית כנסת זה, יושב במקום הזה בקביעות, והוא מודה על הזכות שנפלה בחלקו, לשבת סמוך לכסאו של הרב. הוא מבחין כי ילדיו מביטים על הרב לאורך כל התפילה, ולומדים ממנו כיצד תפילה צריכה להיראות, מהי יראת שמים, כיצד ניגשים למלך מלכי המלכים...

ואז, ביום מן הימים, סתם ביום חמישי שגרתי, לפתע פתאום, ניגש אליו יהודי אחר ממתפללי בית הכנסת, והחל לגעור בו: 'אדוני, המקום בו אתה יושב שלי הוא. פנה את עצמך מכאן בבקשה!' אמר

הלה בטון סמכותי שאינו משתמע לשתי פנים, כשהמתפלל היושב במקומו - נבוך, המום, מבולבל, תוהה, משתומם ונדהם גם יחד!

'מה לך מתעכב?' - שמע לפתע שוב את קולו של החוצפן, 'קום ולך מכאן. זהו המקום שלי. יש מבין?' - - -

לא, אין מבין. אין כאן כל מקום לתבונה או הבנה. מדובר בעוול שלא יאומן - הן הוא יושב כאן, כבר 15 שנים! הוא כבר גידל כאן דור, יושב כאן בקביעות. לפתע פתאום מגיע מאן דהוא, וטוען בטענה ברורה ופשוטה, שעליו לפנות את המקום לטובתו. היתכן כדבר הזה?!

מתוך ההלם האדיר, בקושי הצליח האיש להגיב, ומילמל בשקט '15 שנה אני כאן...' - אלא שדורש המקום בקושי שמע, וכבר התפרץ: 'אתה חושב שאינני יודע מה קרה לפני 15 שנה? הלא עד אז - אני הייתי יושב בסמוך

לרב, מקומך היה מקומי, ואז הרחיבו את בית הכנסת, המקומות השתנו, ואתה זכית במקום הזה. אבל הוא נותר שלי! - טען בחוסר בושה...

האוירה הפכה עכורה, כל יושבי בית הכנסת נעו באי נוחות בכסאותיהם, ממתנינים לראות כיצד יפול דבר. ומיודענו היושב במקום כבר עשור וחצי, חמתו בערה בו. וכי סיפור היסטורי מלפני 15 שנה יכול לעקור אדם ממקומו? וכי כך הדין והצדק? ההגיון הבריא להיכן נעלם?!

רגע לפני שפתח את פיו להגיב ולהשיב חורפו דבר, נזכר שקיבל על עצמו קבלה טובה, לוותר. הוא ראה בכל העניין נסיון משמים, הטעין עצמו בכוחות נפש אדירים, ועשה את הבלתי יאמן: הוא פשוט קם מהמקום, וצעד אחורה לירכתי בית הכנסת. בלי אומר ודברים, בלי מריבות ובלתי טענות. פשוט ויתר, באומץ ובעוצמה רבה. זה לא היה קל, הוא נדרש לכוחות נפש עצומים, אבל הוא עמד באתגר בגבורה!

עד מהרה סודר לו מקום חילופי, אי שם, הרחק הרחק ממקומו הראשון. בעל הזרוע הופתע, הוא ציפה לקרב משמעותי בהרבה, והתיישב בחדווה במקום שפינה לעצמו שלא בדין ושלא בצדק. כל מתפללי בית הכנסת נדהמו מגדלות רוחו ועוצמות נפשו של המתפלל שוויתר על המקום, הרי כולם יודעים עד כמה הוא צודק, עד כמה נגרם לו עוול...

48 שעות חלפו, הגיעה שעת התפילה בשבת בבוקר. לפתע פתאום, דקות לאחר תחילת התפילה - נשמע קול נפץ עז, ו'בום' מהדהד חריש את אוזני המתפללים. מאוורר תעשייתי ענק צנח מהתקרה הגבוהה, היישר על המקום שנקלח ממודעינו הוותרן, נוחת בדיוק על הכסא בו הוא אמור לשבת!

הרב היושב בסמוך נותר ממקומו בבהלה, כל המתפללים עמדו המומים לנוכח ההתרחשות, ומרחוק, ממקומו החדש, ניצב לו הוותרן, שעתה גילה כי הויתור הציל את חייו!

למרבה הנס, המתפלל שנאבק עמו על המקום, טרם הגיע לבית הכנסת. אך כל המתפללים, בראשות הוותרן, המה ראו והפנימו: אילולא הויתור - אותו יהודי היה יושב על מקומו הקבוע, והמאוורר הכבד היה נופל ישירות עליו, והתוצאות מי ישרון. בחסד ה' וברחמיו הוא החליט לוותר, לפנות את המקום. עתה הוא מבין כי הויתור הזה - למעשה הציל את חייו, הביא לו אריכות ימים. ה' ישמור אם היה מתעקש לעמוד על צדקו...

וסיפור נפלא זה, אותו כתבו מתפללי בית הכנסת במכתב עדות אישי שהתפרסם בבטאון 'קול ברמה', מאיר לנגד עינינו עד היכן מגיע הויתור, עד כמה לפעמים - הבורא יתברך מציב בפנינו ניסיון של ויתור, כדי שנעמוד באתגר ונקנה לעצמנו ניסים פלאיים וישועות נכספות.

ווארטים וסיפורים

ווארטים קצרים וסיפורים נפלאים, לשולחן השבת והחג | הרה"ג רבי שלמה קולדצקי שליט"א

וכשהוא גמר לדבר, המתורגמן רצה לתרגם את הדברים לפני המלך, א"ל המלך הבנתי את הכל לא צריך לתרגם כי הלב דיבר ואת זה מרגישים.

השפעתו של אדם גדול היא על כל הסביבה. תלמיד חכם חשוב נסע לפני כמה שנים עם משפחתו לפארק במרכז הארץ והנה הוא נכנס לאוטובוס ורואה שנגמר לו הכסף ב'רב קו', הנהג שהיה חילוני גמור הוציא מכיסו רב קו ושאלו כמה צריך והעביר במכשיר, לפליאת אותו ת"ח ולשאלתו ענה הנהג שהוא גר ברמת השרון שבו רב העיר הוא רבי יעקב אדלשטיין, ויש לי גמ"ח לצרכים כאלו כשמישהו נתקע.. א"ל הת"ח: מה?! האם הרב הוא המממן את זה? ענה הנהג: מה פתאום וכי יעלה על דעתך שאני אטריד את הרב בדברים כאלו, אך אומר לך, כי כאשר רואים כזה טוב לב אצל הרב א"א לנהוג אחרת. זה כוח ההשפעה של אדם שמתנהג בכל הליכותיו כרצון ה'. וזה לשון החזו"א באגרותיו: ואמנם האיש הזוכה לידעת התורה הוא הולך בין אנשים ונדמה כבן אדם אבל באמת הוא מלאך הדר עם בני תמותה וחי חיי אצילות ומרומם על כל ברכה ותהילה. ורבינו חיים מואלוזין כותב בנפש החיים: אם יתקדש האדם כראוי בקיום המצוות וכו' אז הוא עצמו נהיה מקדש ובתוכו ה' יתברך וכמשאחז"ל גדולים מעשי צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ.

ויקחו לית תרומה. ידועה השאלה מדוע כתוב ויקחו? הרי תרומה נותנים, לא לוקחים. הרבה תשובות נאמרו בדבר, אך התשובה הכי מקובלת היא, שאדם שנותן תרומה הוא עצמו מרוויח מכך, היינו שנתנית צדקה או כל דבר עבור הנצרך לכך, הנותן לוקח ומקבל פי כמה וכמה, לפעמים רואים את הדברים מיד, ולפעמים לאחר זמן, אך המכנה המשותף שכמעט כל מי שנותן זוכה לראות עין בעין איך הוא מרוויח מכך. ובתו של רבי עקיבא שנתנה בשעת הנישואים שלה פת לעני, והיא זכתה שבאותו הלילה היא ניצלה ממוות ועוד עשרות סיפורים בחז"ל וכהמעשה

הידוע עם שר האוצר היהודי שהיה יר"ש גדול והמלך סמך עליו בכל, וכל עבדי המלך ושריו קנאו בו נורא. והנה יום אחד התאספו כולם אצל המלך וא"ל שהשר מועל בתפקידו, וכהוכחה לכך בקשו מהמלך שיבקש מהשר את רשימת הכנסותיו, ונראה למלך איך הוא משקר, ואכן המלך קיבל את הדברים וביקש מהשר היהודי שיביא לפניו רשימת כל כספו השייך לו. היהודי הביא לפני המלך רשימה של כל נכסיו, והנה המלך מסתכל והוא רואה שרשימותיו שהוא מצהיר עליהם הם פחות מחצי מכספו, זעם המלך על השר ששיקר אותו ורצה להעניש אותו עונש חמור, הוא קרא לשר וא"ל מדוע רימתני? ענה השר הנה כל כספי יכול המלך לקחת לי כל יום ויום ולהחרים אותם לאוצר המדינה, וכאן כתבתי רק מה שהוא שלי וא"ל לקחת לי, אמר המלך מה א"ל לקחת לך? ענה השר את הצדקה שנתתי, והמלך שמח.

אני רוצה להביא כאן כמה סיפורים בעניין הזה. לפני כמה שנים אבי מורי שליט"א דיבר בעניין זה באיזה מקום לפתע קם אחד המשתתפים ואמר שהוא קנה לאחרונה רכב חדש ובערב שבת ביקש ממנו הכונן של אחד מארגוני ה'הצלה' את הרכב, הוא מאוד התלבט ולאחר זמן הכריע שמעשה טוב הוא לא יפסיד, והוא הביא את הרכב. במוצ"ש התברר שנכדו הקט שגר בקצה הישוב בלע משחק וניצול ממוות בשנייה האחרונה ע"י אותו כונן ואם לא היה לו רכב אזי לא היה לנותן נכד...

בארגון מתנת חיים מרבים לספר על תורם כליה שבבדיקה לפני התרומה התברר שהוא חולה במחלה קשה ואם היו ממתנים עוד זמן קט כבר לא

לפרשת תרומה - 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', בתוך כל אחד ואחד. סיפורים על אנשים גדולים שקיימו זאת

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. בתוכו לא נאמר אלא בתוכם. אומרים כל המפרשים, שהכוונה היא שיש כאן ציווי לעם ישראל שיעשה כל אחד בליבו מקדש. וכמו שכתב ב'חרדים' בלבבי משכן אבנה להדר כבודו, ובמשכן מזבח אשים לקרני הודו. ולגר תמיד אקח לי את אש העקידה, ולקרן אקריב לו את נפשי היחידה. בקיצור, צריך להפוך את הלב למשכן השכינה. אני רוצה להביא כאן כמה סיפורים מהספר אוצרותיהם אמלא על אנשים גדולים שהפכו את ליבם למשכן השכינה והיינו שכל הליכותיהם והתנהגותם היתה מזוככת ומטוהרת כבני תורה אמיתיים. הם לא עשו דברים מיותרים מה שלא צריך אלא חשבו לפני כל תנועה שהם עושים האם יש בזה תועלת ומה התועלת בזה.

ידוע על רבי ירוחם ממיר שלא היה מסתכל על שום דבר מחוץ לד' אמותיו שלא לצורך. בחורים בישיבה היו יודעים שאפילו שעשו מעשה שלא לרוחו על ידו הוא לא ראה אותם, כי רבי ירוחם לא היה מסתכל מחוץ לד' אמותיו שלא לצורך, וכמו כן מעולם לא אמר מילה שלא לצורך וכל הערה היתה מדוקדקת אצלו להפליא. מסופר על אחד מראשי הציונות ששלח את כל צאצאיו למוסדות חרדיים ובית יעקב, בגלל שבתור תלמיד של רבי ירוחם

רבו מעולם לא העיר לו הערות. בסיום שנותיו בישיבה הוא ניגש לרבי ירוחם ושאלו מדוע לא העיר לו והוא הרגיש מכך מאוד פגוע כאילו היה אוויר, ענה לו רבי ירוחם בפרטות על כל עניין מה היו השיקולים להעיר ומה לא, ולמה הכריע שלא! ואותו אחד אמר שכזה חינוך הוא רוצה לתת לצאצאיו להיות אדם עם ערכים, שחושבים כל דבר לפני שאומרים...

מספרים תלמידיו של רבי דוד פוברסקי תלמידו של רבי ירוחם ממיר, שפעם רבי דוד הגיע לישיבה ולפתע מנקה הישיבה שפך על ראשו בטעות את כל המים המלוכלכים שבהם שטף את הישיבה

וכמעשה דהמן בשעתו, רבי דוד כלל לא הרים את ראשו לראות מי, מה, אלא עשה פרסה שב לביתו והחליף את כל הבגדים וחזר לסדריו הקבועים, כי אין תועלת אם הוא יראה מי ולמה שפכו.

הרב זילברשטיין אוהב לספר את מה שמספרים בני ביתו של הגראי"ל שבזמן הטיסה הוא מעולם לא היה מסתכל בחלון, פעם כשעברו מעל מפלי הניאגרה הסבו המלווים את תשומת ליבו של הגראי"ל שיראה את נפלאות הבריאה (משפט שאומרים אותו להוריד את המצפון: נפלאות הבריאה) ברגע הראשון התרומם מרן זיע"א מכסאו להתבונן בדברים, אולם כעבור רגע עוד לפני שהספיק להביט, התיישב חזרה ואמר אמנם ראוי להתפעל מפלאי הבריאה אך היות ומעורב כאן ייצר הסקרנות אז זה לא שווה כלום.

אדם צריך להתנהג בכל הליכותיו במחשבה מה רצון ה' בעת הזאת ולשאול את עצמו מה היה עושה בכזה מצב ת"ח פלוני וכו'. יחשוב הדיבור קודם שיוציאו מפיו, ועי"כ הוא גם יזכה שתפילותיו יעשו רושם ויהיו לדבריו משמעות אמיתית. מסופר כשבן גוריון היה אצל החזו"א בנושא גיוס בנות, לאחר כמה דקות של שיחה אמר ב"ג לחזו"א הרב יכול להיות רגוע כל עוד אני בחיים לא יהיה גיוס בנות ולא בנים, בלי שום הסבר. (אמנם בסוף ימיו של ב"ג הוא אמר שהוא מתחרט על ההכרעה הזאת). והטעם שבזמן הפגישה עם החזו"א הבטיח שלא יהיה גיוס הוא משום שמי שמתנהג כל מעשיו בדקדוק ההלכה ולא עושה שום דבר שלא לצורך זוכה לקדושה וטהרה מיוחדת שדבריו נשמעים גם באופן שהשומע לא מבין מה שנאמר. וכמו שכידוע שדברי הח"ח היו משפיעים עד למאוד לכל השומעים, ואחד הסיפורים שהתפרסמו שבאחת הגזירות בא הח"ח למלך שגזר גזירה על הדת

היה מה לעשות ובס"ד תוך כדי בדיקות הריצו את התורם לחדר ניתוח והצליחו להצילו ממוות לחיים.

לפני כמה שנים נפטר בחו"ל יהודי בן 50 בשם הרב בן ציון דינר שהיה תומך תורה גדול. האלמנה שלחה לשאול את רבי חיים קניבסקי היכן הבטחת חז"ל צדקה תציל ממוות? ענה לה הגר"ח שנגזר עליו למות לפני 20 שנה ובזכות הצדקה הוא קיבל עוד 20 שנה. כשהראו לאלמנה את דברי הגר"ח (הסריטו את הגר"ח עונה ד"ז) האלמנה אמרה שבדיוק ביום הפטירה הם היו עושים כל שנה מסיבת הודיה על נס גדול שקרה להם באותו היום לפני 20 שנה שהיתה תאונה קשה וכולם עפו מהרכב וניצלו בדרך נס ויהי לפלא.

בדינר גדול שנערך לשיבת מיר לפני מספר שנים הגיע אורח מפתיע אדם עשיר עצום שירד מנכסיו וביקש רשות הדיבור ומה שדיבר עשה הכי הרבה כסף תומך תורה גדול נתנו לו את רשות הדיבור ומה שדיבר עשה הכי הרבה כסף בהיסטוריה של הנתונות. וכה היו דבריו, הנה כידוע לכולכם עד לא מזמן הייתי עשיר בקנה מידה עולמי כולם כיבדו אותי. מה נשאר לי מכל הכסף כלום רק חובות של מיליונים. אבל יש דבר אחד שנשאר לי ואף אחד לא יכול לקחת ממני וע"ז אני לא מתחרט, ומה הוא אותו הדבר: מה שתרמתי זה דבר שנשאר לי לעד. רבותי הכריזו אותו פושט רגל יש לכם הזדמנות תתנו וזה ישאר לכם לנצח...

מתיקות השבת

פנינים וסיפורים בעניני השבת, מתוך הספר 'ומתוק האור' - שבת הרה"ג רבי שלמה לוינשטיין שליט"א

המקור למנין ל"ט מלאכות בשבת

שמרהו בהלכותיו מעבודות, מאבות ותולדות

שנינו במשנה (שבת עג ע"א): "אבות מלאכות ארבעים חסר אחת".

מנין יודעים שמנין המלאכות האסורות בשבת הוא ל"ט?

ובכן, מקור אחד למנין ל"ט המלאכות מופיע שם בגמרא (ע ע"א): "לפי שנאמר: ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אלהם אלה הדברים! דברים, הדברים - אלה הדברים - אלו שלשים ותשע מלאכות שנאמרו למשה בסיני", ופרש רש"י: "דברים - משמע תרי, ה' לרבות חד, הרי שלשה, אלה בגימטריא שלשים ושש, הרי שלשים ותשע".

מקור נוסף: כל מלאכה שהיתה במשכן אסור לעשותה בשבת. מדוע? כי כתוב: "אך את שבתתי תשמרו", ו"אך" מעוט הוא, ללמד שמלאכת המשכן אין לעשות בשבת. והואיל ומלאכת המשכן כללה שלשים ותשעה אבות מלאכה, לכן כל מלאכה שהיתה שם אין לעשותה בשבת.

* * *

עוד מבאר בחז"ל, פיון שהמלה 'מלאכה' כתובה בתורה ארבעים פעם בהטיות שונות ['מלאכתם', 'מלאכתו' וכו'], ומלאכה אחת מהן אינה, באמת, מלאכה, לכן נותרו רק ארבעים חסר אחת.

צריך לדעת איזו מלאכה צריך להוריד מפלל המנין.

אצל יוסף נאמר (בראשית לט, יא): "ויבא הביתה לעשות מלאכתו", ונחלקו חז"ל לאיזו מלאכה הפונה, כמובא שם ברש"י: "רב ושמואל, חד אמר, מלאכתו ממש, וחד אמר לעשות צרכיו עמה". אם נאמר ש'לעשות מלאכתו' הפונה לעשות עברה, הרי 'מלאכה' זו יורדת ממנין המלאכות, פיון שאין ענינה מלאכה ממש. אבל אם נאמר כי הפונה "מלאכתו ממש", הרי זו בכלל המלאכות, וצריך לחפש 'מלאכה' אחרת להוריד מהמנין.

נאמר במשכן (שמות לו, ז): "והמלאכה היתה דים", והפונה שבני ישראל הביאו די חמרים למשכן, עד שהיה צריך להעביר קול במחנה, שאין יותר צורך להביא תרומה למשכן, כפי שנאמר (שם ו): "ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש ויפלא העם מהביא". אם כן, אין מדבר כאן ב'מלאכה' ממש, אלא בהבאת חמרים למלאכת המשכן, ואם כן אפשר להוריד 'מלאכה' זו מהמנין.

אגב, אצל יעקב אבינו (בראשית מה, כז) כתוב: "וירא את העגלות... ותחי רוח יעקב אביהם". מרגלים אנו בדברי חז"ל כי 'העגלות' הוא רמז לפרשת עגלה ערופה, אותה למד יעקב עם יוסף קדם מכירתו. אבל יש מדרש אחר האומר שהפונה היא לעגלות שהביאו הנשיאים למשכן, כמו שנאמר בפרשת קרבנות הנשיאים (במדבר ז, ג): "ויביאו את קרבנם לפני ה' שש עגלות צב".

ברם, אם מדבר בעגלה ערופה, אפשר להבין מדוע "ותחי רוח יעקב אביהם", בראותו כי יוסף זוכר את אשר למד אתו קדם מכירתו, אבל אם מדבר בעגלות שהביאו הנשיאים למשכן, מה הקשר ביניהם לבין "ותחי רוח יעקב"?

אומר ה"חנכת התורה": הרי כפי שאמרנו קדם, נכתבו בתורה ארבעים 'מלאכות', וצריך להוריד מהמנין 'מלאכה' אחת. אם נאמר כי מה שנאמר בבנין המשכן: "והמלאכה היתה דים" הפונה מלאכה ממש, הרי צריך לומר כי מה שנאמר אצל יוסף: "ויבא הביתה לעשות מלאכתו", אינה מלאכה ממש, אלא, חלילה, לעשות עברה. אבל אם נאמר כי "המלאכה היתה דים", במשכן אינה מלאכה ממש, אלא הבאת החמרים למשכן, וממילא 'מלאכה' זו יורדת ממנין המלאכות, נמצא כי המלאכה האמורה אצל יוסף היא מלאכה ממש, ויוסף לא התכוון לחטא.

עתה הבה נתבונן: מדוע הביאו הנשיאים שש עגלות צב למשכן? כתוב בחז"ל שהנשיאים התעצלו להביא חמרים לבנין המשכן, באמרם הביאו העם תחלה, ואם יחסר לבסוף - נשלם את החסר. אבל בסופו של דבר, הביאו העם די והותר ולא נותר לנשיאים מה להביא, לכן הביאו למשכן שש עגלות צב. נמצא כי בכך שהביאו הנשיאים שש עגלות צב, התברר

למפרע, כי כלל ישראל הביאו למשכן די והותר. אם כן מה שנאמר במשכן: "והמלאכה היתה דים", הפונה לחמרים הנדרשים למשכן, מכאן שהמלאכה האמורה אצל יוסף היא מלאכה ממש, ולא חטא.

מעשה יובן הדבר: כאשר ראה יעקב את העגלות, ונזכר בעגלות שהביאו הנשיאים, התברר לו כי המלאכה האמורה אצל יוסף אינה, חלילה, שבא לחטא, אלא שבא לעשות מלאכה ממש, ועל כן - "ותחי רוח יעקב אביהם". פלאי פלאים.

* * *

מקור רביעי למנין הל"ט מלאכות מופיע בתוספות (פסחים ק"ז ע"ב). ואמר התוספות, שכשהגיעו אבותינו למרה, אמר להם הקב"ה: מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, ואני נותן אותה לכם מחמת שאני אוהב אתכם. ובמה באה אהבה זו לידי בטוי?

ובכן, אמר להם הקב"ה: אתם עבדתם במצרים עבודת פרוך. פרוך בא"ת ב"ש - וג"ל - [במקום פ' - ו', במקום ר' - ג' ובמקום כ' - ל'], בגימטריה שלשים ותשע. אצל פרעה עבדתם שלשים ותשע מלאכות, כעת אינכם עבדים שלו אלא עבדים שלי, וכל מה שעשיתם אצלו לא תעשו אצלי.

אם כן, מורי ורבותי, המתנה הטובה שיש לי בבית גנזי, היא קדם כל האהבה הגדולה שהקב"ה אמר שאוהב אותנו. את האהבה הזו קבלנו במרה.

עשרה מי יודע

קושיה מהפרשה ועשרה תירוץ | מתוך 'קונטרס התשובות' בקובץ 'עיון הפרשה', בעריכת יהושע לינטוס שותי"ם נוספים מהרבנים הגאונים: רבי יהודה שמחה סטורץ שליט"א, ורבי שלום חזקיה שליט"א

הסרת המצנפת בעת הפיס (תצוה)

וחבשת להם מגבעת והיתה להם כהנה לחקת עולם (כט, ט)

ביומא (כה, א) איתא, שבשעה שהיו הכהנים עושים פייס לדעת מי יזכה להקריב את הקרבנות של אותו היום, היו באים כל הכהנים של 'בית אב' השייך לאותו היום ללשכת הגזית, ועומדים בעיגול, והממונה על הפייס בא ומסיר את המצנפת מראשו של אחד מהם כדי להודיע שממנו מתחילים למנות את הכהנים המשתתפים בפייס. לאחר מכן מכריז הממונה על מספר גבוה בהרבה ממנין הכהנים שהתאספו שם, ומתחיל למנות אחד אחד, מן הכהן שהוסרה ממנו המצנפת. והכהן שבו מסתיים המנין הוא הזוכה.

וצריך ביאור, הרי אותו כהן שנטלו מראשו את המצנפת נשאר עומד בגילוי הראש, והיאך יתכן שיעשו לכתחילה את הפייס באופן שאחד הכהנים עומד בגילוי הראש, ובפרט במקום המקודש כלשכת הגזית.

ואפילו אי נימא שעמידה בגילוי ראש אינו איסור גמור, אלא רק הנהגה נכונה וראויה, מ"מ בוודאי במקום המקדש ראוי להחמיר ולנהוג באופן היותר מובהר [כמבואר בשבת (קנו, ב): 'כסי רישך כי היכי דתיהוי עלך אימתא דשמיא'. וכן איתא בקידושין (לא, א): 'רב הונא בריה דרבי יהושע לא מסגי ארבע אמות בגילוי הראש, אמר שכינה למעלה מראשי'], ומדוע עשו את הפייס באופן שלכתחילה מעמידים את אחד הכהנים בגילוי ראש במקום המקדש [ואפילו אם נאמר שיש איזה טעם שמחמתו התירו את גילוי הראש, מ"מ מפני מה עשו סימן לתחילת המנין דווקא על ידי הסרת המצנפת, וכי לא יכלו לעשות סימנים אחרים. ראה בספר 'אוצר הכיפה' (שער שני פרק ב)].

תירוץ א. הפייס לא היה בעזרה

בגמרא (יומא שם) מבואר, שהפייס היה בלשכת הגזית, שהיתה חציה בקודש וחציה בחול, והיו לה שני פתחים, אחד פתוח לקודש ואחד פתוח לחול, והפייס היה בחצי שבקודש, לקיים מה שנאמר (תהלים נה, טו) 'בבית אלקים נהלך ברגש' [עיין שם].

והקשו התוספות (שם ד"ה והא), שאם צריך שהפייס יהיה בקודש, מדוע לא פייסו בעזרה עצמה, שהיא קדושה יותר. ותירצו בשם רבינו תם, שכיון שנוטל את המצנפת של אחד מהם, זהו גנאי לעמוד בלא מצנפת בעזרה [וכתב התוספות יום טוב (שם פ"ב מ"א), שמבואר בדבריהם שהיו עומדים כך בלא מצנפת עד שפייסו. ולהלן בתוך הדברים עוד יתבארו דבריהם].

ולפי זה מיושב חלק מהקושיה, שבאמת מטעם זה לא פייסו בעזרה עצמה [עוד תירצו התוספות (שם) בשם ר"י בר ברוך, שכיון שהם עמדו בעיגול, אם היו מפייסים בעזרה היה אחוריהם אל היכל ה'. ומשמע מתירוץ זה שלא חשש כלל לקושייתנו, ויש לבאר דבריו לפי התירוץ הבאים].

תירוץ ב. נטלה ומיד החזירה

הרמב"ם (פ"ד מהל' תמידין ומוספין ה"א) כתב: כל העבודות האלו שעושין בכל יום, בפייס היו עושין אותן, וכיצד היו עושין, כל כהני בתי אבות של יום נכנסין ללשכת הגזית, אחר שיעלה עמוד השחר, ומלובשין הן בבגדי כהונה, והממונה שעל הפייסות עמהן, והן עומדין בהקפה, והממונה נוטל מצנפת מעל ראשו של אחד מהן ומחזירה, והוא האיש שמתחילין למנות ממנו ומפייסין כמו שיתבאר.

וכתב התוספות יום טוב (שם), שמשמע מדבריו שמיד החזיר את המצנפת, אלא שעל ידי הנטילה ידעו ממי מתחילים. ולפי זה יש ליישב קושייתנו, שכיון שהיה זה לזמן מועט, לא היה בכך חסרון.

וביד דוד (בתוס' שם) מבואר, שגם לדעת התוספות (שם) היה מחזיר המצנפת מיד, אלא שסבר רבינו תם, שאפילו כשמסיר המצנפת לזמן מועט,

בעזרה יש בכך גנאי [וראה עוד בארצות החיים (למלבי"ם), ארץ יהודה סי' ח סק"ד], שהדבר תלוי בשני תירוץ התוספות].

תירוץ ג. בחדר מקורה קל יותר

התפארת ישראל (שם) הקשה על דברי התוספות יום טוב (שם), שאם החזיר מיד את המצנפת, מדוע הוצרך ליטול המצנפת כלל [והאריך בזה]. ולכן תירץ באופן אחר, שכיון שהיה הפייס בלשכת הגזית, שהוא חדר מקורה, אין זו אלא חומרא בעלמא שלא לעמוד שם בגלוי ראש [כמבואר בבאר היטב (או"ח סי' ב סק"ו)], ולכן כאשר יש צורך בדבר מותר לעשות כן.

ובתורת יומא (פ"ב סי' קצה אות ב) הקשה על דבריו מדברי השולחן ערוך (או"ח צא, ג), שיש למחות במי שנכנס לבית הכנסת בגילוי הראש [ומדובר במקורה]. ואם כן כל שכן במקדש שהוא יותר קדוש מבית הכנסת, שאסור להוריד המצנפת. ובשלמא לשיטת הרמב"ם (שם) שהורידה רק לרגע, אפשר שאין בכך חסרון [ויש ליישב בפשטות, שהתפארת ישראל התיר רק לצורך, והשולחן ערוך עוסק באופן שאינו לצורך. וראה עוד להלן (אות כ)].

תירוץ ד. האיפור דווקא בהליכה

המגן אברהם (סי' רפ"ב סק"ח) כתב, שדווקא ללכת בראש מגולה אסור, אך לעמוד ולשבת מותר [אפילו בבית הכנסת].

ולפי זה מיושבת קושייתנו [עכ"פ מצד עיקר הדין], שבפייס הם עמדו ולא הלכו, ולכן לא היה בכך איסור להיות בגילוי הראש [ומשמע מדבריו שבא ליישב קושיה זו, שכתב שהדבר מוכח מהגמרא (שם) והתוספות (שם), וראה עוד להלן (אות כב-כה)]. וכן כתב הבית מאיר (או"ח סי' ב ס"ו)].

תירוץ ה. נשאר לבוש בכיפה

טעם מגדים (או"ח סי' ב סק"ד) תירץ, שאף על פי שהממונה נטל המצנפת, מכל מקום נשאר הכהן לבוש בכובע קטן [והיינו כיפה. ובכך דחה את ראיית המגן אברהם (שם), שאם אינו מהלך מותר]. וכן כתב הפרי מגדים (א"א סי' ב ס"ק ו): דלמא נטל מצנפת של אחד, ועדיין לבוש כובע קטנה כמו שאנו [וראה באוצר הכיפה (ח"ב עמ' לא) בביאור דבריו]. אמנם בשיח יהודה (לעיל כח, מ) כתב, שמלבד המגבעות לא היה על ראשם דבר נוסף, שאם כן היה זה יתור בגדים, ואם כן אין ליישב כנ"ל [וראה עוד ביביע אומר (שו"ת ח"ו או"ח סי' טו אות ב)].

תירוץ ו. הניח בראשו רדיד

השדי חמד (מערכת הגימ"ל כלל עא, הובא גם באוצר שדי חמד שבת ק"ח, ב אות כז) כתב, שמדברי התוספות (שם) מתבאר, שאפילו בבית המקדש, בזמן שאין עבודה אין איסור לעמוד בגילוי הראש, אלא רק גנאי הוא לעמוד כן בעזרה. אך כתב שיש לדחות [כעין הנ"ל], שאפשר שכאשר היה נוטל ממנו המצנפת, היה מניח בראשו רדיד, כדי שלא יהיה בגילוי הראש [ועל אופן זה כתבו התוספות שיש גנאי], אך להיות בגילוי הראש אפשר שהכל מודים שאסור [וראה מה שהביא בזה].

ולפי זה יש ליישב קושיית השיח יהודה (שם), שלא היה בכך חשש של יתור בגדים, כיון שהיו מניחים רדיד זה רק כשהסירו המצנפת [וכן יש ליישב לפי התירוץ הבאים].

תירוץ ז. חבריו כיסו ראשו בידיהם

בכור שור (שם) תירץ כעין זה, שכאשר הממונה נטל המצנפת מעל ראשו, היו חבריו מכסים ראשו בידיהם [ובתחילה ביאר זאת בדעת התירוץ השני בתוספות (שם), שלא חששו לקושיה זו. ולאחר מכן ביאר זאת גם בדעת התירוץ הראשון, שלכן כתבו 'שגנאי לעמוד בעזרה בלא מצנפת', ולא כתבו 'בגילוי הראש', ובהכרח שכיסו ראשו בידיהם, ומכל מקום יש בכך גנאי

בעזרה. ודחה בכך את דברי המגן אברהם הנ"ל. ועיקר דבריו הובא בשערי תשובה (או"ח סי' ב סק"ו).

תירוץ ה. הוא עצמו כיסה ראשו בידו

מים חיים (לגרי"י משאש, שו"ת או"ח סי' כג) תירץ כעין זה, שאחר הסרת המצנפת היה מכסה ראשו במטפחת או בידו. ומשמע שהוא עצמו כיסה ראשו בידו [אלא אם כן נפרש שהכוונה לממונה, או לאחד מחבריו].

ויש לבאר דבריו לפי מה שכתב המשנה ברורה (סי' ב ס"ק יא): ודע עוד דלענין גילוי הראש די בכיסוי היד על הראש, והוא הדין אם מפלה ראשו, שרי בגילוי הראש. ועיין בפרי מגדים (מש"ז שם סק"ה) שכתב, דלילך ד' אמות תחת אויר השמים לא מהני בזה כיסוי הראש ביד [וכאן לא היה זה תחת אויר השמים. וראה עוד לעיל בתירוץ הגר"מ שטרנבוך].

תירוץ ט. כיסה ראשו בבית יד

עוד כתב המשנה ברורה (שם ס"ק יב), שלענין ברכה או לימוד תורה לא מועיל כיסוי היד, משום שהיד והראש הם גוף אחד, ואין הגוף יכול לכסות את עצמו. ויש שמקילים בזה בשעת הדחק, כגון בלילה, כשרוצה לשתות ואין לו כובע לראשו, שדי בכך שמכסה את ראשו בידו. אך יותר טוב לעשות כפי שהעולם נוהגים, שמושכים השרוול על היד ומכסים בו הראש, שזהו כיסוי לכל הדעות.

ולפי זה יש ליישב, שאף כאן כיסה הראש בשרוול של הבגד.

תירוץ י. המגבעת נשארה

עוד כתב מים חיים (שם), שאחר שהיה הממונה מוטל המצנפת מעל ראשו, היתה נשארת המגבעת, ואין כאן גילוי הראש כלל. אך כתב שמדברי התוספות (שם) משמע, שהמצנפת האמורה לגבי כהן הדיוט היא היא המגבעת [ומבואר שבתחילה סבר, שהיתה לכהן גם מצנפת וגם מגבעת. וצ"ע מדוע אין בכך איסור משום יתור בגדים (עירובין קג, ב)].

לתשובות רבות נוספות, ותשובות מרנן ורבנן גדולי התורה בדורינו, ראה בקובץ 'עיון הפרשה' (גליון קצה).

כל הזכויות שמורות למפעל 'עיון הפרשה'. ניתן להשיג את הקובץ בבתי המדרשות, ובכתובת lyun1@iyun.co.il

הגר"ש חזקיה שליט"א

נדבת השמן והבשמים (תרומה)

"שמן למאור בשמים לשמן המשחה ולקטרת הסמים" (כה, ו)

צ"ב, מדוע נאמר 'שמן למאור בשמים לשמן המשחה ולקטרת הסמים' בפרשת נדבת המשכן, והלא דברים אלו מתרומת הלשכה היו באים. וכי תימא דתרומת הלשכה התחילה בא' בניסן (ראה שבת פז, ב) אשר היה שמיני למילואים, ואכתי היו צריכים שמן למאור ובשמים וכו' לשבעת ימי המילואים [כמבואר ברמב"ן (להלן מ, כז)], ולזה היו צריכים להביא נדבה למשכן, א"כ צ"ע מדוע לא פירט הכתוב גם את הקרבנות שהיו צריכים לשבעת ימי המילואים (חידושי הגר"י סי' קט).

תירוץ א. משה הקריב משל

עצמו

בספר תרומת זהב (מנדלזון) כתב ליישב מה דלא הוזכר כבשים לתמיד כי תמיד ודאי הקריבו בז' ימי המילואים כדכתיב וזה אשר תעשה, ומיישב דתמידין הקריב משה רבינו משל עצמו כדכתיב וזה אשר תעשה. אלא שדוחה שם תירוץ זה דבז' ימי המילואים לא הקריב כלל באוהל מועד עיי"ש.

תירוץ ב. הנשיאים הביאו בז'

ימי המילואים

ולכן כותב ליישב שם דבאמת בשבעת ימי המילואים הביאו הנשיאים שמן למאור וקטורת סמים משל עצמם

ומסרום לציבור, ולא היו מקריבים אותו במזבח הפנימי אלא רק במזבח החיצון, וממילא כיון שידע הקב"ה שרק הנשיאים יביאו את השמן למאור ואת הבשמים לקטורת לכן הזכיר הכתוב כאן את השמן למאור והקטורת אף שבד"כ הגיע מתרומת הלשכה. [אמנם קרבן התמיד לא הביאו הנשיאים].

תירוץ ג. חלק מבניית המשכן

בדעת זקנים מבעלי התוס' (כאן) כתבו תימה שכל הפרשה בצרכי בנין חוץ מפסוק זה שהוא צורך שלחן גבוה ואינו אומר חטים ללחם הפנים וכבשים לתמידין ועצים למערכה וי"ל ששלשתן צורך בנין הן שמן המשחה שבו נמשחו ונתקדשו כל כלי המשכן וקטרת נמי שכן דרך מלכים שמבשמים להם הבית קודם שיכנסו לתוכה וכ"ש לפני מ"ה הקדוש ברוך הוא וכן מצינו שעל ידי הקטרת שכינה נראית דכתיב וכסה ענן הקטרת וכתיב כי בענן אראה. ושמן למאור שכן דרך המלכים להדליק נר לפניהם קודם שיכנסו לבית ואף על גב דלאו לאורה הוא צריך מ"מ הוא כבוד של מעלה.

וא"כ כותב הגב"ד פוברסקי בספרו בד קודש, מיושב שפיר מה שנקט כאן שמן למאור ובשמים לקטורת אף שהיו באים מתרומת הלשכה, אך כיון שדברים אלו הם חלק מבניית המשכן לכן נכתב הכא. ובזה מבואר מה שלא נכתבו קרבנות כיון שאינם חלק מהמשכן אלא רק דין להקריב קרבנות במשכן.

תירוץ ד. נכתב להפסיק מתרומת הנשיאים

בפירוש רבי עובדיה מברטנורא (עמ"ר נק"א) כתב ואחת נדבת המשכן שהתנדבו י"ג דברים האמורים בענין צריך לישב הא ט"ו דברי' הן זהב כסף נחשת תכלת ארגמן תולעת שני שש עזים עורות אלים מאדמים עורות תחשים עצי שטים שמן למאור בשמים אבני שהם ואבני מלואים. ונ"ל דלא חשיב שמן למאור ובשמים לשמן המשחה שלא היו באין לנדבה רק היו נקחין מתרומת הלשכה כדרך שאר קרבנות צבור ועוד שלא היו צריכין למלאכת המשכן. ואם יקשה המקשה אם כן למה כתבן הכתוב באמצע הדברים הבאין בנדבה היה לו לכתוב אחר עצי שטים אבני שהם ואבני מלואים. נ"ל דלכך הפסיק הענין להורות לנו כי אבני שהם ואבני מלואים לא התנדבו אותן הצבור כשאר הדברים רק הנשיאים הביאום כדכתיב בפרשת ויקהל.

וא"כ נקט הברטנורא שבאמת לא הביאו שמן למאור ובשמים לשמן המשחה, ומה שנקטו כאן הוא כדי להפסיק את אבני שוהם ואבני מלואים שאותם הביאו הנשיאים.

תירוץ ה. צריכים הכנה מרובה

בספר נרות אהרן (הל' שקלים פ"ד ה"א) כתב ליישב דבאמת שמן למאור וקטורת לא באו מנדבת יחיד אלא באו מתרומת הלשכה, ומה שנמנו כאן בין י"ג הדברים, הוא משום שהיו צריכים הכנה ועשיה מיוחדת ונעשו לפני כן עם שאר כלי המשכן ובכלל מלאכת המשכן הם אך באמת נקנו מתרומת הלשכה כדכתיב ויקחו אליך. ולפי"ז מיושב שפיר למה לא נכתבו כל הקרבנות של ימי המילואים כיון שהם לא היו צריכים הכנה ורק הקטורת והשמן שהיו צריכים הכנה מרובה כתבם במלאכת המשכן.

תירוץ ו. שמן סימן לתורה

בחיי משה (פרשת תצוה) כתב דבאמת לא לקחו את השמן למאור מתרומת הלשכה אלא מתרומת בני ישראל, וכמו שכתבו בריש פ' תצוה ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור, ומבאר ע"פ דברי הגמ' בברכות (נז). הרואה שמן זית בחלום יצפה למאור תורה שנאמר ויקחו אליך שמן זית זך, וכיון שמעלת לימוד תורה יותר מהעבודה לכן עם ישראל מביאים את זה באופן מיוחד.

שתולים בבית ה'

טיפים בנושאי חינוך והתמודדות **רה"ג רבי יחיאל פליסקין שליט"א**

"שימוש חכמים" אצל גדולי המשגיחים בשיחותיהם

כאן נעשה 'שימוש חכמים' אצל גדולי המשגיחים ומרביצי התורה, ונלמד משיחותיהם דרכי השפעה שונות, המתאימים למצבים שונים.

א] המשגיח דמור, רבי ירוחם לבוביץ זצ"ל

סיפר המשגיח הרב שלמה וולבה זללה"ה, על רבו רבי ירוחם ממיר זצ"ל, שכשהיה תובע משהו מהציבור היה מתבל את הדברים בלימוד זכות, והביא דוגמא שפעם דיבר על כך שזורקים סיגריות על הרצפה, וכך אמר: "אני יודע שזה נובע מכך שכל כך שקועים בלימוד, אבל בכל זאת צריך לדאוג לכבוד בית המדרש" (אבני שלמה ח"א עמ' עו).

ב] הגה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל, בעל ה'מכתב

מאליהו'

בעל המכתב מאליהו זצ"ל, מעולם לא השמיע בשיחותיו דברי ביקורת בנימת גערה או תוכחה. תחת זאת היה מדבר בתיאורים כלליים בשבח מהותן של המידות הטובות, ובהדגשת הכיעור והגיחוך שבמידות הרעות. הלעג שלו למידות המגוננות עורר לעתים צחוק רם, ותמיד היה מדגיש שאיננו מתכוין למישהו מסויים - אלא רק מתאר בצורה מוגזמת חסרון שמצא בו עצמו... לדוגמא יש לציין אחת משיחותיו, בה ביקש להעביר ביקורת על רפיון ב'סדרים' של ימי שישי ושבת בישיבה. החל רבנו לתאר בצבעים חיים איך קיבלו התלמידים בישיבות ליטא את השבת, כשכל ההכנות לשבת נעשו בצהריים, ועם סיומן התיישבו שוב ללמוד כדי לקבל את השבת מתוך לימוד תורה. הוא הזכיר כי גם בשבתות עצמן היו שלא ישנו כל היום, בכדי לנצל כל רגע מקדושת השבת. המשמעות היתה ברורה מאליה, לא היה צריך להוסיף דברי ביקורת מפורשים, והתוצאה לא איחרה לבוא: בערב שבת שלאחר השיחה - נרשמה נוכחות מלאה בהיכל הישיבה.

דוגמא נוספת: היה זה בתקופה שבית חרושת לייצור ארטיקים, ערך מבצע של 'אותיות' על מקלות של ארטיקים. על כל מקל - הופיעה אות מסוימת, והשלמת סיסמא מסוימת באמצעות האותיות - זיכתה את המשלים בפרס מכובד. היו אותיות שכחות, ואחרות שהיו נדירות, כך שהרכבת המשפט לא היתה פשוטה. דבר המבצע חדר גם לישיבות, ולכן בשיחה שמסר רבנו, העלה את הנושא והרחיב על הריקנות שבליקוק הארטיק. הוא תיאר כיצד תלמיד נכנס לקיוסק לקנות ארטיק, מלקק בהנאה לאט לאט, מסתכל לכל הצדדים לראות אם איש אינו מבחין בו - ואז מלקק גם את מה שנזל על היד... כך המשיך רבנו בתיאוריו, עד שהחדיר בלב תלמידו תחושה עמוקה של פחיתות וחוסר נכבדות ביחס להנהגה מעין זו. ומספרים תלמידו, כי עד היום הם חשים תחושת מיאוס כלפי כל סוגי הארטיק למיניהם (ע"פ מחנך לדורות ח"ב עמ' 153-155).

רבי יעקב אדלשטיין זצוק"ל מוסיף, כי רבינו אף ידע להתאים את אופי קולו ואת כוחו - לשם השגת הרושם הרצוי. הוא דיבר לעתים בהומור, ועורר גלי צחוק בקהל כשהיה מתאר מידה רעה במלוא כיעורה, או את עולם החומר והבליו.

רבינו גם הרבה להשתמש בהמחשות חיות - 'כח הציור' כפי שנקרא ב'תלמוד תורה' הקלמאי. יכולתו לשרטט 'תמונות' מתוך המציאות - היתה לשם דבר. להלן דוגמא מתיאוריו: היה זה, מספר תלמידו הרב אפרים צמל זצ"ל, בשיחותו אודות הנקיות שתובעים מן האדם בבית דין של מעלה, הן במעשיו והן במחשבותיו. הוא פתח בתיאור על יהודי שבחיים חיותו העריך את עצמו כאיש ישר והגון, נקי כפיים ובר לבב, אולם כשהגיעה שעתו לעלות למרום - קבלוהו המלאכים בהכרזה: "הרוצח הגיע!"... היהודי, אשר הביט סביבו וניסה להבחין כלפי מי מכריזים המלאכים את הכרזתם - לא הבחין באיש

סביבו, ומאחר שאותה הכרזה חזרה על עצמה שוב ושוב - הבין לבסוף כי הכוונה אליו, והגיב בתמיהה: "אני רוצח???" הלא מימי לא נגעתי באיש לרעה! מדוע איפוא מכנים אותי בשם רוצח?..."

אולם אז, השיבו מבית דין של מעלה ואמרו ליהודי דן: "הזכר נא, ביום פלוני - הגיע אדם ופתח חנות בשכנות לשלך, ואתה סבור היית כי הוא מסכן את פרנסתך! אמנם לא עשית לו מאומה, אבל בלבך פנימה איחלת לו התקף לב שיסלק אותו ממקומו! הלא כן? ובכן, ה' יראה ללבב, ובלבך יש כתם של 'רוצח'!..." (ע"פ מחנך לדורות ח"ב עמ' 192-193).

באחד מלילות השבת, בדרכו של רבינו לישיבה למסירת שיחתו הקבועה - ניגש אליו תלמידו רבי שמשון הררי, וסיפר לו כי בישיבה נמצא כעת אביו של אחד הבחורים, אשר הגיע במיוחד בכדי להשיב את בנו הביתה ולסחוף אותו לעולם המסחר. בו במקום, גנז רבינו את השיחה שהיה בדעתו לומר, ותחתיה הקדיש את שיחתו לנושא של ערך התורה ומעלת לומדיה. במהלך השבת, ניגש אותו האב לדבר עם רבינו, וסיפר כי השיחה חוללה מהפך בליבו, וכי מעתה הוא משלים בשמחה עם הדרך בה בחר בנו (שם, עמ' 183).

ג] המשגיח הרב שלמה וולבה זללה"ה

שיחה צריכה להיות דבר היוצא מן הלב, ורק דבר כזה יכולים לומר, ואם התכוונן שבוע שלם על נושא אחד, ובשבת מוצא בליבו שאין הדברים 'יוצאים מלבו', לא יוכל לומר את זה, כי כנראה ה'לב' מלא ממה שהיה אחר (אגרות וכתבים מהמשגיח רבי שלמה וולבה זללה"ה, ח"א סי' ק"ה).

אמר - אם תובעים מהציבור ומבקרים יותר מדי, היכולת לקבל תוכחה נשחקת והדברים כבר לא עושים רושם (אבני שלמה ח"א עמ' מט).

פעם נודע למשגיח על קבוצת בחורים מחו"ל באחת הישיבות שמסר בה שיחות, שכאשר מגיע "אוטו גלידה" ליד הישיבה, יוצאים לקנות גלידה ואוכלים אותה ברחוב. בשיחה הבאה פתח המשגיח ואמר: "הראו לי תמונה, ובתמונה הבחנתי בדבר מוזר - עומד ברחוב אוטו גלידה, וסביבו עומדים בחורי ישיבה ומלקקים גלידה! הם ודאי לא מהישיבה כאן, כי בחורים חשובים לא עומדים ברחוב ואוכלים גלידה!"

מאז אותה שיחה, נפסקה התופעה כליל ע"י מתק שפתיו של המשגיח ז"ל, שהשכיל להעביר את המסר באופן עקיף תוך שמירה על כבודם של התלמידים (אבני שלמה ח"א עמ' מט).

זכיתי לשמוע שיחות במשך כמה שנים ממורי הגה"צ רבי שלמה ברויאר שליט"א משגיח בית מתתיהו, הנודע בשיחותיו המיוחדות, ועל אף שבסיום כל שיחה היה מכריז "למעשה!" והיה מבאר היטב את הלקח המעשי מן השיחה, מכל מקום היה נמנע מלהעיר בשיחה הערות ישירות על מעשי התלמידים, אלא רק לעיתים רחוקות, וגם אז לא היה משמיע הערות אלו אלא בסוף השיחה, בקיצור, בנימה עדינה ואצילית [אף שאת הדברי-תורה היה אומר בקול חוצב להבות אש], ואף היה מקדים כל פעם התנצלות (!) על כך שהוא נאלץ להעיר הערה ישירה.

זכרני שיחה אחת בודדת, אותה הקדיש ברובה להערות מעשיות על ליקויים בהתנהגות התלמידים, ושיחה זו מסר באופן יוצא דופן לאחר סעודה שלישית בחדר האוכל לבני הישיבה בלבד, ולא בהיכל הישיבה, כדי שלא ישמעו הדברים לאזני אחרים. וגם אז אמר את הדברים באופן מכובד ואוהב, בלי שום צליל של זלזול או ציניות, ובשילוב דברי תורה מתאימים שעידנו וריכנו את התוכחה.

וההרגשה היתה, שמפני שטרח כל כך לשמור על כבודם של התלמידים, לכן רוב ככל התלמידים נכנסו לשיחות מתוך רצון ושמחה, ואף ההערות המעשיות שלו התקבלו על לב התלמידים.

לתגובות, ול הצטרפות לרשימת התפוצה של הגר"י פליסקין, ניתן

לפנות לכתובת ymp803@gmail.com

ביאורי תפילה

כוונות על דרך הפשט בתפילה, מתוך הספר 'תפילת כל לב' הרה"ג רבי אריה יהודה פרידנר שליט"א

מתוך תפילת מוסף לשבת, ועניני המשכן

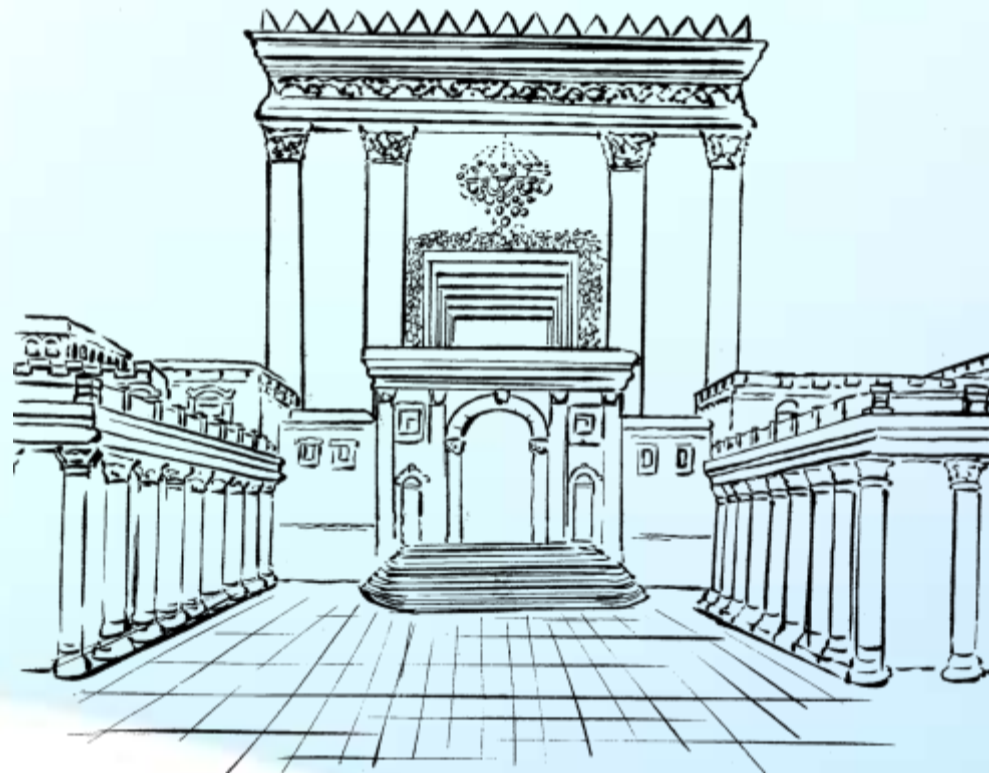
יהי רצון מלפניך

בקשה זו על חידוש מעשה הקרבנות באה בלשון של יהי רצון כי מהות הקרבנות הם ריח ניחוח לה' נחת רוח שנעשה רצוני וא"כ צריך שהקב"ה ירצה בעבודת הקורבנות. כלומר כל שאר הבקשות הרפואה והדעת והסליחה והגאולה וכו' יכול להיות מצב שהקב"ה עושה זאת רק מצד הבקשה ומילוי הבקשה אבל לא ברצון. אבל בקורבנות אם לא יהיה רצון יחסר בעצם הקורבן, לכן מבקשים גם על עצם הרצון ולא רק על התוצאה.

ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתֵּעָלֵנוּ בְּשִׂמְחָה לְאַרְצֵנוּ וְתִטְעֵנוּ בְּגִבּוֹלֵנוּ. גם כאן יש שינוי משאר תפלות מוסף. שבכל שאר התפלות תחילה מבקשים על בנין בית המקדש ולאחר מכן על קיבוץ גלויות. בראש חדש מזבח חדש בציון תכין ואחר כך והביאנו לציון וכו' וברגלים יה"ר וכו' שתשוב ותרחם עלינו ועל מקדשך ותבנהו וכו' ואח"כ והביאנו וכו'. ואילו בשבת מתחילים תעלנו בשמחה לארצינו ולא מזכירים כלל את בנין בית המקדש.

ונראה שישנון שתי סיבות להקרבנות בבית המקדש דווקא. האחד כי הוא המקום שנבחר ע"י הקב"ה והשניה כי ע"י קדושת המקום יש לאדם

קירבת אלוקים וע"י כך ראוי להקריב את הקרבן. לפיכך בשבת שיש קירבת אלוקים מצד קדושת השבת ומצד הנשמה היתרה, האדם ראוי מצד דרגתו להקריב קרבן אפילו שלא מכח קדושת בית המקדש וצריך את המקדש רק מצד המקום הנבחר לכן אומרים ותטענו בגבולנו להדגיש שחסרון המקדש הוא רק מצד מקום המקדש ולא מצד דרגת האדם, משא"כ במועדים שאין נשמה יתרה והקדושה פחותה צריכים את המקדש גם לצורך עליה בדרגה הרוחנית, לכן פותחים בבקשה על בנין בית המקדש כי הוא המביא את האדם לדרגה שיוכל להקריב קרבן. אבל בשבת אדם מגיע לדרגה זו מכח קדושת השבת.

עוד אפשר לפרש מדוע מוזכר בשבת רק בקשה על הקורבנות ולא על בנין בית המקדש, על פי הספורנו בהקדמה לחומש האומר שצווי בניית המשכן היה לאחר חטא העגל ואילו לא חטאו בעגל לא היה צורך בבניית המשכן ורק על ידי שישראל ירדו בדרגה היו צריכים לעבודה על ידי המשכן. אמנם על ידי בניית המשכן והעבודה בו נתקן החטא כי עבודה זו מעלה את כל עולם החומר ונתקן מה שרצו לעבוד את ה' על ידי צורה בעלת חומר [ראה באריכות במוסף לרגלים] אבל בשבת מזכירים את הדרגה שהיתה קודם החטא והיא עבודת האדם לעצמו ללא העלאת כל העולם כי מהות השבת היא אות בין הקב"ה לישראל שהם מעידים שהקב"ה ברא את העולם והקב"ה מודיע לעמים שהוא בחר בהם כמו שנאמר בפרשת כי תשא "את שבתותי תשמרו כי אות היא ביני וביניכם לדרתכם לדעת כי אני ה' מקדשכם" ופרש"י אות גדולה היא בינינו שבחרתי בכם בהנחילי לכם את יום מנוחתי למנוחה לדעת האומות בה כי אני ה' מקדשכם עכ"ל. כלומר מהות השבת ועבודתה היא הקשר המיוחד של ישראל לקב"ה שבו הם מובדלים משאר האומות ולכן הגם לכשיבנה והעבודה בו תעלה את כל עולם החומריות אבל תהיה בו גם את העבודה שלפני חטא העגל והיא עבודה של האדם מישראל לבדו ללא המקדש שלאדם כשלעצמו היא עבודה גדולה יותר. ובשבת מבקשים במיוחד על עבודה זו כי השבת מסוגלת לעבודה זו כי ישראל מחוברים לקב"ה הן מצד מהות היום והן מצד הנשמה היתרה.

ולפ"ז יובן ענין נוסף. מצינו בפרשת שמיני ויקרא ט' ו' ויאמר משה זה הדבר אשר ציוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'. פרש"י בפסוק כ"ג ד"ה ויצאו

ויברכו את העם אמר ויהי נועם ה' אלוקינו עלינו יהי רצון שתשרה שכינה במעשה ידיכם לפי שכל שבעת ימי המילואים שהעמידו משה למשכן ושימש בו ופרקו בכל יום לא שרתה בו שכינה והיו ישראל נכלמים ואומרים למשה משה רבינו כל הטורח שטרחנו שתשרה שכינה בינינו ונדע שנתכפר לנו עון העגל. לכך אמר להם זה הדבר אשר צוה ה' תעשו וירא עליכם כבוד ה' אהרן אחי כדאי וחשוב ממני שעל ידי קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה בכם ותדעו שהמקום בחר בו עכ"ל רש"י.

וצ"ב א. במה חשוב אהרן יותר ממשה שעל ידו תשרה שכינה ולא על ידי משה. ב. א"כ מדוע שימש משה בשבעת ימי המילואים. ג. מדוע פרק משה את המשכן והעמידו כל יום. ד. מהו לשון האומר על אהרן שעל ידי קרבנותיו ועבודתו תשרה שכינה לכאורה עבודתו הם עבודת הקרבנות וא"כ מהו כפילות הלשון. וכן מצינו לשון זה בדברי אהרן שאומר כיון שראה אהרן שקרבו כל הקרבנות ונעשו כל המעשים [רש"י כ"ג].

ה. ועוד קשה על פסוק כ"ג ויבא משה ואהרן אל אהל מועד ויצאו ויברכו את העם וירא כבוד ה' אל כל העם. פרש"י ד"א כיון שראה אהרן שקרבו כל הקרבנות ונעשו כל המעשים ולא ירדה שכינה לישראל היה מצטער ואומר יודע אני שכעס הקב"ה עלי ובשבילי לא ירדה שכינה לישראל אמר לו למשה,

משה אחי כך עשית לי שנכנסתי ונתביישתי מיד נכנס משה עימו ובקשו רחמים וירדה שכינה לישראל. עכ"ל רש"י. וצ"ב משמע שנתבייש בגלל שנכנס לעבד ולא שרתה שכינה א"כ מדוע משה לא נתבייש כאשר הוא עבד בכל שבעת ימי המילואים ולא ירדה שכינה ועוד צ"ב מדוע כאשר לא ירדה שכינה למה לא התפללו שתד שכינה. וא"א לומר שאהרן התבייש בגלל עצם זה שהוא חטא בעצמו ועדין לא נתכפר החטא דא"כ היה מתבייש כבר כאשר לא ירדה שכינה בעבודת משה שגם בזה תלו ישראל את הסיבה בחטא העגל.

ועל פי המתחדש על פי שיטת הספורנו שיש שני סוגי עבודה האחת לאחר חטא העגל על ידי המשכן והשניה העבודה

שהיתה לפני חטא העגל נסביר, שמשה הוא העובד על ידי תפלה שלא על ידי המשכן ואהרן הוא העובד על ידי המשכן הוא נבחר לתקן את חטא העגל על ידי העבודה במשכן שמעלה את כל העולם. ולכן א. בענין עבודת המשכן אהרן חשוב ממה כי הוא הנבחר לכך ב. ג. בשבעת ימי המילואים רצה משה שעל ידי עבודתו במשכן יבא התיקון והעליה לכל העולם כמטרת עבודת המשכן ויתכפר חטא העגל מיד ויחזור המצב שלפני חטא העגל. ולכן אחרי כל יום פרק את המשכן לראות אם יש עדיין צורך בו כי אם יתכפר העון לגמרי ויחזור המצב לקדמותו שוב אין צורך במשכן [כשיטת הספורנו] ה. לכן בעבודת משה כאשר לא ירדה שכינה לא נתבייש משה כי היה זה מעל כוונת הקב"ה בצווי המשכן שאהרן יעבוד במשכן ולאורך זמן ורק משה ניסה לשנות את הגזירה. אבל כאשר לא ירדה שכינה לאהרן שנבחר לעבודה זו וזו היתה כוונת הקב"ה בצווי המשכן בזה שלא ירדה כאן שכינה נתבייש אהרן כי תלה את החסרון בעצמו. ומדוע לא בקשו רחמים כשלא ירדה שכינה בעבודת משה, אדרבה זו היתה עבודת משה בקשת רחמים שתד שכינה מכח עבודה זו ולא נענה כי רצון ה' היה שהעבודה תהיה במשכן ועל ידי אהרן. אבל כשלא ירדה בעבודת אהרן הועילה בקשת הרחמים כי זה היה רצון ה'. ו. ומובן מהו כפילות הלשון של קרבנות ועבודה כי בעבודת המשכן בנוסף לקרבנות נתווספה העבודה בשאר הכלים ובבגדים המיוחדים לכהנים ולאהרן כמו החשן שאהרן זכה לו כאשר שמח לקראת משה בבואו למצרים, ועבודת המנורה שנאמר עליה לאהרן בפרשת בהעלותך את הנרות שלך גדול משלהם היינו מעבודת הקרבנות.

מחודדים בפוך

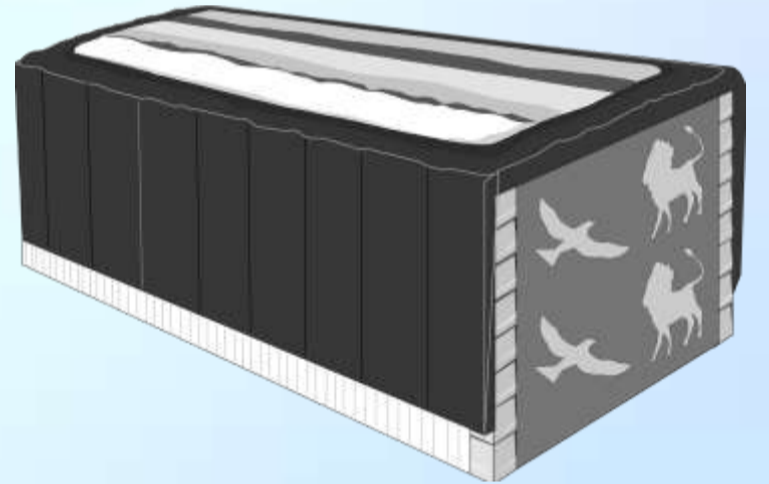
חידונים על פרשיות השבוע והמועדים הרה"ג רבי מנחם אלינגר שליט"א

וכן מהרה"ג רבי ישעיהו גלינסקי שליט"א, לעילוי נשמת מרת זיוה בת רבי אליעזר הכהן ע"ה

הרה"ג רבי מנחם אלינגר שליט"א

חידון לפי סדר א-ב לפרשת תרומה

- א. צמר צבוע (כה, ד)
- ב. מוטות אחיזה (כה, כח)
- ג. מקישוטי המנורה (כה, לג)
- ד. יעשה מבין הכרובים (כה, כב)
- ה. כינוי ללוחות הברית (כה, כא)
- ו. מתלה (כו, לז)
- ז. "כתר" לשלשה כלים (כה, יא ועוד)
- ח. תכנון-אומנות (כו, א)
- ט. רוחב מסגרת השלחן (כה, כה)
- י. נועצים אותו באדמה (כז, יט)
- כ. חלק בגוף-מצידי הראש (כז, יד)
- ל. כנגד (כה, כז)
- מ. צבועים באדום (כה, ה) מצוירים, מחוטבים (כה, לג)

- נ. דרום (כז, ט)
- ס. דבר הנגור, נסחב על הארץ (כו, יב)
- ע. נוסף על הנצרך (כו, יג)
- פ. מכוונים אחד אל השני (כה, כ)
- צ. עטיפה מבחוץ (כה, יג)
- ק. סוף (כה, יט) גובה (כז, יח)
- ר. צורה גאומטרית (כז, א)
- ש. פשתן (כז, טז)
- ת. מרכזי-אמצעי (כו, כח)

לפרשת תצוה

- א. חגורה (כח, ד)
- ב. אגודל (כט, כ)
- ג. חלק במזבח שצופה בזהב (ל, ג)
- ד. זרקו על המזבח (כט, טז)
- ה. טולטל הלך ושוב (כט, כז)
- ו. המלים בהם נרמז מות שני בני אהרון (כט, מג)
- ז. קישוט למזבח הפנימי (ל, ג)
- ח. חלק מהבהמה, שמקריבים (כט, כב)
- ט. בקצה החושן (כח, כו)
- י. חלק ברגל (כח, מב)
- כ. איבר פנימי (כט, כב)
- ל. מביאים עם השלמים (כט, לב)
- מ. גובה הפנים (כח, לח)
- נ. לא עושים על מזבח הפנימי (ל, ט)
- ס. מאבני החושן (כח, יח)
- ע. חבלים קלועים (כח, יד)

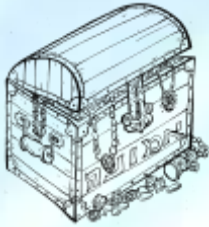
- 21) בשבע מילים רצופות האות ו' מתוכן ארבע פותחות ומסתיימות באות ו'. [כז,ג]
- 22) בפיוט הבבלי שהביא רש"י מלמד על מה שהכין יעקב אבינו למשכן. [כו, טו רש"י]
- 23) שם חודש בהפטרה בשתי אותיות.
- 24) איזה דבר הגביהו לפני עולי רגלים להראות חיבתם לפני המקום? [כה,כג; חגיגה כו.]
- 25) מילה בת שלש אותיות זהות ברש"י. [כה,ח רש"י]
- 26) איזה דין בהלכות סוכה נלמד מפרשתנו? [כה,יט; סוכה ד. ה.]
- 27) "תכלית הידיעה שנדע שלא נדעך" בהקשר למה מביא הכלי יקר משפט זה ומהו מקורו? [כה,י כלי יקר]
- 28) אלו מכלי המזבח לא היו צריכים טבילה? [שמות כה, לה; רמב"ם מטמאי משכב ומושב יא,יא]
- 29) איזו הלכה מכלאי אילן נלמד מכפתור המנורה? [י"ד כלאי אילן רצ"ה ו]
- 30) מילה בת שמונה אותיות. [כה,כט]
- 31) בפסוק אחד צמד מילים, כל אחת בת 8 אותיות. [כז,ג]
- 32) ב-10 מילים רצופות האות ו'. [כה-י,יא]
- 33) ב-13 מילים רצופות האות ה'. [כה-לא,לב]
- 34) בפסוק אחד בהפטרה שתי מילים שניתן לקוראן בשווה משני הצדדים. [מלכים א, ו,יב]
- 35) מה הקשר בין רבי ברוך בן יצחק מבעלי התוספות לשם פרשתנו? [חבר ספר התרומה]
- 36) באיזו תפילה המילים בית המקדש, בית מקדש צמודים למילה ישמח או בשמחת?
- 37) ביחיד-אחת לכל היריעות, ברבים-שם מסכת. [כו,ב]
- 38) מה המשמעות אדנים? [כה,א כלי יקר]
- 39) בפסוק אחד 3 מילים רצופות: הראשונה בת 3 אותיות, השניה בת 4 אותיות והשלישית בת 5 אותיות. ובאותו הפסוק שלש מילים רצופות: הראשונה בת 4 אותיות, השניה בת 5 אותיות והשלישית בת 6 אותיות. [כה,י]
- 40) 8 מילים רצופות בנות 4 אותיות כל אחת. [כה,י]
- 41) לענין מה 4 מילים ב"לכה דודי" הביא הכלי יקר? [כה,ט ד"ה ומה]
- 42) מילה שפותחת ומסיימת באותה אות מופיעה פעמיים בפסוק אחד. [כה,ט]
- 43) על מה כתב האבן עזרא "אין רע לו במקום אחר"? [כז,ה]
- 44) הספרות הבאות קשורות למנורה: 6,7,9,11,18,22. [רמב"ם הלכות בית הבחירה פ"ג]
- 45) מי אמר למי: "בן אדם ראה בעיניך ובאזנך שמע ושים לבך לכל אשר אני מראה אותך"? [יחזקאל מ,ד]

- פ. משמיע קול (כח, לד)
- צ. תכשיט לכה"ג שכולו זהב (כח, לו)
- ק. "קרבן" מעלה עשן (ל, ז)
- ר. בקצה המעיל (כח, לג)
- ש. סוג האבנים באפוד (כח, ט)
- ת. קביעות (כז, כ) צבע מחלזון (כח ו)

הרה"ג רבי ישעיהו גלינסקי שליט"א

חידות לפרשת תרומה

- 1) למי לא נתנו להיכנס לבית המדרש בגלל מה שלמדו מפרשתנו? [כה,יא; ברכות כח.; יומא עב:]
- 2) מה המשותף בין כוי לתחש? [כה,ה; שבת כח.; ביכורים פ"ב מ"ח]
- 3) המשותף בין מה שהיה למשה רבינו ולאהרן הכהן ולדוד המלך נרמז בפרשתנו. [כה,י בעל הטורים]
- 4) שם ירק שהוא כינוי למלאך שהוא חלק מכלי במשכן ונקרא שמו בתורה בלשון בבליית. [כה,יט; שמואל ב כב,יא; חגיגה יג.; תהילים יח,יא]
- 5) אלו שלש מילים מפרשתנו בפיוט בר יוחאי ואיזו הלכה למד מהם רבי שמעון בר יוחאי? [כו,טו; סוכה מה:]
- 6) מה המשותף בין הבריה התיכון לאותיות מ' וס' בלוחות? [הפסוק הקצר בפרשה. [כה, לח]
- 7) הרוצה להחכים ידרים, הרוצה להעשיר יצפין מהיכן בפרשתנו? [ב"ב כה:]
- 8) היה במשכן, שנה סדר אותיות - היה במשכן, שנה סדר אותיות - היה במשכן. [כה,יז; כה,לג; כו,לא]
- 9) אותן חמש מילים רצופות, שלש פעמים בפסוק אחד. [כה,לה]
- 10) אותן שש מילים רצופות פעמיים בפסוק אחד. [כה,לג]
- 11) אחות ואינה אחות. [כו,ג; כו-ה,ו]
- 12) אח ואינו אח. [כה,כ]
- 13) על מה כתב רש"י 'איני יודע', ועל מה לא ידעתי? [כז,יט רש"י; כה,כא רש"י]
- 14) אותה מילה בשתי משמעויות בפרשה. [כה,ד; כו,ט]
- 15) בפסוק שבו שם איבר שאינו איבר, שם מסכת. [כה,כט]
- 16) איזה קטע במשנת פרק במה מדליקין נלמד מפרשתנו? [כא,א; שבת כז: וירושלמי שבת פ"ג ה"ג]
- 17) היכן אריה ונשר במשכן? [כו,א רש"י; ירושלמי שקלים פ"ח ה"ב]
- 18) למי יש שני לבבות? [כז,ח תרגום אונקלוס; ב"ב יב:]
- 19) שלושה פסוקים רצופים מסתיימים באותה מילה. [כז-יז,יח,יט]

מרגליות שאול

חיזושים ומכתבים מגדולי הדור | מתוך כתבי הגאון הצדיק שאול מרגליות זצ"ל

לפרשת תצוה

בפרק כז פסוק כ' כתוב ויקחו אליך שמן זית זך להעלות נר תמיד.

ובמדרש תנחומא אות ג' איתא אמר רב חנינא סגן הכהנים אני הייתי משמש בביהמ"ק ומעשה ניסים היה במנורה, משהיו מדליקים אותה מר"ה לא היתה מתכבה עד שנה אחת.

במקראי קודש חנוכה סי' ז מובא שהגר"ח מבריסק הק' לכ"ק האמרי אמת ע"ד התנחומא, הרי יש מצוה להדליק המנורה כל יום. ות"י האמרי אמת דבביצה כב ע"א איתא הנותן שמן בנר חייב משום מבעיר, וחזינן דהוספת שמן הוי מעשה הבערה וא"כ אף שלא נכבה אי מוסיפין שמן מתקיים בזה מצות הדלקה.

והנה ברא"ש שבת פ"ב סי' ז' כותב דכיון דהדלקה עושה מצוה צריך שיהא בנר כשיעור לפני הדלקה, אבל אם לא היה שיעור בשעת הדלקה אף שהוסיף אח"כ לא קיים מצות הדלקה. והק' הגרא"מ הורביץ זצ"ל בחידושי שם מ"ט לא נימא שבזה שמוסיף אח"כ יחשב כהדלקה עם שיעור. ובמ"ק סימן ח' מביא לדון דמה שמבו' בביצה דהנותן שמן הוה מבעיר, אינו חיוב אב דמבעיר דהרי אינו מייצר אש, אלא דהוה תולדה דאש שע"ז האש דולקת יותר טוב, ובמנורה י"ל שצריך מעשה הדלקה שמייצר אש.

בפרק כ"ח פסוק ד' כתוב ואלה הבגדים וגו' ואבנט.

באבנט היה כלאים, והנה בברכות דף ל"א עמוד ב' איתא דעלי אמר לשמואל שאמר שחיטה כשרה בזר דהוי מורה הלכה בפני רבו וחייב מיתה. אמר לי הגאון רבי זלמן נחמיה גולדברג (שליט"א) [זצ"ל] דשמע מהגאב"ד דפונבי"ז זצ"ל שיש מקשים דק"ל דלאפרושי מאיסורא מורים הלכה בפני הרב, וה"נ איכא לאפרושי מאיסורא דעלי חיפש כהן שישחוט, וא"כ לבש בגדי כהונה דיש בהם כלאים וכיון ששחיטה כשרה בזר הוי לבישת כלאים שלא לצורך. ותירצו דביומא דף כ"ה עמוד ב' יש ספק מי מקבל את הדם אי השוחט או הזורק ואי נימא דהשוחט עושה א"ש דלבש בגדי כהונה משום הקבלה שהוצרך לה בגדי כהונה. אך צ"ע דברמב"ם פרק ד' מהלכות תמידין ומוספין פוסק שקבלת הדם אינו ע"י השוחט אלא ע"י הזורק. וי"ל שמבואר שם הטעם שהזורק מקבל שזימנן שזה ישחוט ישכח לקבל. ומבואר דלעולם עדיף שהשוחט יקבל אלא דחיישינן וכיון שעלי סבר ששחיטה פסולה בזר הרי כהן שוחט והוא יקבל וא"כ ליכא הכא משום לאפרושי מאיסורא. והוסיף הנ"ל דביומא פ"ג איתא דביום הכיפורים היה עושה הכה"ג הקבלה.

בפרק כ"ח פסוק ב' כתוב ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך וגו'.

ק"ל דסתם בגדי כהונה מותר ללבשם אפילו שלא בשעת עבודה כיון שלא ניתנה תורה למלאכי השרת. ואם יש בהם כלאים, נחלקו הרמב"ם והראב"ד בפ"ח מהל' כלי המקדש הי"ב דהר"מ ס"ל דמותר רק בשעת העבודה והינו דס"ל שבב"כ ההיתר מדין דחיה, דהעשה ללבושם דוחה ל"ת דכלאים, וא"כ הוי רק בשעת העבודה, והראב"ד ס"ל שמותר ללבשם כל היום אפי' שלא בשעת עבודה במקדש והיינו דס"ל שבב"כ יש גדר של הותרה, דהותר איסור כלאים וא"כ מותר אפי' שלא בשעת עבודה.

ובשו"ת שאגת אריה סימן כ"ט מקשה דלשיטת הרמב"ם דההיתר לכה"ג ללבוש בגדי כהונה שיש בהם כלאים כמו אבנטו, הוי מטעם דאתי עשה ודחי ל"ת, א"כ יוצא שכהן גדול שרוצה לעשות עבודה באחת מכל ימות השנה כגון תמיד של שחר עם שמונה בגדיו לא ניתן לו כיון דק"ל דבאפשר לקיים שניהם לא אמרינן אתי עשה ודחי ל"ת, וה"נ אפשר לקיים שניהם שיתן לכהן הדיוט שיעשה העבודה. ולמ"ד ביומא ו' א' דאבנטו של כהן הדיוט היה של בוץ ולא היה בו כלאים, הרי מקיים העשה בלא דחיה של איסור כלאים, ואפי' למ"ד דאבנטו של כהן הדיוט נמי היה כלאים, מיהו כיון שאצל הכה"ג היו עוד בגדים של כלאים צריך ליתן לכהן הדיוט שיעבוד, דלכה"ג יש איסור כלאים יותר מבגד אחד. וזה תמוה דבכולי תלמודא אמרינן דכה"ג אם רוצה לעבוד כל השנה הרשות בידו.

ובשו"ת בית הלוי ח"א סימן י' תירץ דהא דק"ל דבאפשר לקיים שניהם לא אמרינן אתי עשה ודוחה ל"ת הוי רק באדם עצמו שרוצה לקיים מצוה ויש

לו אפשרות לקיימה בלא דחית הל"ת, אמרי' שלא יקיימה באופן שהל"ת ידחה אבל אם האדם בעצמו לא יכול לקיים העשה אלא בדחיה של הל"ת, לומר שכיון שהעשה יוכל להתקיים ע"י אדם אחר בלא דחיה חשיב אפשר לקיים שניהם לא אמרינן כיון דגם עליו איכא חיוב מצוה, ואם יעשנה אחר לא יעשנה הוא. ולפ"ז ה"נ הכה"ג שיש לו מצוה לעבוד רק באופן שהל"ת ידחה לא אמרי' שכיון שיכולים ליתנו לכהן הדיוט שאז אין דוחה ל"ת חשיב אפשר לקיים שניהם כיון שהכה"ג יש לו חיוב בעבודה ואין לו אפשרות לקיימה אלא ע"י דחיה.

המורם דנחלקו השאג"א ובית הלוי האם כשהאדם עצמו אינו יכול לקיים את המצוה אלא בדחיה ויש אפשרות ליתן המצוה לאדם אחר שיכול לקיים את המצוה בלא דחית הל"ת אי חשיב אפשר לקיימו ע"י שניהם ולא יקימה הראשון.

ובשבת קל"ג א' ילפינן מקרא דמותר לקצוץ בהרת במילה, ומקשינן לאביי דאמר דלר"ש דבר שאינו מתכוין מותר אפילו בפסיק רישא מ"ט צריך פסוק לזה, הא אינו מתכוין לטהרו, ומשני באומר אבי הבן לקוץ בהרת בנו קמכוין. ומקשינן ואי איכא אחר ליעביד אחר כדר"ל דכל מקום שאתה מוצא עשה ול"ת אם אתה יכול לקיים את שניהם מוטב וא"ל יבוא עשה ודוחה ל"ת ומשני דליכא אחר. ולכאורה רואים כאן לא כהבית הלוי הנ"ל דהא מצות מילה עיקרה הוי על האב, ואין לו אפשרות לקיים המצוה אלא ע"י שדוחה הל"ת ואפ"ה אמרי' שאם יש אדם אחר שהוא ימול שאז לא ידחה הל"ת וחשיב אפשר לקיים שניהם. ובאמת השאג"א עצמו הביא ראיה זו.

מיהו הביה"ל מתרץ זאת דכונת הגמ' שבאיכא אחר שימול האחר הינו בשליחותו של האב, ונמצא שהוא בעצמו יקיים המצוה, וא"כ הרי אפשר לקיימו לשניהם, משא"כ בעבודה ל"ש לומר שליחות דכהני הוי שלוחי דרחמנא.

והוסיף הגאון ר' זלמן נחמיה גולדברג (שליט"א) [זצ"ל] דבטור יו"ד הלכות מילה סימן רס"ו מובא וכתב הר' אליעזר הלוי אם האב יודע למול אין לו למול בשבת אם יש אחר שיודע למול כיון שהוי פ"ר שמכוין לתקן את בנו אבל האחר שימול הוי מקלקל ומיהו אם אין אחר שיודע למול ימול הוא [ורואים מכאן דס"ל דמילה בשבת הוי דחוי, ולכן ביש אחר שיודע למול לא ימול]. ולכאורה ג"כ רואים לא כהביה"ל שהרי מצות מילה עיקרה על האב ואין לו אפשרות לקיים זאת אלא בדחיה של איסור מתקן, ואפ"ה ביש אחר שיודע למול, נותנים לאחר למול. ונראה ליישב לפמש"כ הביה"ל דביש אחר שיודע למול היינו בשליחותו של האב ונמצא שהוא בעצמו יקים המצוה.

דבר חיזוק

א. בפרק כ"ח פסוק א' כתוב ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך וכו' מתוך בני ישראל. בטללי אורות (חלק שנים מקרא) מובא בשם רבי משה יעקב רביקוב זצ"ל (המכונה "הסנדלר") לבאר הלשון "מתוך בני ישראל", דכאשר בא שמואל הנביא למשוך את שאול למלך על ישראל הסתתר שאול מרוב ענוותנותו והיה "נחבא אל הכלים" רק לאחר שנלקח משם נאמר "ויתיצב בתוך הקהל". וכך יש לפרש כאן, שקודם בחירתם של אהרן ובניו היה מקומם "בתוך בני ישראל", ולכך נצטווה משה רבינו לקחתם "מתוך בני ישראל", כי הם בורחים מהכבוד. וכן אמר יתרו למרע"ה "ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל ירא אלוקים וכו'" היינו שצריך לחפש אותם "מכל העם", כי הצדיקים האמתיים אינם מתלבטים "ואת צנועים חכמה".

ב. בשורש לבישת בגדי כהונה כ' החינוך במצוה צט "היסוד הקבוע לנו כי האדם נפעל לפי פעולותיו ואחריהם מחשבותיו וכוונותיו, והשליח המכפר צריך להתפיס כל מחשבותיו וכוונתו אל העבודה, על כן ראוי להתלבש בגדים מיוחדים אליה, שכשיסתכל בכל מקום שבגופו מיד יהיה נזכר ומתעורר לפני מי הוא עובד, וזה כעין תפילין שנצטוו הכל להניח בקצת הגוף שיהיה לזכרון מחשבת הכשר. ואע"פ שגם הכהן היה מניח תפילין, לגודל ענינן היה צריך גם זה."

דיבורים טובים

הלכות לשון הרע ורכילות לילדים, נערך עם איורי הרב יונתן גרשטין שליט"א
מתוך החוברת 'דיבורים טובים' - להשיג במודיעין עילית בטלפון 054-850-9977
המדור נועד לעזור את לב המעיינים, לענין הלכה למעשה יש לשאול מורה הוראה מוסמך

ה. 'אוצר היסודות והחקירות' - חקירות ויסודות מרבתינו מעתיקי השמועה, מסודרים לפי סדר הא-ב. מתוך הספר 'דרישה וחקירה' בעריכת יהושע לינטופ.

ו. 'מרגליות שאול' - חידושים והתכתבויות מגדולי הדור, מכתבי הגאון הצדיק שאול מרגליות זצ"ל. באדיבות בני משפחתו שיבדלחט"א, והרה"ג רבי מרדכי שמחה ברנט שליט"א.

ז. 'מתיקות השבת' - דרשות, פנינים, משלים וסיפורים, בענייני שבת, מתוך סדרת הספרים הנפלאה 'ומתוק האור', מאוצרו הגדול של הרה"ג רבי שלמה לוינשטיין שליט"א.

ח. 'שתולים בבית ה' - עניני חינוך, מהרה"ג רבי יחיאל פליסקין שליט"א.

ט. 'ביאורי תפילה' - כוונות ופירושים על דרך הפשט בתפילה, מתוך הספר 'תפילת כל לב', מאת הרה"ג רבי אריה יהודה פרידנר שליט"א.

מדורי הפרשה:

י. 'אוצרותיהם אמלא' - פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך סדרת הספרים 'אוצרותיהם אמלא', מדרשותיו של מגיד המישרים הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א.

יא. 'פניני פרשת השבוע' - פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך סדרת הספרים 'פניני פרשת השבוע', מאת מגיד השיעור הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א.

יב. 'עשרה מי יודע' - קושיה בעניני הפרשה עם עשרה תירוצים, מתוך 'קונטרס התשובות' בקובץ 'עיון הפרשה' [וכל הזכויות שמורות להם], בעריכת יהושע לינטופ. ועוד שות"ם על הפרשה מהרבנים הגאונים: רבי יהודה שמחה סטורץ שליט"א, ורבי שלום חזקיה שליט"א.

יג. 'זוארטים וסיפורים' - לשולחן השבת והחג, מהרבנים הגאונים: רבי שלמה קולדצקי שליט"א, רבי ברוך רובין שליט"א, רבי חיים איזנבאך שליט"א.

יד. 'מחודדים בפיך' - חידות לפרשת השבוע, מהרבנים הגאונים: רבי ישעיהו גלינסקי שליט"א, ורבי מנחם אלינגר שליט"א.

טו. 'סיפור ושאלה בציודו' - לעזור את בני המשפחה ללימוד הפרשה עם פירוש רש"י, מתוך העלון 'האיחוד בחדוד'. פתרון החידה מובא בגליון הבא.

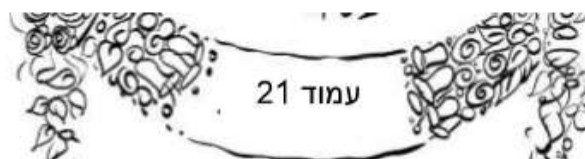
טז. 'דיבורים טובים' - הלכות לשון הרע ורכילות, בעריכת ד. ל. ע"פ איורי הרב יונתן גרשטין שליט"א.

הקובץ כולו מעוטרי באיורי המאייר התורני הנודע הרב יונתן גרשטין שליט"א, תשואות חן לו.

© כל הזכויות שמורות לעורך, ולשאר המחברים לפי הענין. אסור להעתיק חלקים מקובץ זה ללא רשות מפורשת בכתב [ניתן להעתיק הקובץ בשלימותו].

הקובץ לעילוי נשמת

מרון רבינו אהרן יהודה ליב שטינמן ב"ר נח צבי זצ"ל □ מרון רבינו שמריהו יוסף חיים ב"ר יעקב ישראל קניבסקי זצ"ל □ מרון רבינו ירחמיאל גרשון אדלשטיין ב"ר צבי יהודה זצ"ל □ מו"ר הגאון רבי אברהם סטפנסקי ב"ר מיכאל זצ"ל □ הרה"ג ר' שאול חיים דב מרגליות ב"ר ישראל שלמה פיבל זצ"ל □ סבי הרה"ג ר' דב יצחק הכהן לינטופ ב"ר שמואל פרץ זצ"ל □ סבתי מרת יוכבד ע"ה ב"ר אריה זצ"ל □ סבי הרה"ג ר' אהרן דוד הכהן מלאכי ב"ר חיים יצחק זצ"ל □ סבתי מרת רבקה ע"ה ב"ר אברהם יששכר זצ"ל □ סבי הרה"ג ר' יעקב אריה הלוי הורן ב"ר שלום זצ"ל □ סבתי מרת מרים ע"ה ב"ר משה זצ"ל □ סבי הרה"ג ר' עמנואל פילץ ב"ר יצחק מרדכי זצ"ל □ סבתי מרת מלכה פילץ ע"ה ב"ר אברהם זצ"ל □ מרת אינא רבקה ולדנברג ע"ה ב"ר משה זצ"ל □ הרבנית רחל גנס ע"ה בת הר"ר יוסף זצ"ל □ הרה"ג ר' משה מונק ב"ר אליקים ישראל זצ"ל □ מרת אלישבע מונק ע"ה ב"ר נפתלי הלוי זצ"ל.

קבלת לשון הרע

אם סיפרו לי לשון הרע, אסור לי להאמין למה שאמרו. (מדובר על לשון הרע לא לתועלת)

אודות הקובץ וזכויות יוצרים

קובץ זה יוצא לאור בס"ד מדי שבועיים, ומופץ בעיקר בדוא"ל, ובו ט"ז מדורים:

מדורים מגדולי ישראל, וענינים שונים:

- 'אורות אילת השחר' - עובדות והנהגות ותשובות, ממרון ראש הישיבה הגאון רבי אהרן יהודה ליב שטינמן זצוק"ל, מסדרת הספרים 'כאיל תערוג'.
- 'חיים של תורה' - שו"ת ממרון שר התורה הגאון רבי חיים קניבסקי זצוק"ל. חלק ניכר מהדברים מתוך סדרת הספרים 'מועדי הגר"ח', בעריכת הרה"ג רבי מתתיהו גבאי שליט"א. המדור באדיבות מכון 'גם אני אודך', בראשות הרה"ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א.
- 'הדרכות וחיוקים' - ממרון ראש הישיבה הגאון רבי ירחמיאל גרשון אדלשטיין זצוק"ל, מסדרת הספרים 'דרכי החיוק'.
- 'מתיקות התורה' - חידודי הלכה ועובדות הלכתיות, ממרון עמוד ההוראה רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, מסדרת הספרים 'חשוקי חמד'.